

МОЛОКО

№ 4 ⁽⁷⁾ | Грудень 2011

ФЕРМА



Управління

«Іммігрантки» в Україні
40

Порівняння нових
та реконструйованих
молочних ферм
46

Технології

Технологія диктує
правила гри
66

Вирощування
ремонтного молодняка
72

Міжнародний досвід

Система добровільного
доїння
76

Олег
ШИШКУНОВ

«Справа честі»



Асоціація виробників молока



Асоціація виробників молока —

неприбуткова добровільна організація.

Нині вона об'єднує 50 господарств, лідерів галузі молочного скотарства, з 15 областей України.

Основною ціллю Асоціації є консолідація національних ресурсів та зусиль задля підвищення ефективності та прибутковості молочного скотарства в Україні.

Консультаційний центр молочного скотарства

Основні напрямки роботи:

- повний технологічний супровід господарства;
- ветеринарний супровід;
- зоотехнічний супровід;
- розчистка ратиць;
- школа молочного скотарства;
- семінари для керівників та спеціалістів АВМ.

В регіонах України працюють 5 мобільних підрозділів консультантів з управління, ветеринарії, зоотехнії, агрономії, будівництва та реконструкції МТФ.

Перші кроки роботи консультантів на фермі:

- комплексний аналіз роботи МТФ;
- розробка плану розвитку МТФ;
- налагодження системи управління;
- оптимізація технології виробництва в основних блоках

Інформаційний супровід господарств

Основні напрямки роботи:

- регіональні навчальні семінари, які проводяться на базі кращих МТФ України;
- дистанційна підтримка через телефон гарячої лінії;
- щомісячний огляд ринків молока і кормів в Україні та світі;
- порівняльний аналіз виробничих показників господарств Асоціації.

Господарства АВМ об'єднані в національну мережу єдиною програмою управління.

За підтримки АВМ були створені провідні галузеві інформаційні ресурси: журнал «Молоко і ферма» та інтернет-портал www.milkua.info.

Співпраця з переробними підприємствами

Співпраця з органами влади

Співпраця з комерційними компаніями

Телефон гарячої лінії АВМ: **(096) 462-95-44**

Телефон/факс: **(04744) 4-05-33**

У номері:

НОВИНИ.....6

АНАЛІТИКА.....20

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

Олег Шишкунов. Справа честі.....26

ЗАХИСТИМО МОЛОКО

Там, де попит перевищує пропозицію.....32

Йодоване козине молоко – львівський
нектар здоров'я.....38

УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКА

«Іммігрантки» в Україні.....40

Порівняння нових та реконструйованих
молочних ферм.....46

«Продати себе» за найвигіднішою ціною.....51

ТЕХНОЛОГІЇ

Підвищення стійкості корів
завдяки збалансованій годівлі.....54

Мікотоксини у молочних корів.....58

Сорго – перспективна культура
в умовах зміни клімату.....62

ДІЛИМОСЯ ДОСВІДОМ

Технологія диктує правила гри.....66

Вирощування ремонтного молодняку.....72

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Система добровільного доїння.....76

Як отримати максимум з фуражу.....82

«Сирні голови» із Клівленда.....84

КЛАСИКА УПРАВЛІННЯ

Протидії інноваціям і способи їх нейтралізації.....86

ФІЛОСОФІЯ ЖИТТЯ.....90

КОРПОРАТИВНИЙ ГУМОР.....94



Стор. 26



Стор. 46



Стор. 62



Стор. 66



Стор. 76



І знову парадокс — цілковита відсутність державної підтримки, нагнітання ситуації щодо ринку землі, захмарні відсоткові ставки... Здавалося, все, настав край, треба вирізати поголів'я. Аж ні, о диво! Українські молочарі, навпаки, демонструють приріст промислового виробництва молока. І навіть якщо в листопаді по всіх категоріях виробників він становив лише 7 тис. тонн — це вже знаково, адже могли б і зовсім зупинитися чи навіть скотитися назад.

Підбиваючи підсумки роботи Асоціації виробників молока за 2011-й рік, відчуваєш справжню гордість за наших людей: як консультантів АВМ, так і спеціалістів господарств, які довели, що українці — таки дійсно розумна й працьовита нація, а наша мета — 8000 літрів молока від корови (тобто те, у що якихось два роки тому багато хто не вірив і над чим ще більше скептиків відверто сміялися) — сьогодні вже реальність. Десятки — підкреслюю: десятки! — господарств-членів АВМ цього року подолають 7000-й «бар'єр». Це, справді, знакова подія для галузі — тому що вдалося збудувати систему, яка працює і дає результат.

Лише рік тому в АВМ вирішили запровадити єдине програмне забезпечення, а вже сьогодні понад 50 підприємств працюють в одній спільній мережі, а консультанти мають змогу оперативно приймати рішення. Саме вони, наші консультанти, заслуговують на персональні слова вдячності. Бо це вони змогли переконати власників та спеціалістів і разом добитися нечуваних раніше результатів.

Ми пишаємося роботою всіх наших молочарів — до найменшої, найскромнішої посади. Ми пишаємося досягненнями, які з кожним днем наближають нас до епохальної мети АВМ — об'єднати всіх виробників молока не під прапорами тієї чи іншої політичної сили, а в простому бажанні виробляти якісні молочні продукти для наших громадян, щоб українці були здоровими та щасливими. А значить, шанували тих, хто усе це для них зробив.

Напередодні Нового року хочеться побажати всім більше віри в себе та в своїх людей!

З Новим роком!

Президент Асоціації виробників молока
Андрій Дикун

Всеукраїнський
щоквартальний журнал

«Молоко і ферма»

№4 (07), грудень 2011 р.

Усе про молоко XXI століття

Головний редактор
Олена Мельник

Редактори
Альона Піпенко
Людмила Ящук

Аналітичний відділ
Мирослава Хоменко
Євгеній Стеценко
Олександр Лаврик

Художній редактор
Олександр Рослов

Художник-ілюстратор
Роберт Чернієнко

Рекламний відділ
Діана Дикун
+38 067 470 19 39
Роман Добринський
+38 098 593 17 35

Дизайн і верстка
Ольга Ларіна

Додрукарська підготовка
Софія Славинська

Свідоцтво про реєстрацію
Серія KB 16660-5232P
від 28.05.2010

Передплатний індекс
49565

Тираж
2000 примірників

Адреса редакції
20300, Черкаська обл., м. Умань,
вул. Пролетарська, 6, офіс 2
Е-пошта: milk.and.farm@gmail.com
www.milkandfarm.com
Телефони: +38 044 361 64 27
+38 067 236 01 67

Експертна рада журналу

Оруджов Ельман Гасанович,
незалежний експерт із молочного
скотарства

Чагаровський Вадим Петрович,
голова ради директорів Спілки
молочних підприємств України

Дикун Андрій Євгенович,
Президент Асоціації виробників
молока України

Ян Бакер,
директор тренінгової компанії
«TipCow» (Нідерланди)

Адам Пеффер,
консультант тренінгової компанії
«DairyInfo» (США)

Талама Андрій Васильович,
керівник юридичного відділу компанії
«J&L Consulting LTD»

Чекмишев Олександр Вікторович,
медіаексперт, кандидат філол. н.,
заступник директора Інституту
журналістики Київського
національного університету імені
Тараса Шевченка (2000-2008 рр.),
творчий куратор редакції

Квурт Костянтин Семенович,
медіаексперт, Президент
міжнародної журналістської
громадської організації
«Інтерньюз-Україна»

Петрів Тарас Іванович,
медіаексперт, кандидат філол. н.,
Президент фундації «Суспільність»

Нестеряк Юрій Васильович,
медіаексперт, кандидат філол. н.,
Президент Асоціації регіональних
видань України «Спільний простір»

Редакція не завжди поділяє точку зору авторів матеріалів.

Відповідальність за зміст, достовірність інформації, якість рекламованої продукції чи послуг, дотримання авторських прав, а також відповідних сертифікатів, дозволів на публікацію та ліцензій, несе рекламодавець. Рекламодавець передає редакції рекламні матеріали і право на виготовлення, тиражування та поширення реклами.

Редакція не несе відповідальності за зміст матеріалів, отриманих від інформаційних агентств, інших ЗМІ чи інших джерел інформації. Позаштатні автори гарантують достовірність наданої інформації, наявність у них особистих немайнових і виключних майнових авторських прав, а також самостійно несуть відповідальність за порушення прав третіх осіб.

Редакція самостійно приймає рішення про публікацію тих чи інших матеріалів, а також їх редагування до норм сучасних журналістських стандартів та якості мови і стилістики.

Ціни, наведені в надрукованих матеріалах, є дійсними на час надання публікації до редакції.

Передрук наших матеріалів можливий лише з офіційного письмового дозволу редакції та з посиланням на цей журнал.

Рукописи, фотографії та інші матеріали, надані для публікації, редакція не повертає.

Аналітичний портал про рослинництво

www.ZernoUA.info

- щоденний огляд ринку;
- аналіз ринку зернових та олійних;
- закупівельні ціни від зернотрейдерів;
- ціни на шрот та макуху;
- ферми України;
- та багато іншого.

За 4 тонни молока від корови держава обіцяє 5 тис. грн. дотацій

Як запевняють аналітики, щомісяця молочні продукти в Україні дорожчатимуть щонайменше на відсоток. Адже сировини переробникам не вистачає. А все через скорочення поголів'я.

Нині корів в Україні 2627,9 тис. голів. А це на 3,5% менше, ніж торік. Селяни тримати худоби не хочуть, бо невигідно. Кажуть, підтримки держави не відчувають. Проте урядовці пообіцяли: платитимуть гроші тим господарям, чиї корови даватимуть не менше 4 тисяч кілограмів молока за рік. Дотація становитиме 5 тисяч гривень. Принаймні це закріплено постановою Кабміну. Селяни кажуть: мотивація хороша. Такі надії – реальні.

harchovyk.com

ГК «УкрАгроКом» розпочала реалізацію найбільшого проекту з виробництва молока

На території смт Нова Прага в Олександрійському районі Кіровоградської області почали будувати молочно-товарний комплекс «Петриківське молоко».

За словами комерційного директора ТОВ «УкрАгроКом» Павла Фесюка, розпочато реалізацію найбільшого виробництва не тільки в області, а й в Україні, на загальну суму 30 млн. доларів.

Проект передбачає, що на комплексі одночасно перебуватимуть 5 тисяч голів великої рогатої худоби. Його рентабельність ґрунтуватиметься на кількох принципах: вибір голштино-фризької породи – однієї з найкращих молочних порід; впровадження безприв'язного стійлового утримання; суворе дотримання технології виробництва та зоотехнічних норм. Все це дасть змогу отримувати високоякісне молоко, що відповідатиме високим стандартам якості. Планується також встановити сучасне обладнання для фасування та пакування молока, яке продаватимуть у місцевих магазинах.

Згідно з планом, перші корови мають прибути до Нової Праги з Голландії у серпні-вересні 2012 року, а вже наприкінці року почнуть виробництво молочної продукції. На проектну річну потужність у 25 тис. тонн молока комплекс має вийти на початку 2014-го року. У Новій Прагі є всі підстави стати молочною столицею.

ukr.net

Депутати пропонують скасувати ПДВ на імпорт племінного поголів'я

Народний депутат, глава парламенту Володимир Литвин зареєстрував законопроект № 9149, що передбачає звільнення від ПДВ операції з увезення на територію України племінних чистопородних тварин і племінних (генетичних) ресурсів.

Мова йде про коней, нетелей, корів, чистопородних ягнят та ін. Ввозити їх без сплати ПДВ зможуть тільки резиденти, що відповідають ознакам сільськогосподарського підприємства. Операції з подальшої поставки ввезених таким чином тварин оподатковуються на загальних підставах.

На думку В. Литвина, ця норма створить умови для підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності тваринництва шляхом залучення й раціонального використання ввезених на митну територію України чистопородних племінних тварин і племінних (генетичних) ресурсів для поліпшення генетичної якості тварин.

news.ligazakon.ua

Молоко з автомата має попит

У столиці ще влітку з'явився перший молочний автомат, в якому городяни можуть купувати свіже непастеризоване молоко. Нагадаємо, що його встановили на площі Лесі Українки біля Київської облдержадміністрації. Там розливають молоко ТДВ «Терезине». На жаль, коли кореспондент Kievpress їздив улітку поглянути на диво-автомат, він не працював.

Нині ж молочний бар на площі Лесі Українки справно забезпечує всіх охочих свіжим молоком. Місцеві жителі продукт хвалять: кажуть, він значно смачніший, ніж той, що в пакетах. Хоча й зізнаються, що спершу боялися брати в автоматі молоко.

Те, що молоко з автомата має попит, підтвердила нам і головний бухгалтер ТДВ «Терезине» Віра Куш. Вона розповіла: автомат заправляють щодня вранці – по 200 літрів за раз. Коли технік бачить, що молоко закінчується, привозять нову 200-літрову партію. Молоко розпродується досить швидко, тому іноді доводиться привозити молоко двічі на день. Нині в Києві лише один такий автомат, але незабаром планують установити ще три.

agronews.in.ua

2012 року Кабмін планує збільшити підтримку АПК на 11% – до 40 млрд. грн. Що дістанеться тваринникам?

На підтримку агропромислового комплексу України в 2012 році уряд планує спрямувати 39,9 млрд. грн., що на 3,9 млрд., або на 10,8%, більше плану 2011 року та на 11,9 млрд. (на 42,5%) більше факту 2010 року. Про це повідомила прес-служба Міністерства фінансів.

З метою надання можливості Аграрному фондові активно впливати на цінову ситуацію і зміцнення продовольчої безпеки держави, у проекті бюджету на 2012-й рік передбачили кредити на 7 млрд. 200 млн. грн. Для формування цивілізованого аграрного ринку також передбачено значно збільшити державну підтримку будівництва оптових ринків сільгосппродукції. На це планується виділити 200 млн. грн., що на 190 млн. більше, ніж 2011-го року.

Найефективнішою формою державної підтримки агропромислового комплексу вважається здешевлення відсоткової ставки за залученими кредитними ресурсами. Тому в проекті державного бюджету 2012 року на це виділено 820 млн. грн.

Також у проекті бюджету на новий рік на підтримку тваринництва передбачено прямі витрати в сумі 1 млрд. 257 млн. грн., із них 700 млн. – на стимулювання будівництва сучасних тваринницьких комплексів через часткове відшкодування їх вартості, 262 млн. – на дотацію тваринництву, 75 млн. – на селекцію у тваринництві та птахівництві.

На формування ринку землі, затвердження земель сільськогосподарського призначення як основи іпотечного кредитування передбачено спрямувати 566,9 млн. грн.



unian.net

Виробники молока вважають, що державна політика спрямована на знищення молочної галузі

21% керівників підприємств вважає, що державна політика спрямована на скорочення виробництва молока і згортання молочної галузі. Ще 55% впевнені у відсутності будь-якої цілеспрямованої державної політики.

Таку інформацію оприлюднив під час круглого столу «Як зупинити спад молочної галузі України: думка сільгоспвиробників» директор центру «Соціальний моніторинг» Дмитро Дмитрук.

Також за даними соціологів близько 87% опитаних керівників підприємств-виробників молочної продукції хотіли б повернутися до колишньої системи держпідтримки, коли дотації виплачувалися на літр зданого молока, а 81% не влаштовує ситуація, що склалася з виплатою держдотацій.

За даними центру, 91% опитаних відповіли, що цього року їхні підприємства не отримували державних дотацій за виробництво молока, а 29% повідомили, що навіть «не чули» про впровадження нової системи дотацій виробникам молока, а саме про субсидування будівництва ферм і комбикормових заводів, 50% чули, але «не можуть сказати нічого певного», і тільки 19% добре поінформовані.

Нагадаємо, 15 листопада Верховна Рада проголосувала за внесення до порядку денного законопроекту про повернення до колишньої системи виплати держдотацій виробникам молока. При цьому Партія регіонів цю ініціативу не підтримала.

Експерти вважають проходження законопроекту проблематичним. Так, зокрема, незалежний експерт Ігор Хсів заявив, що Партія регіонів не зацікавлена в ухваленні закону, бо чинна система дає можливість її представникам розкрадати кошти, призначені для молочників.

ukranews.com

Міністерство аграрної політики та продовольства прагне мінімізувати імпортозалежність

Український аграрний потенціал може майже повністю забезпечити українців вітчизняною сільгосппродукцією. Про це під час виступу на другому Міжнародному Чорноморському економічному форумі повідомив міністр аграрної політики та продовольства України Микола Присяжнюк.

«Про великий аграрний потенціал нашої країни свідчить те, що урожай зерна в 2005-2011 роках вийшов на середній рівень 40-50 млн. тонн (порівняно з 25-30 млн. у 2000-2005 рр.). Урожай олійних культур зріс із 4 до 10 млн. тонн», – повідомив міністр.

За словами очільника Мінагрополітики, Україна стала найбільшим у світі експортером соняшникової олії. Також країна активно рухається до самозабезпечення м'ясною продукцією. 2011-го року очікуване виробництво м'яса та м'ясних продуктів прогнозується на рівні 2215 тис. тонн, що на 156 тис. більше, ніж торік. Загалом же за вісім місяців 2011 р. зростання валової продукції сільського господарства становить 10,5%.

«Результати дійсно вражають, але вкрай далекі від аграрного потенціалу України. Ми це усвідомлюємо і сповнені рішучості створити такі умови, які сприятимуть повноцінній реалізації цього потенціалу, тому що наше завдання – зменшити імпортозалежність вітчизняного аграрного сектору», – наголосив Микола Присяжнюк.

minagro.kiev.ua

«Мілкіленд» зосередився на створенні молочних кооперативів

Холдинг «Мілкіленд» скористався досвідом компанії «Данон» і почав створювати молочні кооперативи. За результатами чотирьох місяців із початку реалізації програми у 12 областях України вже з'явилося 16 кооперативів. Їх створено як об'єднання селян. До цього підштовхнув дефіцит сировини, який цього року відчувають усі молокопереробні підприємства країни.

Більшу частину (80%) сировини для переробки на молочних заводах дають присадибні господарства, однак поголів'я молочного стада постійно скорочується, що призвело до того, що сезонного літнього спаду цін на молочну сировину не сталося, а спостерігався лише дефіцит сировини і пов'язане з цим зростання закупівельних цін.

Кооперативи за рахунок коштів інвестора «Мілкіленд» купують сучасне доїльне обладнання, оплачують ветеринарні послуги, забезпечують централізовану закупівлю і поставку збалансованих кормів, надають своїм учасникам цільові позики.

Станом на 1 жовтня учасниками 16 кооперативів у 12 областях України стали майже 16 тисяч селян, у яких орендують понад 19 тис. корів молочного стада. Молочні кооперативи укладають з «Мілкілендом» довгострокові угоди про поставки молока. Нині 15% сировини, що надходить на молокопереробні потужності «Мілкіленду», є результатом співпраці з молочними кооперативами. «Мілкіленд» планує й надалі розширювати мережу молочних кооперативів.

corpnews.com.ua

У Луцьку питимуть екологічно чисте молоко

У супермаркетах Луцька, обласного центру Волині, планують встановити автомати з молоком. Воно буде екологічно чистим.

За словами Віталія Карп'юка, заступника голови Волинської облдержадміністрації, екологічно чисте молоко вироблятимуть в одному селі Іваничівського району Волинської області. Звідти його в охолоджену вигляді везтимуть до Луцька, де й розливатимуть в автомати, подібні до тих, що в часи Радянського Союзу продавали газовану воду. Свіже молоко зберігатиметься в автоматах три дні.

Цей проект є інноваційним, а підприємці села, яке поставлятиме продукт, зможуть отримати свої відсотки за кредитами. Як наголошує Віталій Карп'юк, мета встановлення автоматів – забезпечити населення свіжим молоком.

Членство в кооперативі передбачає низку переваг для сільгоспвиробників – у тому числі отримання ветеринарних послуг, а також послуг із заготівлі кормів та приготування комбікорму, допомога в розвитку пасовищ.

ura-inform.com

Animal Farming Ukraine — 2011 об'єднує лідерів



4–6 жовтня в Києві відбулася II Міжнародна виставка з тваринництва та птахівництва Animal Farming Ukraine — єдина в Україні вузькоспеціалізована сільськогосподарська виставка, що представляє виключно продукти та послуги у сфері тваринництва та птахівництва.

У другій виставці з тваринництва і птахівництва взяли участь 130 компаній з 21 країни світу (Австрія, Білорусь, Бельгія, Великобританія, Угорщина, Німеччина, Данія, Ізраїль, Ірландія, Іспанія, Італія, Китай, Нідерланди, Польща, Росія, США, Туреччина, Україна, Франція, Чехія і Південна Корея).

Організатори Animal Farming Ukraine — компанії ДП «Прем'єр експо» (Україна), ВТО Exhibitions BV (Нідерланди), ITE Group Plc (Великобританія). Виставка проходить за підтримки Міністерства аграрної політики і продовольства України, Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин, Асоціації фермерів та приватних землевласників України, Української аграрної конфедерації, Асоціації «Союз птахівників України».

Птахівництво та тваринництво є складовими власного сільськогосподарського потенціалу Української держави, зазначив, відкриваючи виставку, Олександр Сень, заступник міністра аграрної політики і продовольства України.

«Провідні країни світу ведуть жорстку конкуренцію за ринки збуту власної продукції, залучення інвестиційних потоків. Використовуючи такий потужний маркетинговий механізм, як міжнародні виставки, наша держава зможе також стати впливовим гравцем як на власному ринку, так і на ринку інших країн», — додав він.

В рамках ділової програми виставки Посольство Нідерландів організувало семінар «Голландсько-українська співпраця в молочному тваринництві та практичні поради з догляду за молочним стадом».

Команди двох успішних тваринницьких ферм ТОВ «Українська молочна компанія» і СТОВ «Промінь» поділилися досвідом ефективного ведення молочного бізнесу в рамках майстер-класу «Молочний бізнес».

Сучасна епізоотична ситуація і біобезпека при вирощуванні промислових тварин, діагностика та профілактика захворювань ВРХ і свиней стали темами семінару «Ветеринарні аспекти ефективного розведення сільськогосподарських тварин: комплексний підхід».

За три дні виставку відвідали більше 6000 фахівців галузі тваринництва та птахівництва.



Мінагрополітики посилює вимоги до молока

Міністерство аграрної політики пропонує дозволити використовувати для промислової переробки тільки молоко, яке не пізніше ніж через дві години після доїння охолодили до 6°C і доставили на підприємства в ємностях, що дозволяють зберегти його при температурі не вище 10°C. Такі норми містяться в проекті постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження технічного регламенту "Вимоги до молока і молочних продуктів"», розміщеному на сайті Мінагрополітики. Схвалення документа сприятиме підвищенню якості молочної продукції та усуненню технічних бар'єрів у торгівлі з Євросоюзом, йдеться у пояснювальній записці.

Вимоги до температури молочної сировини містяться в технічних регламентах, які діють і зараз. Проте їх не дотримуються, тому що близько 60% молока переробники закуповують у населення, – зазначає директор «Інфагро» Василь Вінтоняк. Відмовитися від нього компанії не можуть, бо відчувають дефіцит сировини.

www.kommersant.ua

Корпорація «Сварог вест груп» відкрила новий молочнотоварний комплекс на Хмельниччині

4 листопада 2011 року в селі Саверці Шепетівського району Хмельницької області відбулося урочисте відкриття нового молочнотоварного комплексу на 1,2 тис. голів дійного стада.

Нова ферма корпорації «Сварог вест груп» має площу 11 га, на яких споруджено п'ять корівників, телятник, пологове відділення, склад грубих і концентрованих кормів та механізованих засобів. Комплекс оснащено високоякісним обладнанням, яке пришвидшує та полегшує доїння, сприяючи здоров'ю тварин та отриманню молока вищого ґатунку. Для забезпечення планових показників молочного комплексу створено всі умови: сприятливий мікроклімат, вільний доступ до збалансованого корму та обережне доїння. Основними породами, які розводять на фермі, є українська чорно-ряба молочна та українська червоно-ряба молочна. Повне заповнення комплексу заплановано на березень 2012 року. Крім того на базі комплексу діятиме навчально-виробничий центр із підготовки фахівців з молочного скотарства.

minagro.kiev.ua

Племзавод «Літинський» запустив молочнотоварний комплекс на 1,3 тис. корів

Племзавод «Літинський», що входить до кондитерської корпорації Roshen, 27 жовтня почав експлуатацію молочнотоварного комплексу на 1,3 тис. голів великої рогатої худоби в районі села Громадське (Літинський район, Вінницька область).

Як наголосив директор племзаводу Олег Олексюк, в будівництво комплексу, яке велось з кінця 2009 року, Roshen інвестував 57 млн. грн.

Новий комплекс забезпечуватиме молочною сировиною потреби кондитерської корпорації Roshen.

Як повідомлялося раніше, Roshen (Київ) планує завершити будівництво молокозаводу у Вінниці до кінця 2013 року.

До складу корпорації Roshen входить Київська, Кременчуцька, Вінницька, Маріупольська кондфабрики, Липецька кондитерська фабрика «Ліконф» (Росія), а також Клайпедська кондитерська фабрика UAB Roshen (Литва).

Roshen є дочірнім підприємством Українського промислово-інвестиційного концерну («Укрпромінвест», Київ).

bin.ua

Молочний комплекс ТОВ «СПГ ім. Воловикова»

1 грудня у ТОВ «СПГ ім. Воловикова», що розташоване в Гошанському районі Рівненської області, відбулось урочисте відкриття одного з найбільших в Україні молочних комплексів із сучасним доїльним залом.

Площа комплексу 7 га. Почав працювати новий доїльний зал типу «карусель» AutoRotor Magnum 40 (ГЕА Фарм Технолоджиз) на 36 доїльних місць, а також зал типу «ялинка» 2x4, що призначений для доїння корів у пологовому відділенні. На комплексі збудовано новий корівник на 600 голів та реконструйовано два корівники по 600 голів кожний. Вони оснащені сучасним вентиляційним та напувальним обладнанням.

Проектна потужність комплексу – 35 тонн молока на добу. В перспективі у господарстві планують збільшити дійне стадо з 1800 до 5000 корів та щоденно виробляти понад 100 тонн молока європейської якості.

milkua.info

Волинська влада подарувала 33 одноосібникам доїльні апарати

Волинська влада подарувала доїльні апарати 33 власникам присадибних селянських господарств, які утримують трьох і більше корів, а також є кращими здавачами молока. 21 листопада на сільськогосподарському ярмарку обладнання урочисто передали фермерам голова Волинської обласної державної адміністрації Борис Клімчук, його заступник Віталій Карп'юк та голова обласної ради Володимир Войтович. Апарати придбали за рахунок обласного бюджету. «Бажаю, щоб ваші маленькі ферми стали у розряд товарних, а на продукцію, яку виготовляєте, була належна ціна. Для того, щоб молоко було якісним, а умови праці кращими, даруємо вам це обладнання», – наголосив голова облдержадміністрації.

Нині на Волині налічується 919 власників присадибних селянських господарств. За словами Віталія Карп'юка, вартість одного доїльного апарата становить від 5 до 7 тисяч гривень. 11 господарств їх уже отримали, і ось ще 33. Загалом цього року заплановано передати господарям 100 таких апаратів, а 2012-го – 200.

agroua.net

Молочні ріки зміліли

Чи є прибутковим бізнес, пов'язаний із молочним скотарством? Відповідь на це запитання неоднозначна, оскільки кожен аграрій даватиме оцінку з огляду на власний досвід. Експерти наводять свої аргументи. Андрій Дикун, президент Асоціації виробників молока України, аналізуючи ситуацію під час засідання круглого столу «Молочні ріки зміліли: чим загрожує українцям криза в молочному скотарстві?», який недавно відбувся в Києві, навів власні аргументи, чому інвестори активно некладають гроші, якщо це така прибуткова справа. Передовсім це пов'язано з високими відсотками на кредити (17%). На одну дійну корову капіталовкладення становитимуть 10 тис. доларів. А якщо взяти комплекс на 1000 голів, проект обійдеться в 10 млн. доларів, окупиться ж лише через вісім років. «Будь-якого інвестора турбує два питання: хто гарантуватиме прийнятну ціну на молоко впродовж цих восьми років та можливість орендувати чи придбати землю, щоб забезпечити худобу кормами з розрахунку 1 га на одну голову великої рогатої худоби», – зазначає А. Дикун.

Якби ці умови було враховано, то молочне скотарство розвивалося б надзвичайно швидкими темпами. Виробники знайшли б гроші, брали б кредити, позаяк ризик виправданий.

milkUa.info

Вартість доїльного обладнання, можливо, будуть відшкодовувати

Міністерство аграрної політики і продовольства України пропонує відшкодовувати українським фермерам вартість нових вітчизняних апаратів індивідуального доїння.

Така норма міститься в законопроекті міністерства «Про затвердження положення про комісію для визначення переліку фізичних осіб, які мають право на відшкодування витрат на встановлення апаратів індивідуального доїння».

Як пояснили в міністерстві, на реалізацію програми з відшкодування вартості апаратів планується виділити 10 млн. грн.

Мінагропрод пропонує відшкодовувати 100% вартості індивідуального доїльного обладнання, але не більше 5 тис. грн. за один апарат.

«Якщо апарат коштує 3,5 тис. грн., то його вартість буде відшкодовано повністю, але якщо він коштує шість тисяч, буде відшкодовано максимум п'ять», – пояснюють в Мінагропроді.

Законопроектом також передбачається відшкодування вартості купленого цього року виключно нового апарата індивідуального доїння вітчизняного виробництва, за умови утримання не менше трьох ідентифікованих і зареєстрованих у встановленому порядку корів.

У міністерстві сподіваються, що відшкодування вартості куплених апаратів стимулюватиме нарощування поголів'я корів, збільшення виробництва молока і яловичини в обсягах, які забезпечать продовольчу безпеку країни; споживання цих продуктів на рівні фізіологічної норми і нарощування експортних можливостей галузі, а також сприятиме виробництву якісної тваринницької продукції.

Нині законопроект узгоджують у Держкомітеті з питань регуляторної політики та підприємництва, повідомили в Мінагропроді.

ukrapk.com

Низький попит на «молочників»



Попит інвесторів на українські молочні компанії нині менший, ніж, наприклад, на компанії, які займаються виробництвом продукції рослинництва. Про це заявив Андрій Беспятов, директор та голова аналітичного департаменту DragonCapital. За його словами, одна з причин такої ситуації – низька консолідація в секторі. «Найбільші гравці займають в окремих сегментах не більше 20%. Проте процеси консолідації триватимуть – будь то поглинання українських гравців західними компаніями чи злиття-поглинання в межах України», – зазначив він.

Ще один чинник, що знижує інтерес до українського молпрому, – відсутність у більшості гравців вертикальної інтеграції. Водночас досвід компаній, які вибудували вертикальну інтеграцію – МХП, «Авангард», «Мрія» (в частині виробництва цукру) – і залучали кошти, свідчить, що інвестори значно вище оцінюють таких гравців.

«Крім того, галузь достатньо сильно регульована. І важко сказати, що компанії мають можливість багато заробляти», – каже Андрій Беспятов. Нагадаємо, що хоча споживання рідкого молока на душу населення в Україні досить високе, цей продукт належить до низькомаржинальних категорій, при цьому споживання сиру, що є для виробників високорентабельним, – одне з найнижчих серед країн постсоціалістичного табору. А потенційні ризики в молпромі, які презентувалися інвесторам: держпідтримка, взаємодія з ринком Росії та внутрішні ціни на сировину, – цього року «спрацювали» всі, і всі – зі знаком мінус.

При цьому можливостей фінансування компаній багато: банківське кредитування, випуск облігацій, євробондів, залучення світових фінансових інвесторів, зокрема ЄБРР. Однак на практиці, відзначають експерти, в Україні реально залучити лише «короткі» гроші, євробонди по кишені лише великим гравцям, а міжнародні фінінститути одною з основних умов надання фінансування називають високий ступінь прозорості бізнесу.

delo.ua

На молочному ринку України дедалі більше фальсифікатів

На українському ринку за останні три роки збільшилася кількість молочних продуктів, виробники яких відходять від класичної рецептури, щоб зменшити собівартість. Про це заявив голова ради директорів Співки молочних підприємств України Вадим Чагаровський. «Останні роки характеризуються збільшенням для виробництва молоковісних продуктів різних замінників та фальсифікатів», – наголосив Чагаровський. При цьому фальсифікується дедалі більше видів молочної продукції. «Якщо раніше це стосувалося тільки масла і згущеного молока, то цього року дійшли руки і до незбираного молока та сирів», – наголосив експерт.

На думку В. Чагаровського, український ринок сам диктує виробникам такі умови – тільки перекоївши рецептуру, вони здешевлюють собівартість продукції.

Нагадаємо, що в червні цього року російська галузева асоціація «Союзмолоко» заявила, що український сир, який у великих кількостях експортується на російський ринок, містить пальмову олію. Тваринні жири у сири заміняють рослинними, зокрема пальмовою олією, для зменшення собівартості: тонна сухого молока втричі дорожча за тонну пальмової олії. Україна є найбільшим імпортером тропічних жирів, а за минулий рік імпорт зріс іще на 15%.

При цьому, як відзначають експерти, визначити в домашніх умовах наявність пальмової олії в молоці неможливо. «Народний рецепт, що нібито справжнє молоко при закипанні дає піну на відміну від того, яке містить пальмову олію, не має жодних наукових підстав. Вдома ви ніяк це не визначите. Тільки в лабораторіях. Причому такі аналізи дуже складні й дорогі. Тому не кожна лабораторія може їх зробити», – наголошує доктор ветеринарних наук, професор Ольга Якубчак, завідувача кафедрою ветеринарно-санітарної експертизи Національного університету біоресурсів і природокористування України.

За її словами, самі по собі рослинні жири безпечні. Проте в молочну продукцію додають не просто олію, а трансізомери. Це наслідки маніпуляцій, які відбуваються з рослинними жирами під час транспортування – зокрема за допомогою спеціальних технологій олію згущують, а потім іще раз перетворюють перед використанням. «Є інформація, що надмір трансізомерів може спричиняти патологію печінки і навіть онкологію. Проблема в тому, що в Україні ніхто не досліджував, наскільки безпечні такі продукти для регулярного споживання. Треба зробити дослідження, які б чітко стверджували, що, приміром, те-то й те-то споживати можна, але не більше трьох разів на тиждень», – наголошує Ольга Якубчак.

delo.ua

Український молочний ринок чекає гучних угод

Учасники українського молочного ринку очікують низку злиттів-поглинань у найближчі п'ять-сім років. «Усі придбання будуть визначатися за рівнем консолідації ринку. Наприклад, у Данії та Швеції рівень консолідації ринку становить понад 80% – там уже точно ніяких придбань не буде, бо ринок контролюється однією компанією – Arla Food, – розповідає Вадим Чагаровський, голова ради директорів Спілки молочних підприємств України. – Якщо говорити про ринок Польщі, то там ринок теж консолідований, загальна частка трьох польських компаній – понад 35%».

У нас консолідації ринку великими гравцями ще не відбулося. Однак у найближчі п'ять-сім років будуть і злиття, і поглинання, прогнозують експерти. Нині в Україні працює 32 групи молочних підприємств, які об'єднують більше трьох підприємств.

У світовому масштабі найбільший консолідатор – компанія Lactalis, яка за останні п'ять років здійснила 25 покупок. В Україні у Lactalis три об'єкти – торгове підприємство і два виробничих майданчики. Частка ринку компанії – 6%. «Знаючи про агресивність Lactalis, можна припустити, що вона почне поглинання і в Україні», – наголошує Вадим Чагаровський.

Також серед активних консолідаторів світового масштабу – компанії Arla Food і «Вімм-Біль-Данн».

«Рабобанк», досліджуючи вартість компаній зі Східної Європи, оцінив і низку молочних підприємств. Так, на початок 2011 року компанія «Вімм-Біль-Данн» оцінювалась у 2,740 млрд. євро, «Укрпродукт груп» – 16 млн., «Галактон» – 22 млн., «Житомирський маслозавод» – 25 млн. євро. «Якщо нас оцінюють – значить, за нашим ринком стежать», – стверджує Вадим Чагаровський.



delo.ua

Змішувач-роздавач корму EUROMIX 2280

У нас є повний асортимент техніки для тваринництва!



Абсолютним світовим лідером з виробництва кормозмішувачів (11% ринку, всі типи міксерів) є група компаній KUHN. Виготовляються причіпні одно- або двошнекові вертикальні Euromix I, Profile та Vertical Maxx (швидке та якісне змішування будь-яких кормів), дво- або чотиришнекові горизонтальні Euromix II та Botec (подрібнення довговолоконистих кормів), а також барабанно-шнекові змішувачі-роздавачі Reel (ідеальна однорідна суміш). Для великих тваринницьких комплексів випускаються самохідні міксери горизонтальні двошнекові SPH та вертикальні одношнекові SPV. KUHN виробляє видувачі солом на глибину підстилку Primor та Altor, які використовуються також для роздачі монокорму. Модельний ряд довершує комбінація вертикального міксера з видувачем солом Euromix Plus.

❶ Вертикальний двошнековий кормозмішувач 25 м³ з видувачем солом Euromix Plus 2570.

❷ Самохідний вертикальний одношнековий змішувач-роздавач кормів SPV ємністю 10 м³, 12 м³ або 14 м³ з швидким завантаженням будь-якого корму фрезерною головкою, з можливістю одночасної роздачі вліво і вправо.

❸ Навісний однорулонний (однотюковий) видувач солом на підстилку / роздавач монокорму Primor 2060H.

❹ Горизонтальний двошнековий кормозмішувач 18 м³ з можливістю одночасної роздачею вліво і вправо Euromix 1860.

КУН-Україна, буд. 16, вул. Мечнікова, м. Київ, 01601, тел./факс: (044) 229-38-75, тел.: (067) 233-82-76

www.kuhn.ua

Тваринництво | Рослинництво | Комунальна техніка

be strong, be **KUHN***

* Будь сильним з КУН

Чітке дотримання технології доїння – один із способів боротьби з маститами

7 жовтня 2011 року відбувся регіональний семінар АВМ. Проведено його було на території ТОВ «Вітчизна» (Котопський р-н, Сумська обл.) і присвячено питанням боротьби з маститами та сучасним технологіям доїння. Під час семінару консультанти АВМ Михайло Білокінь та Ігор Українець розповіли про способи запобігання маститам та діагностику захворювання. Разом з присутніми консультанти в деталях обговорили протоколи доїння, а також зосередили увагу на значимості вчасного та якісного обслуговування доїльного обладнання.

Ельман Оруджов, незалежний консультант з молочного скотарства, провів майстер-клас з управління блоком доїння на сучасних молочнотоварних комплексах, наголосивши на тому, що доїння – це кінцевий та найголовніший результат роботи ферми.

Представники компаній GEA Farm Technologies (Олександр Лінник) та DeLaval (Олександр Денисенко) розповіли про різні типи доїльного обладнання та їх особливості.

Перед початком презентацій учасники семінару відвідали молочну ферму, де дізналися про особливості утримання тварин, доїння, вирощування молодняку і заготівлі грубих кормів. Генеральний директор ТОВ «Вітчизна» Сергій Чижик поділився досягненнями господарства та планами щодо розвитку.

Довідка. ТОВ «Вітчизна»: загальне поголів'я ВРХ – 2300, дійне стадо – 950 корів, порода – українська червоноряба і симентальська, середній добовий надій на корову – 21-22 кг, вміст жиру – 3,7%, вміст білка – 3,26%, доїльне обладнання – паралель 2х20 («ДеЛаваль»), кількість доїнь на день – 3.



MilkUa.info

Висока продуктивність більше залежить від умінь управляти стадом

Більш як два роки тому в ТОВ «Світанок» (Новотроїцький р-н, Херсонська обл.) став до ладу новозбудований молочний комплекс на 450 голів, а в січні 2010 р. почалися розселення і відбувся запуск доїльної зали. За цей час дійне поголів'я збільшилось із 180 до 300 корів (липень 2011 р.). Минулого року середній річний надій на корову становив 7300 кг. Від рекордистки отримали 11 тис. кг молока за 305 днів лактації.

Головне завдання, яке нині стоїть перед працівниками ферми, – нарощення поголів'я до проектної потужності комплексу. Розраховувати доводиться в основному на власний ремонтний молодняк. Придбати хороших телиць та нетелей в інших господарствах – питання проблематичне. Аби пришвидшити введення до стада високопродуктивних тварин вирішили використовувати сексовану сперму, якою осіменятимуть лише чистокровних голштинів.

Водночас працівники комплексу запевняють, що успіх справи – висока продуктивність і здоров'я корів – більше залежить не від ступеня голштинізації, а від умінь управляти стадом. Навіть худоба української селекції має високі виробничі показники, якщо правильно розподілити корів на технологічні групи та забезпечити їм відповідну годівлю залежно від стадії лактації та терміну тільності.

Довідка. ТОВ «Світанок»: дійне стадо – 290 корів, порода – голштинська, середній добовий надій на корову – 22 кг, вміст жиру – 3,8%, вміст білка – 3,55%, доїльне обладнання – «ялинка» 2х12 зі швидким виходом (GEA Farm Technologies WestfaliaSurge), кількість доїнь на день – 2.



MilkUa.info

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ & ІНОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ

7-10 лютого 2012



Міжнародна виставка ефективного тваринництва

- ПЛЕМІННА СПРАВА
- ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ТВАРИННИЦТВА
- КОРМОВИРОБНИЦТВО
- ВЕТЕРИНАРІЯ
- ТЕХНОЛОГІЇ УТРИМАННЯ
- ПЕРЕРОБКА ТА ЗБЕРІГАННЯ ПРОДУКЦІЇ
- ПТАХІВНИЦТВО
- УТИЛІЗАЦІЯ ВІДХОДІВ

Дирекція виставки Agro Animal Show: тел./факс: +38 044 461-9368, 490-6469. E-mail: agro@kmya.kiev.ua
www.animal-show.in.ua

Генеральний організатор:



Київський міжнародний контрактний ярмарок

Співорганізатори:



Французьке агентство міжнародного розвитку підприємств UBIFrance



IFWexpo GmbH

Генеральний інформаційний партнер:



Місце проведення:
Виставковий центр



КИЇВ Е К С П О П Л А З А

Україна, м. Київ, вул. Салютна, 2-Б,
ст. метро „НИВКИ”

Новий молочний комплекс з доїльним блоком запрацював на Чернігівщині

2 вересня 2011 року на базі ПСП «Авангард» (Бахмацький р-н, Чернігівська обл.) відбулося урочисте відкриття нового молочного комплексу з доїльним блоком «ялинка» 2х14 (GEA Farm Technologies WestfaliaSurge).

Реконструкція тривала рік і зараз це реальний зразок сучасного комплексу з новим якісним обладнанням.

«Вибір зупинили саме на цій доїльній залі через те, що такого самого типу обладнання ми бачили у сусідів, членів Асоціації виробників молока України (АВМ), чули гарні відгуки», – розповідає директор ПСП «Авангард» Василь Миколайович Булах. – До того ж були в Німеччині на фермах, там використовують такі самі».

Зала розрахована на 700–750 корів. Обслуговуватимуть її 4 дояри позмінно. Зараз у ПСП «Авангард» середній добовий надій на корову становить 20-21 кг. Плани на майбутнє – розвиватись.

Довідка. ПСП «Авангард»: загальне поголів'я ВРХ – 1670, дійне стадо – 550 корів, порода – українська червоно-ряба молочна, середній річний надій на корову за 2010 р. – 6084 кг, вміст жиру – 3,7%, вміст білка – 3,1%, утримання – безприв'язне, кількість доїнь на день – 3.



MilkUa.info

Володіти достовірною інформацією – володіти ... фермою

15 вересня 2011 року відбувся регіональний семінар АВМ. Його було проведено на базі ТОВ «Кишенці» (Маньківський р-н, Черкаська обл.) і присвячено питанням використання програмного забезпечення в управлінні молочнотоварною фермою.

Під час семінару консультанти АВМ Михайло Білокінь і Сергій Філь поділились досвідом роботи з автоматизованою програмою обліку та управління «Юніформ-Агрі» у блоках відтворення та вирощування молодняку. Вони навели приклади того, як за допомогою програмного забезпечення можна швидко отримати потрібну інформацію і як нею скористатися для оцінки ситуації на фермі й прийняття рішення.

У семінарі взяв участь один з провідних незалежних консультантів України з молочного скотарства – Ельман Оруджов. Він підкреслив значимість використання сучасних інструментів для генерування даних і управління потоками інформації на фермі. На думку Ельмана Гасановича, не варто боятися побачити істинну картину на виробництві й не слід жохатися поганій ситуації, вона лише свідчення того, що є куди рухатися далі. Володіти достовірною інформацією – володіти ... фермою.

Після презентацій та обговорення учасники семінару відвідали молочну ферму, де дізналися про особливості утримання тварин, доїння, вирощування молодняку і заготівлі грубих кормів. Менеджер ферми Андрій Краснов поділився планами щодо розвитку господарства. Наразі тут споруджують новий комплекс, а в січні-лютому 2012 р. планують завезти першу партію нетелей з Європи.

Довідка. ТОВ «Кишенці»: загальне поголів'я ВРХ – 438, дійне стадо – 182 корови, порода – червоно-рябий та чорно-рябий голштин, середній річний надій на корову – 7000 кг, вміст жиру – 3,6%, вміст білка – 3,1%, доїльне обладнання – «ялинка» 2х14, кількість доїнь на день – 2.



MilkUa.info

Становлення в розвитку

Десять років тому у Чернігові було засновано фірму «АгроІнМаш», яку очолив досвідчений фахівець в аграрному бізнесі Олег Васильович Горін. Тоді це була невеличка фірма, основною діяльністю якої було запровадження технологій вирощування і зберігання картоплі та інших овочів на українському просторі.

У 2003 р. «АгроІнМаш» започаткувала новий напрям діяльності – постачання обладнання для молочного тваринництва, а саме вертикальних кормозмішувачів **Trioliet** (Нідерланди). На той час згодовування великій рогатій худобі повнораціонної кормо суміші – широко застосовуваний спосіб у практиці фермерів-молочарів Західної Європи, – майже не використовувалося в Україні. Однак було велике прагнення молочних господарств удосконалити виробництво та отримати найголовніше – ефективну та економічну технологію. Питання інвестицій в нове і, на перший погляд, недешеве, однак дуже необхідне, обладнання гостро постало перед керівниками. Першими, хто ризикнув інвестувати в кормозмішувачі, були земляки фірми, відомі господарства Чернігівської області – ПСП «Пісківське» (директор В. П. Колоша) та ПСП «Фортуна» (директор І.М. Пашенко). До них приєдналися господарства Волинської та Житомирської областей – ПОСП ім. Франка (директор В.В. Тарарай) та ДП «Рихальське» (директор Л.В. Забела) – і не пожалкували... Один кормозмішувач (один механізатор) годує всю ферму. Це посприяло економії кормів та пального, скорочення трудозатрат, а найголовніше – після тижня «адаптації» середньодобові надії зросли на 10–15%. Новацію підхопили товаровиробники

Черкаської, Полтавської, Сумської областей, а також інших регіонів на сході, заході та навіть півдні України.

У 2007 р. фірма «АгроІнМаш» доставила для своїх клієнтів ще одну новинку, цього разу з Фінляндії, – вальцюву плющилку **Murska** для плющення та зберігання вологого фуражного зерна. Плющення фуражного зерна з консервантом порівняно з традиційним сушінням має низку суттєвих переваг, а саме: збирання врожаю не залежить від погодних умов і відбувається раніше – на стадії молочно-воскової зрілості (вологістю 35–40%). Завдяки цьому корм є більш поживний, чудово поїдається і засвоюється тваринами. Найбільшу економію становить відсутність стадії сушіння, дробіння та перемалювання зерна. Цю технологію почали використовувати колишні й нові партнери фірми.

На сьогодні «АгроІнМаш» має штат висококваліфікованих спеціалістів, які обслуговують техніку, поставлену фірмою у понад 300 господарств України. У фірмі «АгроІнМаш» не зупиняються на досягнутому і продовжують іти в ногу з потребами ринку, запроваджуючи сучасні технології, при цьому, як зауважує її керівник Олег Васильович: «Головним для нас у нашому становленні є довіра партнерів, тому кредо компанії – професіоналізм та вдосконалення щодня».

Асоціація виробників молока України щиро вітає свого надійного партнера з ювілеєм і бажає успіхів та процвітання.

Прес-служба АВМ

АгроІнМаш
Нам 10 Років

ТОВ "СП " АгроІнМаш "

14027 м.Чернігів, вул. Шевченка 10 оф. 2
т.04622 3-61-99, 0462 95-85-09, 050 465-31-26
веб сайт: agroinmach.at.ua
E-mail: agroinmach@ukrpost.ua

Якісніше молоко і краще управління стадом

7 жовтня 2011 року у приватному сільськогосподарському підприємстві «Фортуна» (Ічнянський р-н, Чернігівська обл.) відбулося офіційне відкриття нового молочного комплексу та запуск доїльного блоку.

Новий корівник розраховано на 500 голів. Поруч збудовано доїльний блок, де встановлено доїльне обладнання типу «карусель» AutoRotor Magnum 40 на 32 місця, та танк-охолоджувач T-COOL на 10 т. Також встановлено прилади для управління процесом доїння Metatron S21 та P21 (бортові комп'ютери встановлені на кожному доїльному місці – вони обробляють і контролюють інформацію в процесі доїння). Прилади працюють в системі з підключенням до програми управління стадом DairyPlan з мережі DPNNet.

Нове сучасне обладнання з автоматизованими системами обліку та управління, за словами Івана Миколайовича Пашенка, директора господарства, окрім отримання якісного молока дасть змогу краще контролювати рух корів по технологічних групах, відстежувати захворюваність на мастит і попереджати її на ранніх стадіях.

У планах господарства – будівництво ще одного корівника на 500 голів, тоді доїльна зала працюватиме на повну потужність, а обслуговуватимуть її 3-4 оператори.

Довідка. ПСП «Фортуна»: дійне стадо – 1300 корів, порода – українська червоно-ряба, надій на фуражну корову за 9 місяців 2011 р. 4272 кг, вміст жиру – 3,61%, вміст білка – 3,2%, кількість соматичних клітин – 160 тис./см³, бактеріальна забрудненість – 100 тис./см³ доїльне обладнання – «паралель» 2x10 (Stranko), «карусель» 32 місця (GEA Farm Technologies WestfaliaSurge), кількість доїнь на день – 3.



MilkUa.info

Автоматизовані програми обліку на МТФ – протистояння чи співпраця

Використання програмного забезпечення у молочному скотарстві вже не є дивиною. Автоматизовані програми обліку – звична річ у господарствах, що активно розвиваються. Керівники МТФ розуміють важливе значення чіткого й легкодоступного зберігання інформації, а також можливість її використання для управління стадом чи технологічним процесом.

В АВМ та інших молочних господарствах рік тому розпочали комп'ютеризацію і встановлення автоматизованої системи управління «Юніформ-Агрі». Однак багато господарств мають доїльні зали відомих світових та вітчизняних виробників – Westfalia, DeLaval та Boumatic – з інсталюваними програмами управління доїнням. Чи вдалося поєднати програми управління доїнням і стадом? Відверто кажучи, спочатку були і важкі моменти, але вони більше психологічні ніж технічні. Згодом спеціалісти на наших українських молочних фермах пересвідчилися у тому, що обидві програми «мирно співпрацюють і доповнюють» одна одну, а не конкурують. Адже програми для управління доїнням та управління стадом «обмінюються» лише потрібною для ефективної роботи інформацією, так як це відбувається в Європі, США та інших країнах світу.

Цікавим прикладом «співпраці» програм є досвід ПАТ ПЗ «Літинський» (Вінницька обл.). На молочно-варній фермі було встановлено програму «Ферма-2» для управління доїльною залою компанії ВАТ «Брацлав». Для управління стадом тут встановили програму «Юніформ-Агрі». Приємно вразили швидкість та оперативність, з якими розробники української та голландської програм зуміли знайти точки дотику і синхронізувати роботу програмного забезпечення. Нині спеціалісти господарств АВМ, де встановлено «Ферму-2», мають можливість щоденно імпортувати дані стосовно доїння та використовувати їх для аналізу роботи на фермі. Наступний крок – встановлення диспетчерського контролю МТФ через «Юніформ-Агрі».

Довідка. За останній рік на молочних фермах України встановлено 60 програм з автоматизованого обліку та управління стадом «Юніформ-Агрі», 40 з яких у господарствах АВМ. Сьогодні майже 20 господарств під'єднані до єдиного сервера.

MilkUa.info

Годівля як шлях до оптимізації виробництва

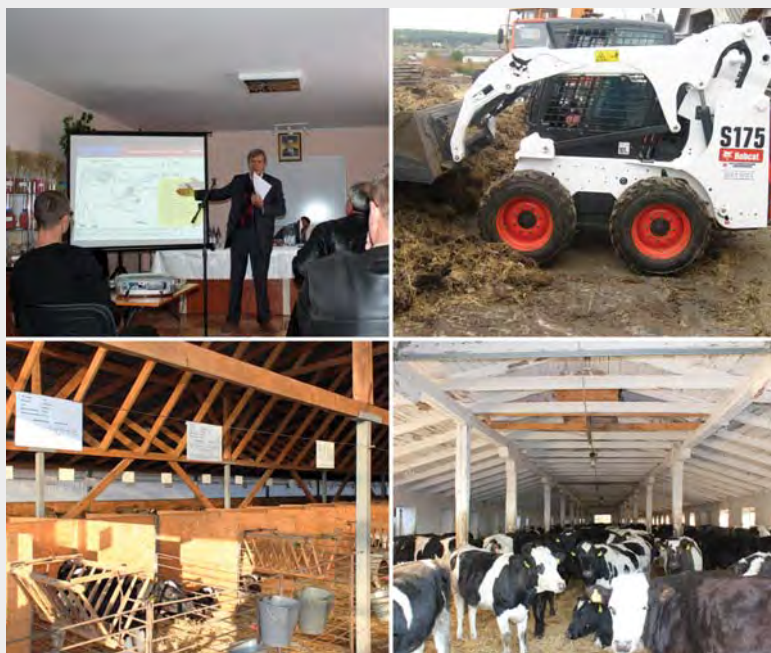
4 листопада 2011 року на базі ТзОВ «Бучаагрохлібпром» (Тернопільська обл., Бучацький р-н) відбувся регіональний семінар АВМ, присвячений питанням годівлі молочних корів і вирощування ремонтного молодняку.

Під час семінару консультанти АВМ Сергій Филь та Віктор Ільницький поділилися секретами вирощування високопродуктивних корів, розповіли про схему випоювання телят, про тижневий ритм роботи в блоці вирощування молодняку та про шляхи впровадження технологічного супроводу.

У семінарі взяв участь Ельман Оруджов. Він провів майстер-клас з управління годівлею та вирощування молодняку на сучасних молочнотоварних фермах.

Після презентації учасники семінару мали змогу відвідати ферму та ознайомитися з досягненнями.

Довідка. ТзОВ «Бучаагрохлібпром»: загальне поголів'я ВРХ – 4650, дійне стадо – 1250 корів, порода – українська чорно-ряба молочна, середній річний надій на корову (за 10 місяців 2011 року) – 5286 кг, вміст жиру – 3,8%, вміст білка – 3,2%, кількість доїнь – 2.



MilkUa.info



Погрузчики с бортовым поворотом

Компактный подход к свободе рабочего пространства



ООО «Техноплаза Украина»

г. Киев, ул. Малая Кольцевая, 4а

Телефон: (044) 406-40-20

Факс: (044) 406-40-15

www.tehnoplaza.kiev.ua

ukr@tehnoplaza.kiev.ua



ВИРОБНИЦТВО МОЛОКА В УКРАЇНІ

З початку 1990-х в Україні щороку зменшується кількість дійних корів. За останні двадцять років загальне поголів'я дійного стада скоротилось майже на 70% (діаграма 1). Разом із тим у галузі відбувся перерозподіл. Якщо в 90-ті роки понад 70% худоби утримувалось у сільськогосподарських підприємствах, то нині там лише близько 30% дійного поголів'я країни.

Упродовж останніх трьох років чисельність корів зменшувалася таким чином: у 2008 р. на 8%, у 2009 р. на 3%, у 2010-му дійних корів поменшало на 2%.

Скорочення поголів'я, як і решта явищ у природі, має циклічний характер. Щороку з лютого по червень спостерігається збільшення поголів'я, а з липня по лютий – скорочення. Нарощування стада навесні та влітку пояснюється прагненням виробників отримати більше дешевого молока на початку та в розпал вегетативного сезону. Причиною циклічного зменшення кількості корів є їх вибракування. 2012 рік не стане винятком, і тому слід чекати зростання цін на ремонтний молодняк вже з січня-лютого.

Однак у 2011 році сезонні коливання чисельності корів мали дещо інший характер. На відміну від попередніх років, зменшення поголів'я призупинилося ще в грудні 2010-го. Коливання протягом року були незначними, стрімкого нарощення дійного стада не сталося, бо 2011-го року фуражне зерно (кукурудза, пшениця, ячмінь) було дорогим. Разом із тим, беручи до уваги досить високі закупівельні ціни на молочну сировину та прагнення сільськогосподарських підприємств нарощувати обсяги виробництва молока, значного скорочення теж не сталося. Отже, навіть у разі незначного зростання цін на корми на початку 2012 року можна сподіватись на призупинення щорічної тенденції до зниження поголів'я дійних корів у сільськогосподарських підприємствах та виходу на рівень чисельності поголів'я 2011 р. Цьому сприятиме відкриття нових молочних комплексів та викуп неефективних молочних ферм великими українськими й зарубіжними гравцями (інвесторами), а також збільшення внутрішнього попиту на молочні продукти.

У 2012-му слід чекати незначних сезонних коливань кількості дійного стада, які за своїм характером будуть подібні до коливань 2011 року.

Збільшення чисельності дійних корів у сільськогосподарських підприємствах і скорочення поголів'я в присадибних господарствах приведе до підвищення питомої ваги кількості дійних корів у підприємствах, що означатиме поступовий перехід галузі на промислове виробництво молока.

Чого варто очікувати 2012 року та скільки молока буде вироблено? Питання не з простих, та відповідь шукати треба.

Не можна залишити поза увагою сезонний характер виробництва молока, пов'язаний із сезонністю отелень та лактації корів. Тенденція до зростання валових надоїв з лю-

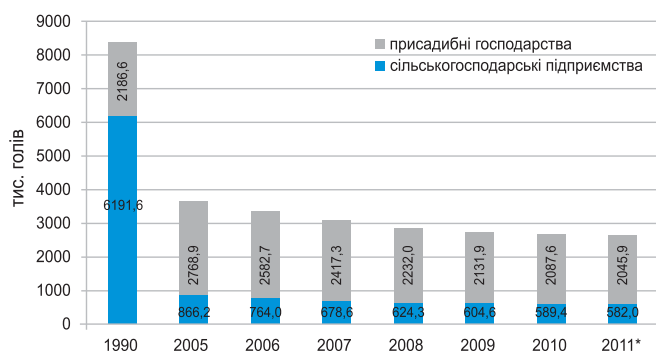
того по липень та їх зменшення з липня по листопад спостерігається з року в рік. На цьому тлі у вересні 2011 р. в сільськогосподарських підприємствах відбулося зростання виробництва молока до 187 тис. тонн, що більше порівняно з аналогічним періодом попередніх років. Наприклад, у вересні 2010 р. ці господарства виробили 182,1 тис. тонн молока, а у вересні 2009 р. – 183,4 тис. Значний спад виробництва у вересні 2010-го відбувся через аномальну літню спеку та посуху (діаграма 2).

Отож 2012-го року слід чекати збільшення виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах. При цьому зберігатиметься тенденція циклічних сезонних коливань. Передумовами для зростання виробництва є кращі (порівняно з попередніми роками) надії влітку-восени 2011 р., хороша кормова база – в 2011-му заготовлено достатні запаси сінажу та силосу, отримано високі врожаї фуражних культур.

Хто постачатиме молоко на переробні підприємства?

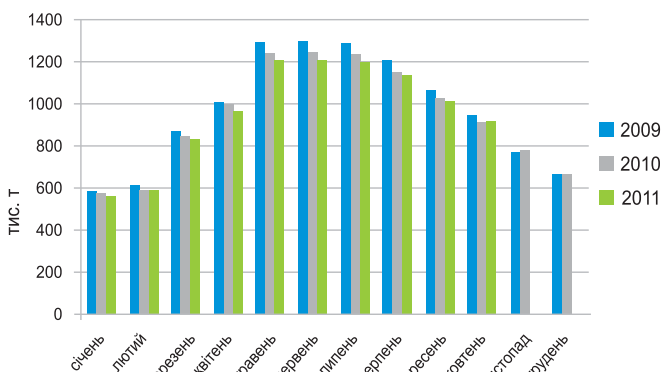
Попри щорічну тенденцію до зменшення загального виробництва сирого молока в Україні з притаманними сезонними коливаннями, влітку та восени 2011 р. у присадибних господарствах (на відміну від сільськогосподарських підприємств) спостерігалась тенденція до скорочення виробництва, порівняно з аналогічними періодами попередніх років. Тому вірогідність скорочення виробництва сирого молока у присадибних господарствах зростає. Враховуючи те, що питома вага виробництва сировинного молока у присадибних господарствах є значно більшою, ніж на підприємствах (80 та 20% відповідно), скорочення виробництва у присадибних господарствах підтримуватиме щорічну тенденцію скорочення загальних обсягів виробництва молока в Україні. Але поступове нарощування потужностей виробництва сирого молока сільськогосподарськими підприємствами сприятиме збільшенню їх частки на сировинному ринку. У 2012-му можливе призупинення щорічної тенденції до скорочення виробництва сирого молока сільськогосподарськими підприємствами та вихід на рівень обсягів, не менших, ніж 2011-го року.

Додатковим фактором стимулювання виробництва молока сільськогосподарськими підприємствами при збереженні тенденції до його загального скорочення в Україні є зростання обсягів імпорту молочних продуктів. Вітчизняні виробники молочної продукції (переробники) зацікавлені у збільшенні закупівель сирого молока українського виробництва, оскільки вироблена з нього продукція матиме нижчу собівартість. Таким чином на ринку молочних продуктів України їх продукція буде конкурентоспроможнішою, що підвищить інтерес покупця до молочних продуктів. А як відомо, попит формує пропозицію. Тому зростання споживання молочних продуктів позитивно позначиться і на виробництві сировинного молока.



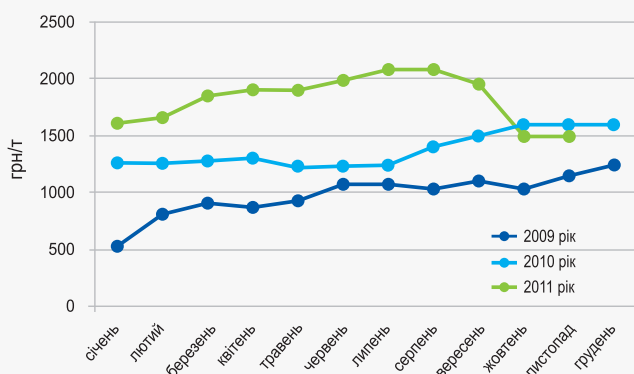
* станом на 1 листопада

Діаграма 1. Структура утримання дійних корів в Україні залежно від способу годівлі (інформація Держкомстату)



Діаграма 2. Обсяги виробництва молока господарствами всіх категорій у 2009-2011 рр. (інформація Держкомстату)

РИНОК КОРМІВ



Графік 1. Ціна пропозиції кукурудзи в Україні (на умовах EXW)

З огляду на те, що в собівартості виробництва молока на корми припадає 60-70%, питання їх вартості завжди було актуальним і позначалося на формуванні ціни реалізації сирого молока.

Кукурудза

За даними міністерства сільського господарства США (USDA), врожай кукурудзи в Україні у 2011/12 маркетинговому році (MP) очікують на рекордному рівні – 21 млн. тонн. Це майже вдвічі більше порівняно з попередніми роками: 12 млн. тонн у 2010/11 MP та 10,5 млн. у 2009/10 MP. Зростання виробництва кукурудзи слід очікувати не тільки в Україні, а й у світі, повідомляють аналітики USDA. При цьому зростатиме світове споживання та експорт, а це призведе до скорочення світових запасів цієї кормової культури та до зростання ціни у 2012 р. Однак повільніше, ніж у 2011 р. Тому в 2011/12 MP варто чекати зростання ціни (хоч і незначного) української кукурудзи. Навіть коли уряд скасує мито на вивіз цієї кормової культури за кордон, рекордні врожаї в Україні та коливання на світових ринках стримуватимуть ініціативи українських експортерів щодо значного зростання ціни (графік 1).

якісні корми
надійний

постачальник

доставка

so@phoenix-agro.com.ua

вигідна ціна

соняшниковий шрот

FenixAgro

(067) 232-78-30

пивна дробина

високопротеїновий

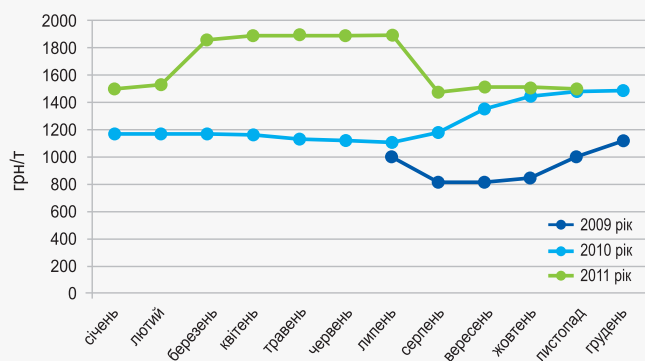
соєвий шрот

швидкість

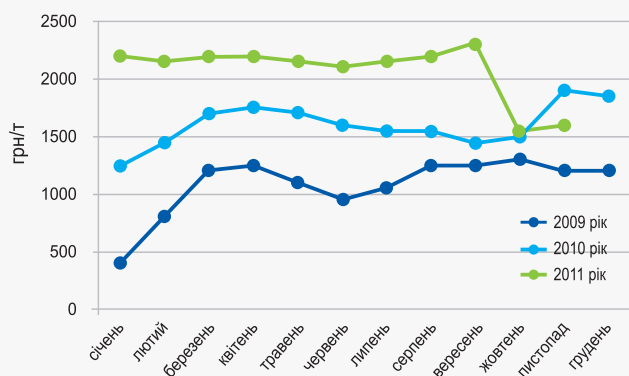
(04744) 4-91-47

спиртова барда

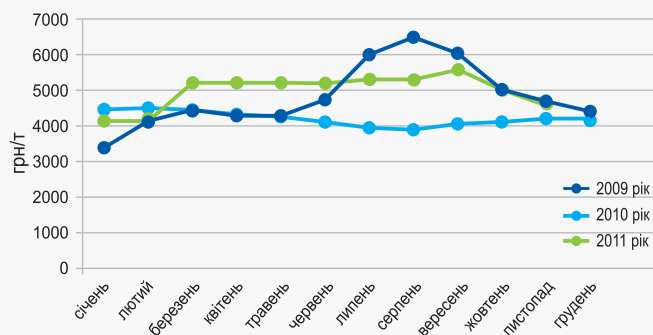
сухий



Графік 2. Ціна пропозиції пшениці в Україні (на умовах EXW)



Графік 3. Ціна пропозиції соняшникового шроту в Україні (на умовах EXW)



Графік 4. Ціна пропозиції соєвого шроту в Україні (на умовах EXW)

Пшениця

Урожай пшениці в Україні у 2011/12 МР очікується на достатньо високому рівні і, згідно зі звітом USDA, становитиме близько 22 млн. тонн порівняно з 16,8 млн. тонн у 2010/11 МР та 20,9 млн. у 2009/10 МР. Щомісяця зростає показник світового виробництва пшениці, а разом з ним і конкуренція між головними експортерами, особливо між Україною, Росією, ЄС, США та Аргентиною. Це зменшує вірогідність значного зростання цін. Однак з огляду на очікуване зростання світового споживання та експорту в 2011/12 МР світові ціни все ж таки підвищаться. Скасування експортного мита, ймовірно зростання внутрішнього споживання пшениці та прагнення українських експортерів повернути лідерство (раніше Україна була серед п'яти найбільших експортерів пшениці) підвищуватимуть попит на внутрішньому ринку, що спричинить і зростання цін (графік 2).

Концентровані корми: шроті соняшниковий та соєвий

Завдяки гарним урожаям соняшнику та сої у 2011-му в Україні ціни на продукти переробки цих культур (а саме шроті) повинні знизити темпи зростання (графіки 3 і 4). Як свідчить звіт USDA, у 2011/12 МР світове виробництво сої та соняшнику буде на високому рівні, що також стримуватиме зростання цін на світових ринках шротів. Проте очікується збільшення світового споживання, що може загострити боротьбу між внутрішніми споживачами та експортерами цієї продукції.

У 2011/12 МР в Україні можливе незначне зростання цін на всі кормові культури, що суттєво не вплине на собівартість виробництва молока і не знизить прибутковості українських товаровиробників. Це дозволить зберегти конкурентоспроможність вітчизняних виробників молочної продукції, порівняно з імпортерами.

Додатковим фактором незначного зростання цін як в Україні, так і в світі у 2011/12 МР буде фінансова криза в зоні ЄС та США, яка позначиться на всіх ринках деривативів, у тому числі й на аграрних біржах світу.

АГРОТЕХНІКА ПОДІЛЛЯ



ОФІЦІЙНИЙ ДИЛЕР

ROSTSELMASH
Агротехніка Професіоналів

VERSATILE

 **ÖVERUM**

 **BECKER**

 **KONGSKILDE**



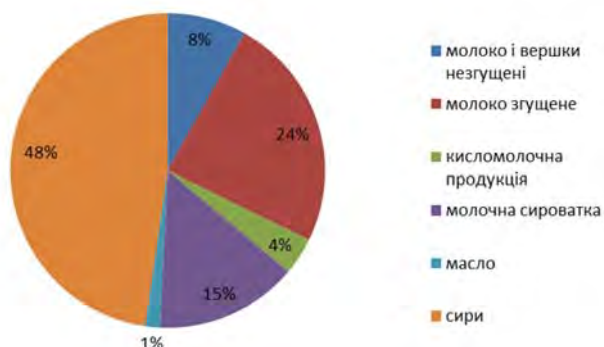
РЕГІОНАЛЬНІ ПРЕДСТАВНИКИ

Хмельницький, Житомир, Рівне – (067) 380-1498

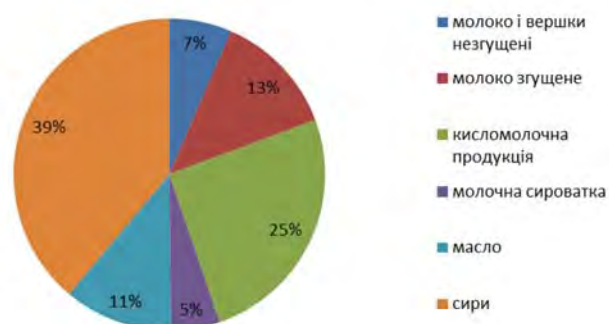
Тернопіль, Львів, Луцьк – (067) 380-4432

Вінниця – (067) 383-0495

ВИРОБНИЦТВО МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ. ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ



Діаграма 3. Структура експорту молочної продукції з України (за 9 місяців 2011 року)



Діаграма 4. Структура імпорту молочної продукції в Україну (за 9 місяців 2011 року)

Загалом в Україні спостерігається зростання експорту молочних продуктів за винятком обробленого рідкого молока (на діаграмі 3 зображено структуру експорту молочної продукції). Скорочення експорту цього продукту пояснюється зменшенням виробництва сирого молока, яке на внутрішньому ринку компенсується зростанням імпорту рідкого обробленого молока. Призупинення тенденції скорочення виробництва сирого молока підвищить попит переробників на нього, оскільки конкурентоспроможність такої продукції буде вищою.

Якщо триватиме скорочення загального виробництва сирого молока в Україні у 2012 р. в усіх категоріях господарств (призупинення скорочення виробництва на підприємствах та продовження скорочення виробництва молока у присадибних господарствах), найімовірніше слід чекати зменшення виробництва молочних продуктів або погіршення їх якості. Така ситуація на ринку молочних продуктів може спричинити зростання імпорту та цін.

Нині спостерігається тенденція до зростання імпорту всіх видів молочних продуктів (на діаграмі 4 зображено його структуру). Це є свідченням того, що Україна не забезпечує себе молочними продуктами власного виробництва. Отож для виробників сирого молока є потенціал. У майбутньому це дозволить переробникам збільшувати обсяги закупівель вітчизняної сировини та зменшити імпорт молочних продуктів в Україну.

Якщо ж скорочення виробництва сировини в Україні триватиме, то загальна тенденція до зростання цін як на сире молоко, так і на готову молочну продукцію 2012-го року триватиме.

ЦІНА МОЛОКА

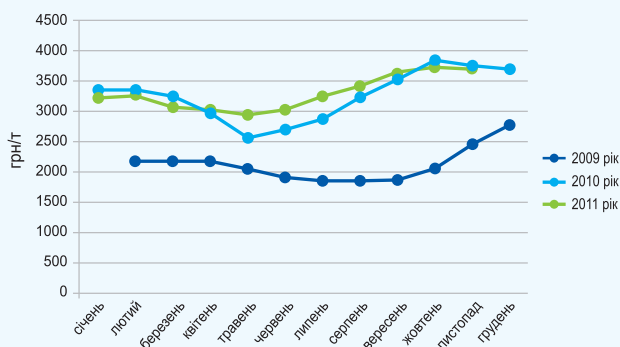
Сезонні коливання закупівельних цін на сире молоко такі: восени-взимку ціни сягають максимуму й падають до мінімуму наприкінці весни – на початку літа (графік 5).

Максимальна ціна у 2010 році була на 15% вищою від ціни 2009-го, а мінімальна ціна 2010-го зросла на 39% порівняно з попереднім роком. Такі показники свідчать про те, що, незважаючи на кризу, попит на молочні продукти залишався високим.

У 2011 р. мінімальні ціни порівняно з мінімальним рівнем 2010 р. зросли на 15%. А максимальна середньомісячна ціна, зафіксована у жовтні 2011 р., була на 2% нижчою порівняно з жовтнем 2010-го, що пояснюється:

- отриманням високих урожаїв кормових культур та сприятливими умовами для заготівлі достатньої кількості грубих кормів у 2011 р.;
- збільшенням середніх надоїв на корову.

У листопаді цього року спостерігався подальший спад ціни на сире молоко. Його пояснюють скороченням різниці між цінами на молоко від присадибних господарств та від сільськогосподарських підприємств. Також у вересні 2011 р. відбулося скорочення експорту молочної продукції та зменшення виробництва молочних продуктів. Відповідно скоротився попит переробників на сире молоко для виробництва молочних продуктів. Скорочення виробництва молочних продуктів в Україні триває,



Графік 5. Закупівельні ціни на сире молоко (за даними переробних підприємств)

провокуючи зменшення попиту на сировину. До того ж переробники докладають усіх зусиль, щоб максимально здешевити сировину.

У 2012 р. варто розраховувати на щорічні сезонні коливання цін. З початку року до травня сировина дешевшатиме. Ціновий мінімум у травні буде трохи вищим або залишиться на рівні травня 2011 р.

З травня до вересня–жовтня спостерігатиметься зростання середньомісячної ціни. Максимуму буде досягнуто у вересні–жовтні. І цей максимум буде вищим, ніж ціна жовтня 2011 р. Підґрунтям для цього слугуватиме:

- скорочення загальних обсягів виробництва сирого молока, хоча на сільськогосподарських підприємствах можливе його зростання. Що ж стосується присадибних господарств, то там виробництво сировини скорочуватиметься;
- зростання на молочному ринку України частки молока, виробленого сільськогосподарськими підприємствами; це «підігріватиме» зацікавленість переробників до співпраці саме з промисловими виробниками молока;
- продовження зростання світових цін та попиту на молоко, через що зростатиме зацікавленість у експорті й нарощуванні обсягів, відповідно зростатиме і попит на сире молоко;
- загострення конкуренції серед переробників з огляду на замалу пропозицію сировини на ринку України;
- подорожчання вартості сировини у присадибних господарствах через скорочення її виробництва.

Аналітичний відділ Інтернет порталу
www.MilkUa.info

✓ Новини галузі

найсвіжіші новини молочного скотарства
України та світу

✓ Ціни та аналітика

закупівельні ціни на молоко та м'ясо, ціни
на корми, аналіз ринку молока, зернових
та олійних

✓ Технології

статті вітчизняних та зарубіжних фахівців
з питань годівлі, утримання, репродукції
тварин, вирощування молодняку, здоров'я та
управління стадом

✓ Гаряча тема

обговорення актуальних подій галузі, думки
експертів

✓ Інтерв'ю

спілкування з провідними спеціалістами
у молочному скотарстві

✓ Торговий майданчик

оголошення про купівлю/продаж

АВМ
За підтримки
Асоціація виробників молока

DeLaval

Агроінмаш

GEA Farm Technologies
WestfaliaSurge

Alltech

POTTINGER

uniform agri

BAUER Group
FOR A GREENER WORLD

HUNLAND TRADE

AGRAVIS
RAUFERSEN AG

KUHN

BLES DAIRIES

Biomim

ROSTSELMASH
Агротехніка Професіоналів

MSD
Animal Health

MSD
Animal Health

АГРОТЕХНІКА ПОДІЛЛЯ
ОФІСІЙНИЙ ДИСТРИБУТОР РОСТСЕЛМАШ

Fenix Agro

Справа честі

Олеже Федоровичу, за підсумками минулого року у вашому господарстві надоїли понад 8000 кг молока на фуражну корову. Завдяки чому вдалося досягнути такого результату?

Сьогодні на території нашого молочнотоварного комплексу розміщуються два нових корівники на 1080 корів з двома доїльними залами. Середня річна продуктивність тварин сягає 8000 кг якісного молока. Все це результат майже десятиліття пошуків і зусиль цілої команди фахівців нашого підприємства.

А почалося усе тоді, коли в сільському господарстві пройшла перша хвиля приватизації й постало закономірне запитання: що робити? На той час я вже мав чималий досвід роботи у господарстві: тоді займалися рослинництвом, тваринництвом (молочне скотарство й свинарство), трохи переробкою. Отож, реально оцінивши ситуацію і перспективи, зваживши всі «за» і «проти», зробив для себе висновок: слід виробляти молоко. Колеги мене підтримали.

Самі розумієте, тоді молочне скотарство в Україні було в занепаді. Втім, як свідчить практика, і нині галузь працює далеко від межі можливостей. Однак у нашому господарстві була міцна база і, найголовніше, — команда спеціалістів. Зауважу, що ми й тоді були серед лідерів, хоч доїли лише 3500 кг молока на корову.

Як тільки визначились із спеціалізацією, почали вивчати досвід інших. Під час перших закордонних поїздок — Франція, потім Польща, Чехословаччина — ми побачили, що воно таке, сучасне виробництво молока. Відвідали чимало і українських господарств, поспілкувалися з їхніми спеціалістами. Підсумувавши побачене, зрозуміли: ми таки чимало знаємо й уміємо. А тому, відчуваючи впевненість у своїх силах та маючи велике спільне бажання, можемо рухатися вперед. Таки чином шість років тому остаточно окреслилося і склалося до купи все те, що визначило нашу ціль.

Починаючи з 2006-го року і дотепер усі свої інтелектуальні й матеріальні ресурси ми вкладали у розвиток молочного скотарства. Всі співробітники, починаючи з керівника і закінчуючи рядовим працівником, навіть не причетним до виробництва молока, знали й усвідомлювали, що працюємо на цю програму.

Результат не забарився. Запрацювала перша черга: одне крило доїльної зали («ялинка» 2х12), де ми доїли 170 корів (2006 р.). Збудували шестирядний корівник на 450 голів (2007 р.) і наростили стадо до 600 дійних корів. Завершили будівництво ще одного корівника на 630 голів (2010 р.). Зрештою, восени 2011-го почала працювати ще одна доїльна зала («ялинка» 2х10). Тепер маємо 850 голів дійного стада, а у найближчих планах — 1100 корів і 25 т молока на добу. Що стосується продуктивності тварин, то із 3500 кг молока у 2004-му вона зросла спочатку до 6000 (2007 р.), потім 6800 (2009 р.) і, зрештою, до 8200 (2010 р.). Я переконаний, що досягти цього нам вдалося лише тому, що йшли до постав-



ДОСЬЄ-ПЕРСОНАЛІЇ

**Шишуків Олег Федорович,
генеральний директор ПСП «Родіна»**

Народився 10 вересня 1959 р. у с. Туросна Клишівського району Брянської області. Випускник Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, спеціальність — учений агроном.

Трудову діяльність розпочав 1983 р. у Дворічанському районі Харківської області. Працював агрономом, згодом — заступником голови колгоспу. 1988-го року його обрали головою КПС «Родіна», а з 2000-го обіймає посаду генерального директора ПСП «Родіна».

За професіоналізм, наполегливість та самовіддану працю неодноразово удостоювався державних нагород, серед яких трудова відзнака «Знак Пошани» (2004 р.) та ювілейна медаль «20 років незалежності України» (2011 р.).

У 2007-му отримав Почесну грамоту Кабінету Міністрів України за вагомий внесок у розвиток сільськогосподарського виробництва і соціальної сфери на селі.

У 2009 р. О. Ф. Шишуківу присвоєно звання «Заслужений працівник сільського господарства України».

Одружений, має дочку і сина.

леної мети широким фронтом, не випускаючи з поля зору жодної ланки у ланцюгу виробництва молока: ні селекції, ні вирощування молодняку, ні фінансування й кадрових питань, ні кормозаготівлі. Наприклад, на той момент, коли ми доїли 8200 кг молока на корову, для заготівлі кормів господарство було повністю вкомплектоване технікою від кращих світових виробників і навіть сівозміну було підлаштовано до їх виробництва.

Якщо вести мову про 2011-й рік, то, за попередніми оцінками, маємо отримати дещо менші надої — 7850 кг на корову. На те є певні причини. По-перше, 2010-й був неврожайним і ми не зуміли заготовити достатньо кормів, щоб упродовж року згодовувати коровам однотипний раціон. Влітку перейшли на годівлю зеленою

масою і, звичайно, постраждала продуктивність. Окрім того, нам була потрібна друга доїльна зала. Тож у господарстві тривало інтенсивне будівництво. Для того, щоб завантажити нову залу, потрібно було мати корів. За рік ми наростили дійне стадо із 750 до 850 голів. Але діючи потужності довелося перевантажити на 20%. Звичайно, ми свідомо пішли на цей крок. Разом із тим отримали повчальний урок — на власному досвіді переконалися, що перевантажувати корівники неприпустимо.

Озираючись у минуле, аналізуючи сьогодення, зі стовідсотковою впевненістю можемо сказати: найголовніше у будь-якій справі, тим паче такій грандіозній, яку ми затіяли, — це згуртована команда однодумців, яка усвідомлює, що треба робити і куди рухатися. Свого часу я побачив наше майбутнє у молочному скотарстві, мої колеги мене підтримали і ми разом здолали цей непростий шлях.

Ви наросуєте дійне стадо лише власним ремонтним молодняком? А чи думали про те, щоб придбати нетелей в інших господарствах чи навіть за кордоном?

Усі шість років ми, передовсім, працювали над вирощуванням власного молодняка. Свого часу ми не помилились, обравши партнера, який постачає нам генетичний матеріал. Телиць і корів запліднюємо спермопродукцією чорно-рябих голштинів канадської та американської селекції, що, у поєднанні з технологією вирощування телят, приносить свої плоди.

Звичайно, в пошуках шляхів розширення ми не раз прораховували можливість придбання тварин. Але вирішили, що краще наросувати стадо самостійно. Таким чином ми, по-перше, не наражаємо себе на небезпеку придбати неякісне поголів'я. Адже чудово розуміємо, що за кордоном нас ніхто не чекає і не притримує спеціально для нас найкращу худобу. Її, як правило, купує Росія й інші країни. Звичайно, якщо когось влаштовують такі тварини, то нехай купують. Нам такий варіант не підходить. Крім того, додайте ще такі фактори, як транспортування й адаптація. Тому ми вибрали еволюційний розвиток, і поки що нам вдається вирощувати власний якісний ремонтний молодняк. Зверніть увагу, за три роки стадо із 650 корів зросло до 850, а наступного року, як я вже зазначав, матимемо близько 1100 корів. Такі темпи зростання нас влаштовують. До того ж при цьому ми ще й наросуємо виробництво молока. Більше того, якщо кілька років тому нам у Франції демонстрували корову-рекордистку, яка дає до 60 кг молока на добу, то нині у своєму господарстві ми вже маємо таких, самих, власноруч вирощених.

За два роки ми можемо виростити дуже хорошу корову. Тож надалі, якщо все буде гаразд із відтворенням, можна буде вести мову про диверсифікацію бізнесу — вирощування нетелей на продаж.

Які маєте плани щодо продуктивності корів?

Надої молока мають свою логіку. В моєму розумінні, річні надої 8,5–9 тис. кг (максимум 9,5) — це оптимальний варіант для наших кліматичних умов і навіть для нашого менталітету, від якого залежить особливість організації виробництва. До такої продуктивності готові як спеціалісти господарства, так і виробнича база

ДОСЬЄ-ПІДПРИЄМСТВО

ПСП «Родіна»,

с. Жовтневе, Дворічанський р-н, Харківська обл.

Площа сільськогосподарських угідь, гектарів	3500
Чисельність стада, голів	2000
Дійне стадо, голів	850
Порода	голштинська
Молоко і доїння	
Річний надій на фуражну корову, кг	8200 (2010 р.), 7850 (очікуваний у 2011 р.)
Вміст жиру, %	3,6
Вміст білка, %	3,1
Кількість соматичних клітин, тис./см ²	< 300
Бактеріальне забруднення, тис./см ²	< 253
Кількість доїнь на день	3
Доїльне обладнання	дві доїльні зали типу «ялінка» 2x12 і 2x10 (GEA Farm Technologies WestfaliaSurge)
Кількість обертів зали за годину	5
Кількість корів на доярку за зміну	141
Відтворення	
Відсоток тільних корів у стаді	51
Використання спермодоз на одне запліднення	1,6
Запліднюваність, %	62
Здоров'я	
Довговічність корови, кількість лактацій	4-4,5
Рівень вибракування, %	25
Основні проблеми зі здоров'ям	мастити
Розчистка ратиць	двічі на рік
Вирощування молодняка	
Випоювання телят, вид рідкого корму	молозиво, незбиране молоко
Вік при відлученні, дні	46
Рівень смертності, %	0,2
Вік телиць при першому заплідненні, місяці	15-16
Вік первісток, місяці	24-25
Раціон дійної корови (розділ)	
Силос кукурудзяний, кг	15
Сінаж люцерновий, кг	15
Кукурудза (зерно), кг	1,5
Кукурудза плющена волога, кг	3,5
Шрот соняшниковий, кг	1,5
Шрот соєвий, кг	2,5
Ячмінь, кг	1,5
Премікс, кг	0,1
Монокальцію фосфат, кг	0,05
Сода харчова, кг	0,1





Корівник на 450 голів, довжина 96 м, ширина 33 м (2009 р.)

та генетичний потенціал тварин. При цьому тривалість продуктивного життя корови буде 4-5 лактацій. Наразі не бачимо сенсу в тому, щоб робити додаткові інвестиції в досягнення вищої продуктивності. Сьогодні ми до цього ще не готові. Але завтра все може змінитися.

Чим треба годувати корів, щоб вони давали 8-10 тис. кг молока щороку?

Щоб досягти такого рівня продуктивності, нічого особливого коровам згодовувати не потрібно. Слід дотримуватися певних правил — раціон має бути збалансованим за вмістом білка й енергії, повинні бути якісні інгредієнти і професіональний менеджмент годівлі. Особливо обережно ставимося до використання кормових добавок, хоч і застосовуємо їх у мінімальних дозах. Справа в тому, що 50% свого молока здаємо на комбінат дитячого харчування в Харкові, а там вимоги до якості сировини особливі. Перш ніж молоко потрапить на молочну кухню, його ретельно досліджують. Нам навіть довелося коригувати додавання преміксів, оскільки якимось результати аналізів показали незначне перевищення вмісту одного з важких металів. Тому, використовуючи добавки, ми завжди пам'ятаємо, що їх споживання позначиться на якості молока. А якість для нас понад усе. Це — справа честі.

Донедавна ви частково використовували прив'язне утримання корів. Чому нині відмовилися від такої системи?

Про переваги і недоліки прив'язного утримання можна дискутувати, якщо у когось є таке бажання. Ми свій вибір зробили і від прив'язного утримання відмовилися.

У нас була ферма на 180 голів, там корів доїли в бачки. Продуктивність була висока. Колектив склався дружний і працелюбний. Одну доярку навіть нагородили орденом Княгині Ольги за те, що вона надоїла майже 10 тис. кг молока на корову. Але щоразу, коли доводилося бувати на фермі, мені ставало моторошно від того, в яких умовах працюють люди. Одна доярка обслуговувала групу з 50 корів. Скільки разів за зміну їй потрібно було зігнувшись, а потім ще й молоко перенести? Десять тонн за рік лише від однієї корови! А від п'ятдесяти, навіть із меншою продуктивністю? Десять цистерн молока на жіночих руках.

Приміщення там були старі й потребували капітального ремонту. Реконструювати їх під безприв'язне утримання не дозволяла ширина — всього 12 м. Звичайно, можна було встановити молокопровід. Але я його великий противник. Залишити людей без роботи не мали морального права. Нічого іншого не придумали, як побудувати ще одну доїльну залу.

Тепер усе дійне стадо зосереджене на одному виробничому майданчику. Мати один комплекс зручно: усі спеціалісти в одному місці, тож організаційні питання вирішувати значно простіше. Але ми ще мусимо закінчити будівництво потужностей для утримання і вирощування молодняку, обладнати вигульні майданчики, вдосконалити видалення гною.

Як вам удалося згуртувати навколо себе людей, налаштувати їх на результат, створити команду однодумців?

Сьогодні чимало господарств навчилися використовувати сучасні технології в полі, володіють сучасними підходами до виробництва молока. Але часто забувають про один дуже важливий компонент виробництва — управління персоналом. Розумно використати потенціал людини — це просто непіднята цілина. Для того, щоб досягти високої продуктивності, потрібні зовсім інші підходи і зовсім інша психологія спеціаліста.

Інколи мені кажуть: мовляв, у вас такі високі надої, напевне, сидите на фермі днями й ночами. Не повірите, я там буваю від делегації до делегації. А підхід такий: ми даємо людям засоби виробництва, вони їх використовують і повертають у вигляді надоїв. Вони виконують завдання і пишаються результатами своєї праці. І зовсім не потрібно, щоб хтось приїжджав, контролював, постійно давав вказівки.

Крім того, дуже важливо, щоб спеціалісти бачили перспективу розвитку господарства. Вони мають бути певні, що завтра господарство не перепродадуть, а їхній інтелект і праця будуть потрібні. Людина повинна бачити перспективу, розвиватись і реалізувати свій потенціал. Йдеться навіть не про гроші, хоча й вони мають велике значення. Коли піднімаєшся на такий рівень виробництва, випадкових спеціалістів не буває, вони відсіваються. Залишаються тільки ті, які цінують власну гідність і прагнуть довести, що вони справжні майстри своєї справи. Це люди зовсім іншого гатунку. Вони самі планують свій робочий день, у них немає суворих лімітів перебування на робочому місці, ми їх забезпечуємо всім необхідним для роботи — транспортом, бензином. Мені зовсім нецікаво знати, де перебуває зоотехнік чи ветеринар упродовж робочого дня, але він має організувати виробництво і забезпечити його неперервність. Ось що насправді має значення. Керівник повинен створити такі умови, щоб спеціаліст, як тільки прийшов на роботу, «вмикав» мізки і думав лише про справу, а не про те, чого йому бракує. Такий підхід формує в людей зовсім іншу психологію поведінки. Вони ставляться до виробництва, як до власного. Постає проблема — вони одразу її помічають і на місці розв'язують. Неважливо, стосується вона їх особисто чи не стосується. Якщо страждає виробництво (зверніть увагу — не зарплата!), значить, проблему треба вирішити. Приємно, що таких людей у нас стає

ВИБІР – БЕЗ СТЕРЕОТИПІВ. ТЕХНІКА – БЕЗ КОМПРОМІСІВ

JUMBO combiline

- Оптимальна структура сінажу
- Зниження витрат на паливе
- Зменшення потреб у персоналі
- Новий механізм індивідуального захисту ножів
- Навантажує 20 т маси
- Необхідна потужність до 320 к.с.



NOVACAT 3507 T CRW

- Причіпна косарка - відмінна якість скошування без заторів
- Чистота зрізу
- Легкість руху скорочує потребу пального та енергії
- Зміна ширини валка

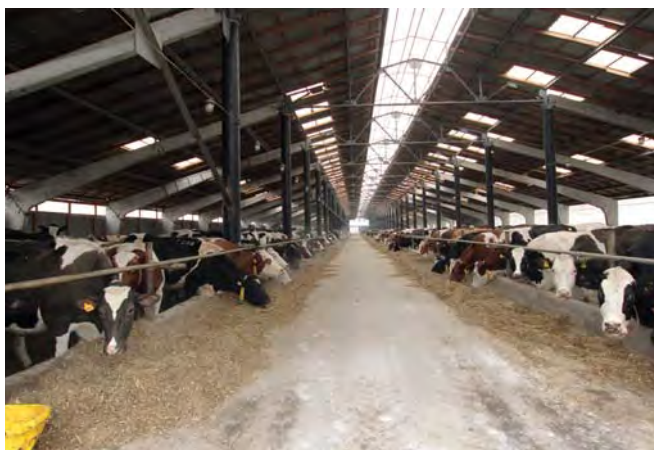
HIT 312 NZ

- Накроща якість розподілення маси
- Шарніри не потребуючі змащення
- Збільшений строк служби граблин завдяки особливостям кріплення
- Висока надійність та невелика маса конструкції

TOP 1252 C

- збільшення продуктивності комбайнів і причепів
- від 50 га в день
- сіно, сінаж, солома
- чистий корм





Корівник на 630 голів, довжина 174 м, ширина 30 м (2010 р.)



Доїльна зала «ялинка» 2х10 від GEA Farm Technologies WestfaliaSurge (2011 р.)

дедалі більше і вони мотивовані на виконання наших програм.

Я не одразу помітив, але потім таки спостеріг: така тактика управління автоматично передається на працівників нижчої ланки — операторів машинного доїння, тих, хто займається видаленням гною, роздачею кормів і т.д.

Доброзичливе спілкування і ставлення до людей, повага до їхньої гідності, інформативне роз'яснення, чого ми хочемо, — все це однаковою мірою стосується всіх співробітників.

Отож, використати ресурс спеціалістів — одне з найважливіших завдань керівника. Вже потім вони знайдуть між собою спільну мову, їм буде цікаво спілкуватися, вони прагнуть дізнатися більше, щоб досягти кращих результатів.

Що стосується оплати праці, то, маючи такі надої, є можливість платити достойно. Хоча це не якісь там нечувані суми. Усі розуміють, що на ринку робота, наприклад, оператора машинного доїння має певну ціну. А ми платимо трохи більше, щоб зацікавити людей. Головне, щоб людина розуміла, за що їй платять.

Чи означає це, що у вас зовсім нема проблем із кадрами?

Проблеми є. Плинність кадрів, на жаль, також є. Ми прагнемо створити для працівників комфортні умови, але й ставимо високі вимоги. І не лише стосовно виконання професійних обов'язків. У нас заборонено не те що бити тварин, а навіть підвищувати на них голос, не можна використовувати нецензурну лексику, бути неохайним. Крім того робота на фермі монотонна, а це, як виявилось, для нас найскладніше. Зараз на комплексі працює молодий колектив — середній вік 35-40 років. Дуже хотілося б, щоб молодь, яка до нас приходить, була кращою, освіченішою. Спочатку за Союзу, а потім і в Україні якось так традиційно склалося, що на ферму потрапляли ті, хто не міг знайти собі іншого застосування. Сподіваюся, зможемо зруйнувати цей стереотип. На найближче майбутнє ми запланували організовувати екскурсії для школярів, щоб показувати дітям сам комплекс, його територію (яка за кілька років буде вкрита газонами та потопатиме в трояндах), показувати тварин, умови праці людей. І маємо надію, що люди, які зараз працюють на комплексі, пояснюватимуть своїм дітям, що йти працювати на ферму таки варто.

Олеже Федоровичу, «Родіна» є членом Асоціації виробників молока України. Чого ви сподіваєтеся від членства в АВМ?

Наша співпраця з асоціацією почалась із консультацій. Коли до нас уперше приїхав Ельман Оруджов, ми доїли 6500 кг молока на корову. Він високо оцінив потенціал підприємства, і те, що він зробив для нас, можна порівняти з перестановкою фігур на шахівниці, завдяки якій без додаткових інвестицій ми скоригували роботу всіх виробничих підрозділів і зуміли досягти восьмитисячних надоїв. Нас і тепер АВМ найбільше приваблює такою послугою, як консультування. І поки що лише відстань залишається однією з найбільших перешкод для обміну технологічною інформацією. Якщо АВМ вдасться запровадити в усіх господарствах єдину автоматизовану систему обліку та управління, і як тільки система запрацює, ми зможемо он-лайн отримувати консультації від фахівців консультативного центру і досягати ще кращих результатів.

В АВМ вдалося зібрати і познайомити справжніх професіоналів галузі. Тепер ми спілкуємось не лише на семінарах та інших зібраннях, а й постійно підтримуємо зв'язок телефоном, обмінюємось різною інформацією, ділимося здобутками, а часом і самі опиняємось в ролі консультантів. Це приємно. Приємно також спостерігати за змінами, які за останні кілька років відбулись у господарствах, що приєдналися до АВМ, скільки з'явилося нових доїльних залів, скільки господарств досягли вищої продуктивності — прогрес, звичайно, є.

АВМ — досить молода структура і, напевне, ще рано розраховувати на те, щоб наше об'єднання могло впливати на рішення влади. Тому дуже хотілося б, щоби виробники молока були об'єднані, мали важелі впливу, могли лобювати і відстоювати свої інтереси.

До речі, як складаються стосунки з владою? Розраховуєте на державну підтримку?

Хоч би як дивно це звучало, але я вдячний владі, що нині вона не заважає мені займатись улюбленою справою. Разом із тим я розумію, що бізнес — це не сподівання на чиюсь підтримку. Тут треба розраховувати лише на власні сили. Також важливо прорахувати не тільки всі ланцюжки виробництва певної продукції, а й супутні політичні моменти.

Що стосується державної підтримки розвитку галузі, маю про це власну думку. Ми спробували попрацювати

в режимі щорічного виробництва 8000 кг молока на корову. Рентабельність виробництва — 80%. В якій країні є така рентабельність? Тому, напевне, спочатку треба довести ефективність виробництва до максимальних показників, а вже потім порушувати тему дотацій. Крім того ми користуємося пільгами зі сплати ПДВ, це 20%. Чим не дотація?

До речі, кілька місяців назад уряд постановив ввести доплату за виробництво екологічно чистого молока, яке використовують для виготовлення продуктів дитячого харчування (750 грн./т, урядова постанова №889. — Ред.). Адже ми виробляємо саме таке молоко. Ми відмовляємося від тих складників технології, зокрема і компонентів корму, які можуть погіршити його якість. Вважаю, що маємо повне право розраховувати на отримання дотації. Тому нині збираємо відповідні документи. Крім того, оскільки нині ми інтенсивно наросуємо поголів'я, можемо претендувати ще й на спеціальну бюджетну дотацію за приріст поголів'я молочних корів (за тієї умови, коли на одну голову надій становить 4300 кг молока на рік станом на 1 січня, дотація нараховується в обсязі до 5 тис. гривень за голову. — Ред.).

Як би там не було, а дотації є. Ми намагаємося бути реалістами, і якщо маємо шанси отримати допомогу, займаємось цим. Якщо перспектив нема — не марнуємо час і зусилля, а спрямовуємо їх на виробництво.

До того ж, якщо підприємство працює стабільно, можна взяти позику під прийнятні, як на мене, відсотки. Наприклад, Охтирський сирзавод дав нам безвідсоткову позику 1,5 млн. грн. для придбання обладнання, взяли кредитів 2 млн. грн., справно виплачуємо борги, і нам довіряють. Вважаю, що потрібно бути порядним і послідовним, мати програму розвитку, демонструвати, що ти її виконуєш, і доводити свою спроможність — банки в черзі стоять за такими клієнтами.

Я не дуже розумію скигління: мовляв, хтось комусь чогось не дає. Не варто на це витрачати сили. Ліпше зосередитись на виробництві, у нашому випадку це виробництво молока, і просто його розвивати. Ще раз хочу наголосити: виробництво молока рентабельне, і питання не стільки в тому, щоб нам, наприклад, компенсували інвестиції в будівництво, скільки в тому, щоб спростили процедуру землевідведення під комплекси, отримання дозволу на будівництво і початок експлуатації. Нині для цього всього є ціла низка перепон, які треба здолати, затратити багато часу й коштів. От коли б усе це спростили, то й галузь розвивалася б швидше. От про що, як на мене, слід говорити передусім.

Що відчуваєте на порозі 2012-го року? Питання землі хвилює?

Ще й як! Практично все життя і сили вкладено в розвиток молочного бізнесу. Навряд чи я вже зможу перелаштуватись на щось інше. Я звик і вмію робити саме це. Моя улюблена справа пов'язана з землею — і, звичайно, коли думаємо про перспективу, упевненості в завтрашньому дні бракує. Саме невпевненість заважає спокійно йти обраним шляхом. Так, сьогодні наш молочний комплекс працює ефективно, ми виробляємо продукцію, маємо прибуток. Але так триватиме лише доти, доки будуть умови для роботи. А головна умова — це земля.

Втішає лише те, що ми виробляємо продукцію, яка буде потрібна за будь-яких умов. А для того, щоб вона була якісною і конкурентоспроможною, треба докласти зусиль. Тому навіть якщо справдяться найгірші прогнози і хтось купить нашу землю, то напевне ж не заради того, щоб хизуватися придбанням, а щоб виробляти продукцію і заробляти гроші. Дуже сподіваюсь, що гору візьме здоровий глузд. Як сказав один мій знайомий, чого ви хвилюєтесь за землю? Куплять її — але ж нам на ній працювати.

Паніки нині багато і скептичних прогнозів теж. Хоча, якщо озирнутися назад, то за той час, доки ми будувались і розвивались, і уряди змінювалися, і президенти, і скептики щоразу пророкували переділ власності. Певно, я невірний оптиміст, бо, незважаючи на все це, покладаю надії на поміркованість влади і розуміння того, що означає земля для України. Усі ті люди, яких я знаю і які займаються виробництвом молока, — це фанати. До того, що нині мають, вони пройшли важкий шлях. Їх перепустили через жорна приватизації, але вони встояли перед спокусою розпродати господарства і розіпхати виторг по кишнях. Нас пересіяли через таке дрібне сито, що встояли лише найміцніші.

І все ж, яким був для вас рік, що минає, чого бажаєте собі й іншим виробникам молока у новому році?

Рік 2011-й для нашого господарства був дуже вдалим. Погода в нашій кліматичній зоні була сприятливою. Вродив хліб, технічні культури, ми заготували багато грубих кормів. А це означає, що ми зможемо розраховуватися за вже використані ресурси і 2012-го року виробити багато молока.

У рекордно стислі терміни ми спорудили другу дойльну залу, закінчили ще деякі будівельні роботи і зосередили все поголів'я на одному виробничому майданчику. Дуже приємно й те, що в такому напруженому ритмі ми не втратили жодного партнера. Навпаки, стосунки наші стали тіснішими, з багатьма організаціями ми не тільки співпрацюємо на взаємовигідній основі, а ще й дружимо. Це, мабуть, і є сенс бізнесу. Тому хочу всім побажати, щоб отримували задоволення не тільки від прибутків, а й від співпраці та спілкування з партнерами.

Запам'ятався цей рік і тим, що дедалі частіше навідується на наш комплекс інші виробники молока, планують також розвивати виробництво. Їхня цікавість — зайве підтвердження того, що ми на правильному шляху і що окрім фінансових результатів нині є ще й визнання.

Я пишаюся тим, що цього року мене нагородили медаллю «20 років незалежності України» і як сигнал про завершення основних робіт над комплексом замайорів національний прапор нашої держави. Рік справді видався вдалим.

Усім своїм колегам, хто займається виробництвом молока, бажаю, щоб у нас з'явилась упевненість у майбутньому, щоб ми могли спокійно працювати й отримувати від цього задоволення. Бажаю, щоб усі ми були рентабельними, виробляли продукцію, потрібну суспільству, і щоб наше молоко якістю не поступалось європейському.

Розмову записала Олена Мельник 



ТАМ, ДЕ ПОПИТ ПЕРЕВИЩУЄ ПРОПОЗИЦІЮ

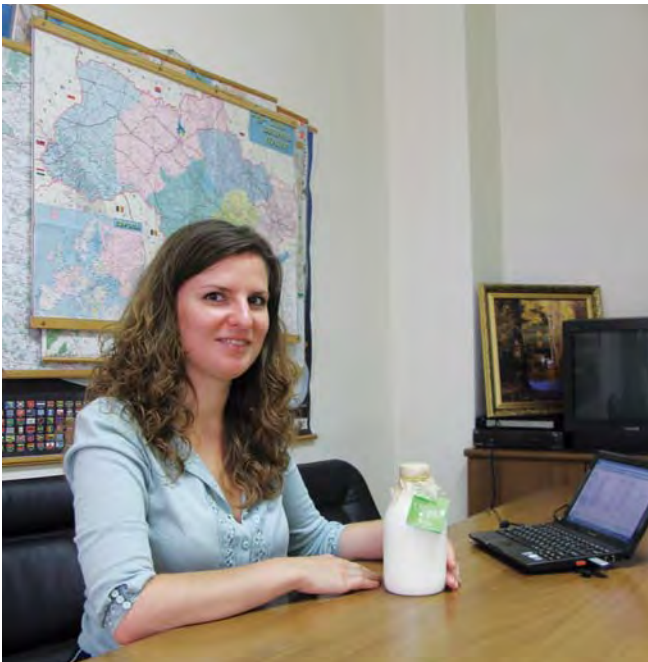
Тетяна Антоненко, *International Dairy Magazine*

Чернігівщина — це край, де з радянських часів відносно непогано збереглося великотоварне виробництво молока. Згідно з інформацією Міністерства агрополітики 2010-го року поголів'я великої рогатої худоби в області сягнуло 149,6 тис. голів. Правда, у червні 2011-го воно скоротилося до 143,4 тисячі (95,9%). Минулого року Чернігівщина посіла третє місце, з-поміж інших областей України, за кількістю молока, поставленого на промислову переробку, — після Полтавщини та Сумщини. Цікаво, що саме тут, в області більш-менш «промислового» молока (частка сільгосппідприємств 66,6%), з'явилися перші в країні виробники, які за вибором напрямку розвитку відрізняються від інших. Їхня технологія виробництва має одну мету: створити для корови найкомфортніші умови, наближені до природних, та максимально скоротити шлях молока до споживача. Така технологія вимагає дотримання багатьох особливостей утримання, годівлі та догляду. Тож труднощів вистачає. І все це заради того, щоб отримати органічне молоко, в якому до моменту споживання буде збережено всі ті якості, за які його називають «еліксиром життя».

Господарства, де виробляють таке молоко, розташовані на півночі області, у Городнянському та Семенівському районах, і належать до групи компаній «Етно-

продукт». Саме у керівника групи, Олега Жуковського, вперше з'явилася ідея виробництва органічного молока. Спершу амбіції скромно обмежувалися бажанням забезпечити свіжим і якісним молоком власну родину та кількох знайомих і друзів. Логіка була проста: чим менше операцій з обробки зазнає молоко на шляху до споживача, тим більше в ньому залишиться корисних речовин і мікроелементів. Невдовзі з'ясувалося, що попит на таке молоко є, до того ж чималий. Тоді вирішили розвивати цей напрямок як комерційний.

Роман Макухін, голова правління «Етнопродукту», згадуючи, в яких умовах починали розвивати органічне молочарство, наголошує: «Всі ми прекрасно розуміли, що, маючи в руках стару колгоспну інфраструктуру, яку до того ж упродовж останніх років було практично зруйновано, ми не могли розраховувати на високу якість молока тільки завдяки новим технологіям. Тому перше, що ми зробили, — добилися елементарної гігієни доїння, дисципліни та належного миття доїльного обладнання. Наступним кроком стало встановлення доїльних залів. На двох фермах у нас використовується система молокопроводів, а на інших досі корів доять у бачок. Однак при цьому їх особливо ретельно мийуть, дотримуються всіх вимог гігієни, а також своєчасно міняють гуму в



На фото Наталя Ничипорчук, директор із маркетингу компанії «Етнопродукт»



На фото Роман Макухін, голова правління «Етнопродукту»

доїльних апаратах. Зараз робимо наступний крок — купуємо литовські системи мобільного доїння: доярки йдуть до корів і доять їх у полі. Ці системи оснащені електричними генераторами, передбачено можливість і доїння, і охолодження. Таким чином шлях молока від вимені до кінцевого споживача мінімізується.

Як і більшість інших, компанія змушена розв'язувати безліч супутніх проблем: як уже згадувалося, радянська інфраструктура майже зруйнована, немає ні доріг, ні водопостачання. Щоб створити нову, треба значні інвестиції. Але органічне молочарство потребує простішої інфраструктури, бо корів слід обов'язково випасати на пасовищі, корова йде на поле, а не «поле» (тобто корми) везуть до неї. Взимку коровам також намагаються забезпечити щоденний моціон: на «Етнопродукті» вони живуть у корівнику, неприв'язані, а годують тварин на свіжому повітрі.

Розвиток молочного скотарства для компанії означає виробництво виключно органічного молока. При загальному поголів'ї 2400, молочне — близько 900 корів. У Травневому, наприклад, понад 200 голів. Звідти молоко везуть просто до київських крамниць. У планах відновлення комплексу на 1500 тварин молочного поголів'я.

Група «Етнопродукт» першою в Україні отримала технічні умови на сире молоко як кінцевий продукт. При цьому зрозуміло, що його обов'язково повинні продавати з позначкою «Підлягає обов'язковому кип'ятінню». Це вимога законодавства.

Роман вважає, що швидко, та ще й без сторонньої допомоги, перейти на органічне скотарство дуже складно. Потрібен час. У господарстві поки що все тримається на ентузіазмі. 2010-го року, розраховуючи на обіцяну 50-відсоткову державну допомогу для будівництва нових корівників, компанія трохи загальмувала активність, вибракувала тварин, поголів'я стало меншим. Допомоги не дочекалися, і тепер подальші плани будуть розраховувати виключно на власні можливості.

2008-го року, коли на підприємство прийшов Олег Олексійович Жуковський, напрямок розвитку господарств одразу переорієнтували на органіку. Поступово ідея виробництва органічних продуктів визріла, що й зумовило створення аграрно-органічної групи. Вибір був однозначний, попри економічні перестороги. Органічне сільське господарство — це ціла філософія, вибір якості життя і розуміння того, що в перспективі тільки воно дасть змогу зберегти природу, родючість землі, здоров'я тварин і, зрозуміло, людини.

Сертифікація

На шляху до визнання органічним молоком, що виробляють на «Етнопродукті», була одна специфічна проблема. Виявилось, що в Україні на той час не було законодавчих норм сертифікації органічної продукції. Та й узагалі, законодавство в цій царині перебуває, так би мовити, у зародковому стані. 21 квітня 2011 року закон «Про органічне виробництво» Верховна Рада України розробила й ухвалила. Однак 20 травня Президент повернув його з зауваженнями щодо розмежування відповідальності й компетенції різних структур із контролю й сертифікації органічного виробництва, а також щодо визначення критеріїв придатності угідь. Недоліком закону також було названо відсутність комплексного законодавчого регулювання підприємницької діяльності в царині органічного виробництва та необхідність керуватися підзаконними актами.

З огляду на законодавчу невизначеність «Етнопродукт» ще три роки тому звернувся з запитом про сертифікацію щодо відповідності вимогам органічного аграрного виробництва до швейцарського інституту ІМО (www.imo.ch). Після міжнародного аудиту такий сертифікат було отримано. Таким чином, «Етнопродукт» — поки що єдина в Україні аграрна компанія, яка пропонує споживачеві сертифікований органічний продукт — молоко.



На фото Світлана Панфутова, молочний технолог



На фото Світлана Коробська, головний технолог з племінної справи

Наталя Ничипорчук, директор із маркетингу компанії «Етнопродукт», розповіла про основні вимоги до господарства для його сертифікації: «Це доволі тривала процедура. Передовсім аудитори дивляться, де розташоване господарство: наскільки воно далеко від доріг та потужних промислових підприємств. Важливо також, щоб поблизу не було поля, де застосовують хімічні добрива. Основним показником для сертифікації є склад ґрунту. Для деяких агрогосподарств це проблема, бо треба тривалий час не використовувати добрива, перш ніж ґрунт визнають придатним для органічного сільського господарства. Нам було простіше: більшість земель за останні роки перетворилася на цілину, окремі ділянки заросли перелісками — адже їх ніхто не обробляв. Не було б щастя, так нещастя допомогло: занедбаність виявилася сприятливою для органіки, бо природа встигла ожити. Тому сертифікат на землю ми отримали за рік. Ще за рік — на продукцію рослинництва. У вересні 2010-го року одне з наших молочних господарств отримало міжнародний сертифікат ІМО на молоко, а в січні 2011-го такий же сертифікат одержала й решта наших молочних господарств.

Таким чином, зараз уся наша продукція сертифікована як органічна. До речі, термін дії сертифіката не довічний, щороку проводиться інспекція на відповідність. До того ж, за міжнародними правилами, один і той самий інспектор не має права перевіряти одне й те ж господарство більше, ніж тричі. Дуже допомагають популяризувати українське органічне землеробство такі починання, як, наприклад, українсько-швейцарський проект «Еко-Лан Україна». Його головний виконавець — Асоціація учасників біовиробництва «БІОЛан Україна» (2002 р.). Велика їх заслуга в тому, що курс органіки почали викладати в провідному аграрному університеті країни. Крім того, вони брали участь у розробці та лобіюванні закону про органіку та захист інтересів виробників органічної продукції. Коли нема законодавства, роль таких проєктів та громадських організацій дуже важлива».

Молочне стадо

Молочне стадо, яке дісталася компанії «Етнопродукт», спочатку називали «зоопарком»: це були корови переважно породи українська чорно-ряба і ще трохи — сименталки. При цьому було дуже багато старих. Для

оновлення стада корів не завозили, використовували власні можливості. Основну мету племінної роботи визначили просто: отримати здорове стадо, стійке до захворювань та, бажано, продуктивніше. Що стосується останнього, в органічному тваринництві є межа: корова кожної породи за сприятливих природних умов дає певну кількість молока і не більше. Експерти вважають, що штучні методи збільшення надоїв змушують тварин страждати. Тому вирішили так: стадо формувати тільки на основі локальних порід, дотримуючись правил органічного тваринництва. Ці правила дозволяють штучне запліднювання, і воно активно застосовується під керівництвом Світлани Коробської, головного технолога з племінної справи. Вона розповіла про особливості своєї роботи і показала тих бичків, які народилися взимку і зараз утримуються в «райських» умовах у фруктовому саду. Частина бичків одержали за допомогою штучного запліднення, інших — природним шляхом. За планами, у майбутньому «Етнопродукт» повністю перейде на природне запліднення. Світлані доводиться брати участь і у вибраківуванні, хоча морально це нелегко. З іншого боку, треба позбуватися корів із задованими маститами, хронічно хворих і залишати в стаді найздоровіших.

Телички і бички утримуються окремо за віковими групами. Не допускається синхронізація. Отелення відбувається взимку — така особливість органічного тваринництва. Пізньої осені надої падають, а з січня, коли корови теляться, зростають. Усіх теличок залишають для вирощування, випоюють 4-5 місяців і «сортують», відбираючи народжених від гарних корів, які дають смачне молоко з високим вмістом білку та жиру.

До вибраківки спеціалісти компанії ставилися по-різному — був і спротив. Однак була й мета — відмовитися від використання антибіотиків. З хронічно хворими коровами, які дають таке само хворе потомство, добитися цього неможливо. І от мети досягнуто: з січня 2011-го року жодній корові не робили ін'єкцій антибіотиків. А ще дійшли висновку, що в подальшому при формуванні стада треба віддавати перевагу коровам м'ясних порід, які хоч і дають менше молока, але воно жирніше. Крім того, такі корови стійкіші до захворювань.

На «Етнопродукті» вибудували чітку систему профілактики маститів, досягли належного рівня гігієни, часто змінюють гуму в доїльних апаратах. Важливим чинником є присутність молочного технолога під час кожного доїн-

ДОСЬЄ-ПІДПРИЄМСТВО

ЕТНОПРОДУКТ	ПП «Агрофірма «Чорний Ріг» с. Чорний Ріг, Семенівський р-н	ПСП «Дружба» с. Радомка, Семенівський р-н	«ЕтноПродукт» с. Травневе Городнянський р-н
Чисельність стада, голів	288	337	227
Порода	симентал	симентал	українська чорно-ряба молочна, симентал
Утримання	прив'язне	безприв'язне	прив'язне, триває перехідний період на безприв'язне
Молоко та доїння			
Середній надій на фуражну корову на рік	3000-3200 кг	3200 кг	2900 кг
Вміст жиру, %	3,5-4,0	3,6-4,0	3,6-4,0
Вміст білка, %	3	3	3,02
Кількість соматичних клітин, тис./см³	у межах 230-250	у межах 200-250	у межах 180-210
Бактеріальна забрудненість, тис./см³	2,7-3	2,7-3	4,5
Кількість доїнь на день	2	2	2
Доїльне обладнання	доїльні апарати	доїльні установки	очікуються пересувні доїльні установки
Відтворення	Використовується штучне запліднювання без синхронізації овуляції, отелення відбуваються цілий рік		
Здоров'я			
Довговічність корови	8-10 років		
Рівень вибракування, відсоток за рік	5-7		
Основні проблеми зі здоров'ям	Мастит, для лікування використовуються гомеопатичні препарати, креми, мазі		
Розчистка ратиць, кількість або коли	У міру необхідності		
Вирощування молодняку			
Годівля телят до відлучення	Органічне молоко, з першого дня згодовують грубі корми, борошно, дають воду і відвар кропиви		
Процент смертності	2		
Вік телиць при першому запліднюванні	14-16 міс., вага 340-360 кг		
Вік первісток	2 роки		
Раціон дійної корови в зимовий період			
Сінаж (овес, різнотрав'я, конюшина, вика, овес, жито)	25 кг		
Сіно (злаково-бобове)	4 кг		
Концентровані корми (вика, жито, овес)	3 кг на день		

ня. Світлана Панфутова має досвід і дуже суворо стежить за дотриманням усіх правил роботи молочної лабораторії. Варто зауважити, що доярок було досить важко переконати, що боротися з маститами треба не ін'єкціями, а за допомогою масажу вимені з використанням природних олій — камфорової, лаврової чи олії чайного дерева. Але оскільки від стану здоров'я корови залежить зарплата доярки, то й результат їхніх зусиль помітний — вони до такого підходу звикли. При цьому показник кількості соматичних клітин вибрали на рівні не більше 250-300 тис. А коли потрібні заходи дівіші за масаж, використовують дуже дорогий імпортований гомеопатичний препарат, який не впливає на якість молока. Корів перевіряють на мастит під час кожного доїння — для цього є окремий відповідальний спеціаліст.

Таким чином, високих показників безпечності і якості молока досягли і без «космічних технологій» — за допомогою простих правил гігієни, яких дотримуються постійно і системно.

Вирощування молодняку та супутні «ложки дьогтю»

Органічне скотарство має свої особливості годівлі — певні вимоги до кормів, режиму харчування, утримання молочного стада та молодняку.

Група «Етнопродукт» крок за кроком повертає до сільськогосподарського обороту землі, які роками простоювали. Відсутність хімікатів у ґрунті як наслідок тривалого вимушеного простою — це, звичайно, для органічного землеробства плюс. Однак від зарослих кущами й деревами пасовищ користі небагато. Стадо треба забезпечувати органічними кормами. Для цього наповнюють формування хороші пасовища: сіють багато-річні трави, аналізують отриманий «букет», щорічно до-сівають траву. Все це робиться для того, щоб отримати максимально поживні корми. При цьому враховуються і кислотність ґрунту, і те, які трави традиційно викорис-товувалися у цій місцевості.

Концепція утримання і годування така: максималь-не природне випасання. Для годування використовують корми, які вирощують та заготовляють самі. Таким чином, потреби купувати органічні корми немає. Заго-товляють сіно, житній сінаж, лугові трави, вику, люпин, пелюшку. Взимку додають до раціону концентровані корми — пшеницю і овес, які також заготовляють само-стійно. Шротом корів не годують.

Сою, з огляду на те, що нині ця культура, на жаль, значною мірою генетично модифікована, не викорис-товують. А от борошно, яке люблять корови, їм дають щоденно по 3 кг на голову. Щоб замінити сою як джере-ло білку, вирощують низькоалкалоїдний люпин. Ним не



тільки годують молочне стадо — його ще й продають до Голландії. Планують придбати екструдер для переробки люпину на гранули, які особливо подобаються коровам.

Зимою тварини живуть у корівниках, але місця для motionу достатньо: у господарстві дотримуються норм органічного скотарства щодо площ — 6 кв. м на корову. Поступово переходять на утримання в корівнику з кормовим столом. Штучне підвищення апетиту тварин заборонено, барду не використовують ні за яких умов, так само як і гормональні препарати.

Телят вигоюють органічним молоком упродовж 5-6 місяців. З п'ятого-шостого дня від народження їм дають грубі корми, борошно, соломку. Крім чистої води, їх також поять відварами дерев'яної та звіробію. На певному етапі телят ділять на різні групи (за статтю і віком) для роздільного утримання.

Розповідаючи про проблеми, спеціалісти «Етнопродукту» згадують контроль якості молока за кількістю соматичних клітин. Власне, це один із основних показників якості, і, здавалося б, проблем з контролем бути не повинно. Виявилось, що організувати щоденний контроль саме цього показника досить важко. Зрештою, довелося придбати прилад «Екомілк», і тепер аналіз на соматичну кількість роблять щодня під час кожного доїння. У приміщеннях, де збирають молоко, встановлено бактеріцидні лампи. Особливо уважно стежать за ретельним миттям. Всі ці прості гігієнічні заходи дають результат, і якістю молока, яке отримують у звичайних умовах, господарство пишається.

Чи багато охочих приєднатися до «клубу любителів ведення органічного скотарства»? Наталя Ничипорчук розповіла: ще три роки тому колеги сміялися з їхніх надій у 3500 кг від корови і не вірили, що органічне молоко «Етнопродукту» вдасться побачити на полицях магазинів. Тепер дедалі частіше лунають дзвінки й прохання проконсультувати стосовно того, з чого починати і до чого бути готовими. Причому відлякують людей передовсім не труднощі справи, а заплутаність законодавства. Читаючи купи старих законів і норм, яких не витіснило нове законодавство, важко второпати, чого держава хоче від аграрія.

Роман Макухін розповідає: «В Україні, в сільському господарстві зокрема, дуже заплутана нормативна база. Вона наростає, як снігова куля: до старих нормативних документів додаються нові, які часто суперечать попереднім, та їх ніхто офіційно не відмінює. Якщо заповнювати всі журнали та форми, то на саме ведення сільсько-

го господарства часу взагалі не залишиться. Коли до нас приїждять представники швейцарської аудиторської фірми і бачать, як виглядають вимоги щодо звітності й діловодства, вони у захваті від того, що при такому тиску державних органів ми взагалі ще встигаємо доїти корів. Швейцарський фермер стикається з державою, коли через Інтернет включає новонароджене теля до загального реєстру. Ще один привід для зустрічі з державою — це коли її представник перевіряє поголів'я на отримання відповідної дотації. Якщо її фермеру сплачено, держава не перевіряє куди пішли гроші, бо в Європі нікому не спаде на думку, що кошти, отримані на розвиток господарства, фермер витратить на купівлю, скажімо, апартаментів у центрі Цюриха. У нас, якщо дотацію отримано, перевірки КРУ — постійні. На щастя (якщо так можна сказати), оскільки впродовж останніх двох років ми жодних дотацій не бачили, то й перевірок, мабуть, не буде. Натомість напередодні набуття чинності закону про землю всілякі перевіряючі органи постійно нас «пресують», шукаючи резервні запаси земель, невитребувані паї тощо. Наші чиновники, які керують сільським господарством, люблять говорити, що вони «знають проблеми українських фермерів». Звичайно ж, знають, бо самі їх і створюють!»

В Україні досі немає товарознавчої класифікації органічного продукту. Термінологія рясніє різними визначеннями — власне, так само, як і в багатьох інших країнах. Десять таку продукцію називають «біо», десять «органік», десять — «еко». В Україні поки що проблемами класифікації і т. д. опікуються переважно в рамках міжнародних проектів, а також такі компанії, як «БІОЛан Україна», представництво FiBL (The Research Institute of Organic Agriculture — дослідний інститут органічного сільського господарства) та «Органік стандарт». «Етнопродукт» підтримує зв'язки з усіма цими організаціями і разом з ними активно поширює інформацію про переваги органічного сільського господарства.

Ринок і перспективи

Попит на органічну продукцію зростає. Телевізійні передачі та публікації у ЗМІ, а також миттєве поширення відгуків споживачів про продукцію в соціальних мережах, приводять до того, що люди починають замислюватися над тим, що вони, власне, їдять. Дедалі більше людей схилиються до того, що «справжня» їжа варта вищої ціни. Про те, що попит на таку продукцію є, красномовно свідчить і ставлення мережеских супермаркетів до «вередливого» свіжого молока «Етнопродукту» з терміном зберігання всього 72 години і, до того ж, помітно дорожчого за звичайне магазинне молоко. Якщо інші компанії, що виробляють масову молочну продукцію, постійно згадують про складнощі у взаєминах із мережами, то у випадку з «Етнопродуктом» представники мереж приходять самі і домовляються про поставки до їхніх магазинів органічного молока (йдеться про Київ). З'явився і споживач з Одеси — магазин натуральних і органічних продуктів «Прованс», який власним спеціально пристосованим транспортом вивозить молоко з господарств «Етнопродукту». А от у Чернігові спроба продажу органічного молока спочатку закінчилася

невдало: обсяги закупівель магазином виявилися такі мізерні, що поставки не мали сенсу. І все ж з огляду на те, що в Чернігові планують відкрити перший магазин органічних продуктів, компанія не виключає свого повернення на ринок обласного центру.

Інформація про органічне молоко «Етнопродукту» поширюється без використання стандартних рекламних засобів. Її просуває через соціальні мережі компанія, яка пече свіжий органічний хліб за традиційною технологією і доставляє його вранці, з 6-ї до 9-ї години, у помешкання київських замовників. Вона ж доставляє і органічне молоко.

Наталія Ничипорчук вважає, що перспективи зростання ринку значні. Причому настільки, що навіть коли з'являться інші компанії, які запропонують подібну продукцію, ринок навряд чи швидко наповниться. На її думку, найдієвіший спосіб популяризації органічного молока — надати реальну допомогу хоча б одному підприємству, яке поставляло б цей продукт на полиці крамниць, даючи змогу споживачеві самому вирішувати, варто чи не варто його купувати.

Наталія розповідає: «Три роки тому, коли ми запропонували продавати необроблене молоко, колеги з нас сміялися. А зараз розпитують, як краще це робити. Усі працівники нашої компанії — фанатики здорової органічної їжі. Але при цьому ми розуміємо, що ринок рухає економіка і з цим не можна не рахуватися. От, наприклад, у Голландії, коли ми питали в людей, які займаються там органічним тваринництвом, чому вони обрали цей шлях, майже всі відповідали, що це можливість отримувати дотації. Крім того — це приваблива і шляхетна ідеологія.

Якщо сусідні господарства постійно спостерігають, що вже котрий місяць наша машина регулярно возить до Києва молоко, і потім бачать, почім це молоко продається в магазині, то їм теж стає цікаво. Так що і за труднощами, які нам доводиться долати, і за позитивним прикладом, ми — першопрохідці.

Ми — за те, щоб в Україні створювалося більше невеликих місцевих кооперативів із виробництва органічного молока. Причому, хотілося б, щоб вони працювали саме для локальних ринків. Органічні продукти не можна і не треба возити далеко. До речі, у цьому сенсі дивною для мене є американська концепція дистрибуції органічного молока: «органічне молоко — тільки ультрапастеризоване». Спочатку я думала, що це якась помилка, а виявилось, що правда. І пояснюється це тим, що виробників органічного молока у США мало, а попит на нього дуже великий. І щоб його задовольнити, доставляючи на далекі відстані, «винайдено» такий вихід. Треба сказати, що в різних країнах є різний підхід як до поняття «органічний продукт», так і до його маркування. У тих же Сполучених Штатах стандарти маркування суттєво відрізняються від європейського чи, скажімо, японського. Так, у США на упаковці може бути написано «100% органіка», «75% органіка». В моєму розумінні — органіка може бути тільки 100%.

Зараз приблизно 20% молока, що виробляють господарства нашої групи, надходить у прямий продаж як органічний продукт. Решту переробляють молокозаво-

ди області, і там, звичайно, органічне молоко змішується з іншим, звичайним. Наші можливості збільшувати продажі обмежені тим, що нам доводиться орендувати спеціальний транспорт. Плануємо придбати свій, і тоді ситуація зміниться. Є й інші причини.

Ми плануємо розширювати асортимент органічних продуктів. Зараз це тільки молоко, а ми б дуже хотіли не віддавати його «у загальний котел», а виробляти з нього кисломолочний сир, масло, йогурти — все за традиційними технологіями з мінімумом впливу на сировину. Зараз шукаємо можливостей співпраці з сусіднім молокопереробним підприємством, тому що створення власних переробних потужностей пов'язане з такими складнощами, що стає справою непідйомною навіть для ентузіастів. От і експериментуємо, шукаємо відповідні закваски, технології, обладнання. Шукаємо також відповідального та відданого традиціям молочної справи технолога з переробки».

Споживачі органічного молока — не найбагатші люди, як здається, зважаючи на його високу ціну. Узагальнено споживачі органічного молока — це молоде покоління, освічені люди, які мають доступ до Інтернету, завжди читають, що написано на етикетках про склад та походження продуктів, які вони купують. Це люди, яким не все одно, що вони їдять, і тим більш не все одно, що їдять їхні діти. Ці люди досить скептично ставляться до масової реклами. Вони готові до сприйняття органічних продуктів, розуміють, чому вони дорожчі, і готові за них платити.

На полицях магазинів і зараз можна бачити спеціальні етикетки: «біо», «екологічно чистий продукт», «органічний продукт» і т. п. Але далеко не кожен має сертифікат, який би авторитетно засвідчував, що продукт саме такий. З розвитком ринку це стає проблемою: за відсутності законодавства та контролю є великий ризик того, що саме поняття «органічний» буде знівельовано. Тому розмежовувати виробників органіки і тих, хто просто користується цим терміном як рекламним засобом, що привертає покупця, обов'язково потрібно.

За словами Наталії Ничипорчук, до кінця цього року в Україні з'являться ще три господарства з сертифікованою органічною молочною продукцією — на Житомирщині, Чернігівщині та Волині. Зараз у компанії сподіваються, що років хоча б через п'ять держава все ж таки почне надавати практичну підтримку тим ентузіастам агросектору, які нині вкладають гроші в органіку, розуміючи, що швидкої віддачі від цього не буде. Просто ці люди сповідують іншу філософію — не миттєвого зиску, а збереження для себе і своїх дітей найціннішого ресурсу: родючої здорової землі. Вони отримують задоволення і відчувають гордість від того, що продукція, яку вони виробляють, особливо корисна для здоров'я людини. І, звичайно, дуже смачна. Компанія планує все молоко, вироблене у господарствах, доводити до споживача в натуральному вигляді, а також у вигляді самостійно переробленої молочної продукції. Кількість дзвінків до «Етнопродукту» з проханнями проконсультувати щодо виробництва органічного молока зайвий раз підтверджує, що попит на цю продукцію зростає і ця ніша на ринку ще не заповнена.

Йодоване козине молоко – львівський нектар здоров'я

Тайсія Рижкова, кандидат технічних наук,

Ірина Лівощенко, пошукач,

Тетяна Бондаренко, пошукач, Харківська зооветеринарна академія

Загальновідомим фактом є те, що 500 мільйонів осіб на нашій планеті проживають у регіонах, де є гострий дефіцит йоду і поширений ендемічний зоб. З ініціативи ВООЗ наприкінці XX століття проблему дефіциту йоду для майже 40% населення Землі ООН визнала глобальною.

Щоб ослабити негативну дію цього природного фактору на організм людини, нині населенню пропонують вживати нові види молочних продуктів, збагачені макро- і мікронутрієнтами. Зокрема питне молоко, кефір, майонез та йогурти.

Такі продукти виробляють в європейських країнах та США. Фахівці Російської Федерації, наші сусіди, вже багато років дбають про здоров'я своїх громадян, збагачуючи продукти харчування йодованим білком. Настала і наша черга проявити турботу про здоров'я українців.

Минулого року ми розпочали дослідження з метою підвищити цілющі властивості козиного молока, отри-

муваного від кіз фермерського господарства «Шеврет», яке очолює подружжя Марія Хом'як та Бернар Віл.

Під час дослідження зі збагачення раціону йодовмісними добавками сформували три групи дійних кіз. Першій, контрольній, групі згодовували традиційний раціон, другій, дослідній, — додавали до раціону йодид калію, третій — йодовмісний продукт, виготовлений на основі морської капусти.

З молока, отриманого від трьох груп кіз, було виготовлено три партії кефіру. Щоб встановити вплив йодовмісних добавок на біологічну та харчову цінність кефіру, було визначено їхній аміно- та жирнокислотний склад (табл. 1, 2).

Як свідчать результати досліджень, переробка йодованого молока на такий дієтичний продукт, як кефір, вимагає менше часу, а отриманий кефір має щільніший згусток, ніж згусток на основі звичайного козиного молока, що характеризує його як продукт високої якості.

Таблиця 1. Амінокислотний склад кефіру, виготовленого з молока, збагаченого йодовмісними добавками

Показник	Назва партій кефіру		
	Контрольна партія № 1 (без кормових добавок)	Дослідні (з добавками)	
		Партія № 2 (йодид калію)	Партія № 3 (йодовмісний продукт на основі морської капусти)
Протеїн, %	3,46±0,009	3,51±0,010	3,45±0,012
Аспарагінова кислота, мг/100 мг	0,12±0,008	0,07±0,007	0,10±0,006
Треонін, мг/100 мг	0,16±0,008	0,09±0,007	0,12±0,009
Серин, мг/100 мг	0,17±0,007	0,11±0,011	0,13±0,006
Глутамінова, мг/100 мг	0,53±0,008	0,37±0,008	0,37±0,011
Пролін, мг/100 мг	0,24±0,006	0,29±0,011	0,17±0,009
Цистин+ Гліцин, мг/100 мг	0,11±0,008	0,06±0,007	0,07±0,005
Аланін, мг/100 мг	0,09±0,006	0,08±0,005	0,09±0,006
Валін, мг/100 мг	0,24±0,01	0,18±0,009	0,25±0,008
Метионін, мг/100 мг	0,08±0,009	0,10±0,010	0,07±0,006
Ізолейцин, мг/100 мг	0,14±0,011	0,13±0,011	0,13±0,012
Лейцин, мг/100 мг	0,25±0,010	0,24±0,007	0,27±0,013
Тирозин, мг/100 мг	0,24±0,010	0,15±0,008	0,28±0,012
Фенілаланін, мг/100 мг	0,24±0,011	0,19±0,009	0,25±0,006
Гістидин, мг/100 мг	0,16±0,007	0,21±0,009	0,18±0,008
Лізин, мг/100 мг	0,15±0,007	0,44±0,009	0,38±0,007
Аргінін, мг/100 мг	0,11±0,008	0,32±0,010	0,18±0,008
Всього	3,03±0,013	3,03±0,010	3,06±0,009
Сума незамінних амінокислот	1,26±0,010	1,37±0,010	1,47±0,010

ДОСЬЄ-ПІДПРИЄМСТВО

Фермерське господарство «Шеврет»

с. Дмитровичі, Мостиський р-н, Львівська обл.

Площа пасовища, га	100
Чисельність поголів'я	735 (планують збільшити до 1500)
Дійне стадо	325 (планують збільшити до 700)
Порода	зааненська, змішана місцева
Надій на козу, кг	650-700
Середній вміст жиру, %	3,79
Середній вміст білка, %	3,22
Кількість доїнь на день	два
Доїльне обладнання	дві доїльні установки для кіз (DeLaval)



Харківська державна зооветеринарна академія пропонує до реалізації затверджену нормативну документацію на **сир кисломолочний із козиного молока**.

ТУ У 15.5-00493758-001:2011

Термін дії — з 07.04. 2011 року по 03.02. 2016 року

Контактна особа: Таїсія Миколаївна Рижкова

(096) 384-60-58 rijkova@inbox.ru

(057) 712-49-39

(057) 635-75-94

Дослідження біохімічного складу в акредитованій лабораторії Інституту тваринництва НААНУ засвідчили, що кефір, виготовлений на йодованому молоці, містить більшу кількість незамінних аміно- та жирних кислот, тобто має підвищену харчову та біологічну цінність.

Під час досліджень морозива встановили, що, крім високого вмісту органічного йоду, дослідні партії продукту із козиного молока відрізняються від своїх аналогів, молочного вершкового морозива чи пломбіру, виготовлених за традиційною технологією, більшим вмістом незамінних аміно- та жирних кислот.

Отож результати досліджень самі по собі переконують у необхідності розвивати цей напрямок молочної галузі. Це дасть змогу багатьом людям із захворюванням щитовидної залози, а також дітям у дитсадках чи в школах, замість придбаних в аптеці (до речі, за чималі гроші) пігулок, підвищувати свій імунітет, споживаючи йодоване козине молоко, кисломолочні продукти з підвищеним вмістом йоду чи з'ївши порцію смачного, незвичайного за кольором (зеленуватого) морозива з ніжнішою консистенцією, ніж його аналоги з коров'ячого молока.

Таблиця 2. Жирнокислотний склад кефіру контрольної та дослідних партій

Показник	Назва партій кефіру		
	Контрольна партія № 1 (без кормових добавок)	Дослідні (з добавками)	
		Партія № 2 (йодид калію)	Партія № 3 (йодовмісний продукт на основі морської капусти)
Жир сирий, %	4,16±0,011	4,25±0,007	4,40±0,009
Лауринова (C10:0), мг/100 мг	0,11±0,008	0,08±0,006	0,12±0,006
Тридисканова (C12:0), мг/100 мг	0,10±0,006	0,09±0,005	0,09±0,005
Міристолева (C14:0), мг/100 мг	0,15±0,009	0,16±0,006	0,08±0,006
Пальмітинова (C16:0), мг/100 мг	0,22±0,009	0,30±0,011	0,26±0,009
Гептадеценнова (C17:0), мг/100 мг	0,08±0,006	0,06±0,007	0,07±0,008
Стеаринова (C18:0), мг/100 мг	0,10±0,010	1,14±0,011	0,90±0,008
Олеїнова (C18:1), мг/100 мг	0,40±0,010	0,48±0,008	0,23±0,010
Лінолева (C18:2), мг/100 мг	0,80±0,013	1,20±0,009	1,13±0,009
Арахідонова (C20:0), мг/100 мг	0,11±0,007	0,20±0,007	0,28±0,010
Ліноленова (C18:3), мг/100 мг	0,05±0,007	0,08±0,006	0,04±0,008
Всього	3,12±0,013	3,79±0,009	3,20±0,009
В тому числі незамінних жирних кислот	0,96±0,011	1,48±0,008	1,45±0,012

«Іммігрантки» в Україні

Кожен сільгоспвиробник, який займається тваринництвом, знає просту істину: щоб досягти значних успіхів у молочному скотарстві, необхідно постійно дбати про відтворення здорового продуктивного поголів'я. От тільки впроваджувати це на практиці не так уже й легко. Проблема, передовсім, у слабкій вітчизняній селекції, яка суттєво відстає від закордонної.

Виявляється, в Україні не можна придбати худобу, яка б за продуктивністю дорівнювала закордонній. З чим це пов'язано, важко сказати: низький науковий рівень, недостатнє фінансування, відсутність якісного генетичного матеріалу... Що б там не було, а факт залишається фактом.

Україна крізь призму інших країн

Усвідомлюючи необхідність поповнення свого стада високопродуктивною худобою, господарства потроху почали імпортувати нетелей. Спочатку це були поодинокі випадки та невеликі партії, оскільки послуга не з дешевих.

Якщо говорити про ринок у цілому, то в Україні він активізувався 2007-го року, позаяк доти ми не мали професійного сертифіката, простими словами — дозволу на імпорт нетелей. Це пов'язано з тим, що тоді з'явилася нова хвороба — губчаста енцелофалопатія. І лише п'ять років тому справа зрушила з місця. Першу партію худоби закупило ТОВ «Українська молочна компанія». Відтоді імпорт нетелей до України поживався.

Як свідчить Юрій Хомин, фахівець, який відбирає нетелей у Німеччині, формування ринку відбувалося неоднозначно. «Змінювалася цінова кон'юнктура. 2007-го одна тварина коштувала понад 2000 євро — ціна формувалася з огляду на великий попит з боку Росії, яка викупувала 70% усього німецького поголів'я. 2008-го року, коли сталася світова фінансова криза, ситуація дещо змінилася: ціни на нетелей упали, купівельна спроможність фермерів також залишала бажати кра-

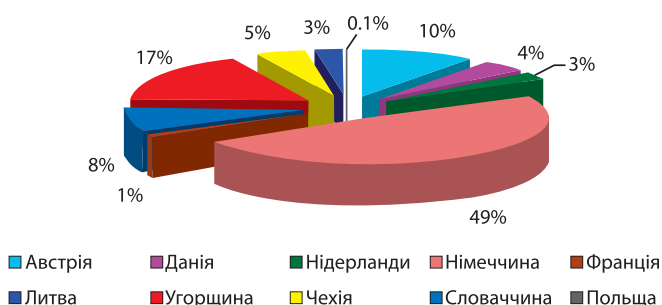
щого. Крім того, на ціну вплинуло те, що у 2008–2010 рр. вартість молока в Німеччині була занижена. Виробництво ставало нерентабельним, і фермери масово закривали справу. 2009-го року вартість нетелей скоротилася до 1620 євро за голову. Проте криза минула, і ціни знову зросли. Нині ціна однієї тварини на рівні 2007 року — 2000 євро. Це більш-менш прийнятна вартість, яка породжує попит на ринку. Особливо активною нині є Туреччина», — розповів пан Хомин.

З другого боку, цьогоріч український ринок розвивався дуже цікаво. Маємо парадоксальну ситуацію: в Україні нетелей оцінюють як бичків: за кілограм живої ваги. А це, як зазначають експерти, хибно. Проте така норма діє й досі, її ніхто не відміняв. Упродовж травня–серпня ціна формувалася у межах 40–45 грн./кг. Виходить, що телиця вагою 450 кг коштує приблизно 20 тис. грн. Ціна не особливо відрізняється від німецької, хоч якість товару далеко не їхня.

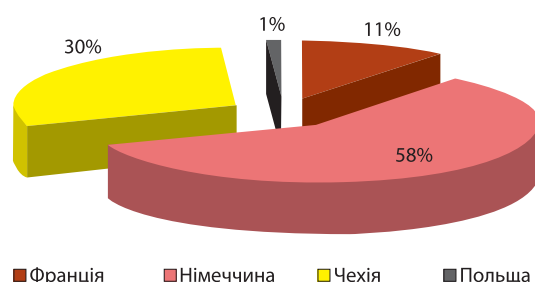
Не можна оминати увагою і те, що торік сільгоспвиробникам було вигідніше завозити худобу, оскільки у 2009–2010 роках діяла пільга для окремих видів господарств, які імпортували нетелей для власних потреб, — вони не сплачували ПДВ. Проте, на жаль, після ухвалення нового Податкового кодексу цю пільгу скасували. Відповідно маємо іншу ціну, — 2000 євро за голову, та платимо ПДВ.

«Було б добре, якби наша держава повернулася лицем до тих господарств, які хочуть ввозити нетелей і розвивати тут продуктивне стадо, позаяк ситуація у молочному скотарстві вкрай складна: ми маємо проблеми з молоком, поголів'я худоби щороку скорочується. Як на мене, якби згадану пільгу повернули, картина в цілому стала б іншою», — переконаний Юрій Хомин.

На думку Юрія Кравчука, спеціаліста консультативного центру Асоціації виробників молока (АВМ) з питань поставки в Україну племінного ремонтного молодняка закордонної селекції, у зв'язку зі стрімким



Діаграма 1. Структура імпорту племінного ремонтного молодняка великої рогатої худоби в період із січня 2004-го по листопад 2011 років (за інформацією Держмитслужби України)



Діаграма 2. Структура імпорту племінного ремонтного молодняка великої рогатої худоби в період із січня 2004-го по листопад 2011 року (за інформацією Держмитслужби України)

зростанням попиту так само стрімко зростає кількість закордонних компаній, які пропонують послуги з відбору та поставки племінних тварин. З'являються, так би мовити, «компанії однієї поставки», котрі недавно торгували, скажімо, огірками, а нині — племінними нетелями. Відповідно якість їхніх послуг далеко не найкраща.

Куди їхати по нетелі

Основними країнами-виробниками вважаються вже згадана Німеччина, а також Голландія, Данія, Канада, Австралія, США. Відповідно активними покупцями є Росія, Туреччина, Марокко, Україна.

Вітчизняні фермери купують худобу переважно в Німеччині, Голландії та Данії, оскільки це недалеко, тобто худоба переживає стрес відносно недовго. Наприклад, недавно німецьких нетелей завозили на Рівненщину: завантажили в понеділок уранці, а у вівторок о 18.00 худоба вже була на місці. А це дуже важливо! Та й ціна для українських виробників, враховуючи логістику, порівняно нижча.

Характерно, що мінімальна партія тварин, скажімо, з Європи становить 33 голови — саме стільки нетелей може поміститись у вантажному автомобілі. А от зі США та Канади худобу везуть в Україну переважно морем, що дорожче. Тому менше 1000-1500 голів не беруть, бо невигідно.

Говорячи про ринок нетелей загалом, варто згадати, що з початку цього року ціни на молоко і м'ясо у країнах Європейського Союзу різко зросли, що, у свою чергу, призвело до зростання попиту на племтварин та їх подорожчання. Велика зацікавленість із боку Марокко, Алжиру, Єгипту, Туреччини та Росії призвела до того, що в Європі знову відчувається дефіцит худоби. Проте є низка компаній, які є дочірніми підприємствами німецьких тваринницьких спілок із розведення голштинської та симентальської порід. Для них український ринок важливий, відповідно вони пропонують свої послуги з відбору високопродуктивних племінних нетелей. За інформацією цих компаній, у Німеччині зосереджена найбільша в Європі популяція племінного поголів'я, зареєстрованого у племінних книгах (голштини — 1,6 млн. голів, симентали — 800 тис.). Вони пропонують відібрати великі партії тварин у господарствах Східної Німеччини, відомої великотоварним виробництвом. Цю худобу утримують на підприємствах, де чисельність поголів'я від 500 до 3000 корів. Такі підприємства цілковито адаптовані до промислового методу вирощування та годівлі. Беззаперечними перевагами таких тварин є відселекційоване для машинного доїння вим'я, походження з відомих родових ліній, які передають високу молочну продуктивність у поєднанні з довголіттям та здоров'ям, міцні ноги і копитний ріг, менший ступінь стресу під час розтелення та впевненість у стаді при безприв'язному утриманні, оскільки з раннього віку вони звикли перебувати у великих групах.

РЕМОНТНИЙ МОЛОДНЯК

УКРАЇНЬСЬКА ТА ЗАКОРДОННА СЕЛЕКЦІЯ :: ВІДБІР ЗА УЧАСТЮ ПОКУПЦЯ :: ДОСТАВКА ДО ФЕРМИ
ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ СЛУЖБИ :: МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ :: СТРАХУВАННЯ



КОНТАКТНА ОСОБА:

Юрій Кравчук

Тел./факс: (04744) 3-69-85

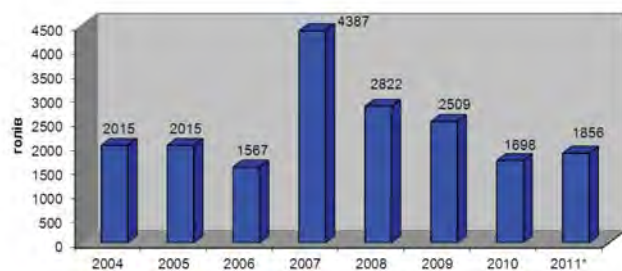
Оф.моб.: (095) 449-98-59

(067) 470-17-90

Ел. пошта: kravchuk@avm-ua.org

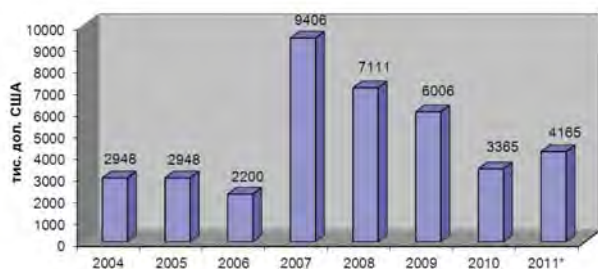
Одна така компанія із 1999 року і до сьогодні поставила 7375 голштинів та 860 сименталів у Київську, Донецьку, Дніпропетровську, Полтавську, Сумську, Чернігівську, Херсонську, Миколаївську, Кіровоградську області:

Рік	Господарство	Область	Кількість
1999-2000	Агро-Союз	Дніпропетровська	650 голштинів
1999-2000	Шахта ім. Засядька	Донецька	860 голштинів
1999-2000	Світанок	Київська	600 голштинів
1999-2001	Дударків	Київська	300 голштинів
2007	Дніпро	Київська	180 сименталів
2007-2008	Агро-Регіон	Київська	400 голштинів 350 сименталів
2006-2009	Українська молочна компанія	Київська	3450 голштинів
2008	Дружба	Полтавська	250 голштинів
2008	Іскра	Сумська	180 сименталів
2008	Молоко Полісся	Чернігівська	150 сименталів
2008	Шупики	Київська	120 сименталів
2009	Промінь	Херсонська	165 голштинів
2010	Промінь	Миколаївська	450 голштинів
2011	Мюннт/Прогрес	Кіровоградська	300 голштинів



2011* – із січня по листопад.

Діаграма 3. Кількість імпортованих племінних нетелей великої рогатої худоби в Україну у 2004-2011 рр. (за інформацією Держмитслужби України)



2011* – із січня по листопад.

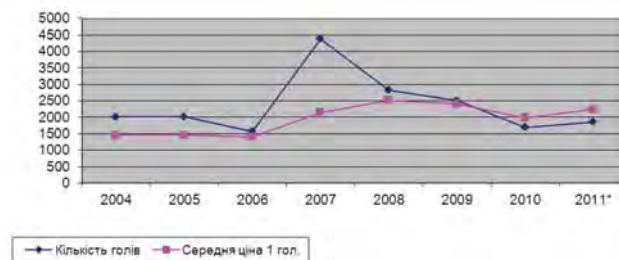
Діаграма 4. Обсяги імпорту племінних нетелей великої рогатої худоби в Україну у 2004-2011 роках (за інформацією Держмитслужби України)

У цілому, згідно з інформацією Державної митної служби України, впродовж 2004-2011 років в Україну привезли 18869 голів вартістю 38 149 тис. дол. (діаграми 3 і 4). Як видно з них, 2007-й рік виявився найприбутковішим та багатим на поставки партій племінної худоби.

Нетелі з Канади та США, зі слів Юрія Кравчука, за генотипом вважаються кращими, ніж у Європі: вони продуктивніші, мають міцнішу будову, краще пристосовані до навколишнього середовища. Голштини США і Канади є результатом тривалої селекційної роботи. Місцеві селекціонери і практики створили молочний тип худоби, який за своїми господарсько-біологічними параметрами різко відрізняється від чорно-рябої породи європейських країн. Корови американо-канадського типу характеризуються сухою конституцією, їх висота у холці – 146-150 см, вага – 670-720 кг. Крім того вони вирізняються правильними формами вимені.

Якщо порівнювати у цифрах, то середня продуктивність американсько-канадських та європейських голштинів не надто відрізняється. Однак європейці потенціал худоби, як правило, використовують повністю, а от у канадців та американців така продуктивність є звичним явищем. Північноамериканські голштини крупніші за європейські – у середньому доросла особина важча більш як на 100 кг. Завдяки міцній будові вони легше переносять тільність та отелення і швидше відновлюються. Середня вага теляти при народженні становить 45-65 кг. Завдяки своєму фізичному розвитку корова продукує багато молока. У Канаді середній надій на голову (після другого отелення) сягає 30 л на добу при дворазовому доїнні, а деякі тварини у пік лактації дають до 50-65 л. Загалом при правильному менеджменті канадська корова впродовж першої ж лактації може з легкістю спродувати 8500 кг молока за 305 днів. Із кожною наступною лактацією надої зростають. Крім того, тривалість життя (а значить і життя продуктивного) у канадських голштинів довша. Середня кількість отелень – п'ять (а в окремих корів до восьми-десяти!).

Американські голштини – також є найпродуктивнішими у світі. Поголів'я дійних корів цієї породи у США становить 8280 тис. Середній надій – 10433 кг молока із вмістом жиру 381 кг та білку – 321 кг. Завдяки своїй гомогенності та єдиній мікрофлорі ці тварини є уні-



2011* – із січня по листопад.

Діаграма 5. Пропорція між обсягами імпорту племінного ремонтного молодняка великої рогатої худоби і середньою ціною за одну голову (за інформацією Держмитслужби України)

кальними, оскільки їх вирощують в одному великому стаді на відкритих майданчиках у природних кліматичних умовах. Окрім високої плеємної цінності та продуктивності, «американки» мають відмінну стійкість та пристосовуваність.

Як бачимо, вибір тварин чималий, відповідно ціновий діапазон також різний. І лише українським виробникам обирати, звідки везти плеємних нетелей та почім.

З досвіду колег

Зрозуміло, що розширювати молочне стадо плеємною худобою в українських умовах дуже важко, передовсім фінансово, оскільки державні компенсації поки що залишаються обіцянками, та й вибір, де купувати нетелей, — ціла проблема. В Україні ж їх придбати просто нереально. Принаймні так стверджують в один голос ті фермери, які серйозно займаються скотарством. Причин кілька, а основна — відсутність повноцінної генетики. От і доводиться шукати контакти за кордоном і везти тварин звідтіля.

Українська молочна компанія (Київська обл.) — одна з небагатьох вітчизняних молочних ферм, яка має багатий досвід імпорту нетелей з-за кордону. Із понад 5 тис. завезених нетелей 300 голів — із Данії, Голландії та Угорщини, решта — з Німеччини.

Порівнюючи німецьких голштинів і тих, що селекціонують в Україні, директор господарства Сергій Биков зауважує, що останні з року в рік лише гіршають через приливання місцевої крові, внаслідок чого продуктивність корів удвічі менша. «Треба розуміти, що рівень селекції в Німеччині й Україні абсолютно різний. У нашій країні, на жаль, корів можна класифікувати в діапазоні «хороша—дуже погана». Там (у Німеччині) поганих корів не буває — вони або хороші, або відмінні. В Німеччині ви не знайдете господарства, де річний надій на корову становитиме 3 тисячі літрів — як мінімум він буде 6 тисяч», — переконаний пан Биков.

Під час відбору тварин в Українській молочній компанії перевагу, передовсім, віддають плеємним здоровим нетелям та обов'язково з відповідними документами. А от продуктивність матерів, вміст жиру та білку — фактор вторинний. Окремі тварини за рік дають до 15 т молока, хоча загальний рівень продуктивності стада становить 9 т на корову. Як наголошує керівник підприємства, особливих проблем із утриманням голштинів не виникає. Зрозуміло, що у них фізіологічні процеси дещо інші, відповідно треба спеціальний підхід, проте все в межах норми. «Не має значення, де вирощується тварина: в Україні, Південній Африці, Новій Зеландії. Найважливіше — застосування правильних технологій утримання та годування, забезпечення професіонального ветеринарного догляду, і тоді проблем не буде. Ми плануємо використовувати корів впродовж трьох лактацій при максимальному надой. Звичайно, можна було б доїти 4-5 т молока на корову і тим самим подовжити термін

експлуатації тварин», — ділиться Сергій Биков.

ТОВ «Українська молочна компанія»

с. Великий Крупіль, Згурівський р-н, Київська обл.

Чисельність стада, голів	6868
Дійне стадо, голів	3620
Нетелі з-за кордону (2006-2009)	5000 голів голштинської породи з Німеччини, Данії, Голландії
Річна продуктивність, кг	8750 (перша лактація), 9350 (друга лактація)
Вміст жиру, %	3,8
Вміст білка, %	3,3
Тривалість продуктивного життя	три лактації
Основні проблеми зі здоров'ям	хвороби ратиць, вимиені, після другої лактації з'являються проблеми зміщення сичуга

Задоволений результатами використання чорно-рябих голштинів і директор ТОВ Торговий дім «Долінське» (Херсонська область) Володимир Хвостов. У березні 2011-го сюди зі Східної Німеччини прибуло 99 тварин. До цього господарство купувало корів української селекції (з Рівненської, Дніпропетровської, Полтавської областей), які за продуктивністю значно поступаються німецьким. «Оскільки нині на тварин зарубіжної селекції великий попит, не завжди до нас потрапляють ті, які б відповідали бажаним критеріям. При виборі ми звертаємо увагу на продуктивність, оцінюємо екстер'єр. В Україні, справді, вкрай важко купити високопродуктивних нетелей. Тож до тих господарств, де їх вирощують, шикуються черга. Це стає причиною багатьох проблем. Недавно довелося відвідати одне таке підприємство, і я був вражений: там запліднюють телиць вагою 300 кг, хоча вони ще зовсім малі!» — розповідає Володимир Хвостов.

За його словами, серед недоліків завезеного поголів'я — більший відсоток мертворождалих телят (10%). Все інше — самі переваги. Навесні наступного року «Долінське» планує завести ще голів 200-250.

На наше запитання, з яких країн вигідно везти худобу, Володимир Хвостов відповів, що не вважає доцільним імпортувати тварин із Америки чи Канади. Хоч там тварини і продуктивніші, везти їх надто далеко. Тож вибір залишається за Європою. «Ми б із радістю купували худобу і в Україні, якби було що. Раніше ми купували по чотири-п'ять голів в інших господарствах, але зрозуміли, що є великий ризик завезення різних хвороб,

**ТОВ «Торговий дім «Долінське»
с. Долинське, Чаплинський р-н,
Херсонська обл.**

Чисельність стада, голів	1500
Дійне стадо, голів	710
Нетелі з-за кордону (березень 2011-го)	99 голштинів зі Східної Німеччини
Добова продуктивність завезених первісток, кг	29
Вміст жиру, %	4,1
Вміст білка, %	3,3
Очікувана тривалість продуктивного життя	три лактації

**СТОВ «Промінь»
с. Воеводське, Арбузинський р-н,
Миколаївська обл.**

Чисельність стада, голів	2500
Дійне стадо, голів	1140
Нетелі з-за кордону	126 голштинів (червень 2010-го), 305 голштинів (вересень 2010-го) з Німеччини
Річна продуктивність завезених первісток, кг	7-8 тис. (за 305 днів лактації)
Вміст жиру, %	3,86-3,90
Вміст білка, %	3,21-3,23
Очікувана тривалість продуктивного життя	п'ять лактацій
Показник результативного запліднювання по першому разу, %	50-55



хоча цих тварин і вважають адаптованими до нашого ветеринарного фону. Однак із огляду на те, як у нас все робиться: одне око запліснули, на друге приклеїли грошову купюру, — можна придбати що завгодно», — розмірковує сільгоспвиробник.

Дещо інший вихід знайшли у СТОВ «Промінь», що на Миколаївщині. Торік у господарство завезли 420 нетелей з Німеччини, які використовуватимуть як генофонд для подальшої селекції, оскільки це підприємство має статус племзаводу. «Селекцією ми займаємося з 2004 року. Якщо говорити про вітчизняну генетику загалом, є багато питань, над якими треба працювати, щоби вийти на відповідний рівень. Проте з упевненістю можу сказати, що наша худоба, відселекціонована у «Промені», не поступається продуктивністю зарубіжній», — запевнив директор господарства Олександр Остапенко.

Нині товариство не продає ремонтний молодняк, а поповнює ним власне молочне стадо, оскільки цього року імпорт тварин обходиться надто дорого, на відміну від минулого року, коли не потрібно було платити ПДВ.

Зрозуміло, кожен із керівників сільгосппідприємств, які купували худобу за кордоном, стикався з різними питаннями. Однак чогось надскладного не траплялося. Як свідчать фермери, особливих проблем при ввезенні нетелей до України не виникає — коли є всі необхідні документи, ветеринарна служба дає «зелене світло». Правда, є певні труднощі з формуванням партій, позаяк у Європі переважає дрібнотоварне виробництво. Якщо говорити про Німеччину, у східному регіоні країни реально відібрати 100 голів у кількох господарствах, тоді як на заході доведеться відвідати 15-20 ферм. Після цього тварини потрапляють на карантин, де за ними спостерігають приблизно два тижні. І лише тоді нетелі перетинають кордон та «іммігрують» в Україну.

Як бачимо, у кожного господарства свої можливості й плани на майбутнє, спільним для них є бажання розвиватися, шукаючи нові шляхи, попри не зовсім сприятливу ситуацію в молочному скотарстві.

Соломія Пилипчук

A large, 3D-rendered red text graphic that reads "-20%". The characters have a thick, blocky appearance with a slight gradient and a shadow effect, giving them a three-dimensional look. The minus sign is a simple horizontal bar, while the numbers and the percentage symbol are more complex, with the percentage symbol having a diagonal slash.

на купівлю журналів!

Купуйте журнали «Молоко і ферма», «Прибуткове свинарство»
та «Агрогроші» зі знижкою.

BuyMag.pp.ua



Порівняння нових та реконструйованих молочних ферм

Віталій Жека, генеральний директор ТОВ «Ресурси і технології» (molochka.com)

Основна мета цієї статті — дослідити і порівняти, як впливають на надої різні технології безприв'язного утримання, доступні молочним виробникам. Ми отримуємо дуже багато запитів, в яких фермери цікавляться, що краще: збудувати нову ферму чи реконструювати стару; залишити прив'язне чи перейти на безприв'язне утримання; який корівник кращий; як організувати годівлю тварин; як оптимально встановити вентиляцію і т.д. Складність цих питань полягає в тому, що потрібно порівняти не тільки вартість різних технологій для фермера, але також їх вплив на подальшу продуктивність ферми впродовж багатьох років. Без ґрунтовних досліджень коректно відповісти на такі запитання неможливо. На жаль, ми не змогли знайти українських наукових досліджень, які б давали вичерпні відповіді. Тому вирішили скористатися результатами досліджень, що проводилися науковцями інших країн. Зокрема ця стаття написана на основі матеріалів та результатів емпіричного дослідження Bewley та ін., 2001.

У США зміни почалися у 1990-х роках, коли дедалі більше господарств почали обирати безприв'язне утримання як головний підхід до організації молочного стада. Основні зміни і реконструкція тривали впродовж

2000-х. У цьому дослідженні використано практичні дані по 302 фермах штату Вісконсін (де молочних корів традиційно утримували на прив'язі), чия діяльність розширили через нове будівництво або реконструкцію. Це дозволяє порівняти реальні кроки, до яких вдалися під час розширення, та зміни надоїв. Мета дослідження — перевірити теоретичні вигоди різних технологій утримання на реальних даних і показниках продуктивності. Таким чином, було досліджено вплив таких факторів, як переведення тварин на безприв'язне утримання, зміна типу корівника, нове будівництво чи реконструкція старих корівників, використання тієї чи іншої підстилки, розташування кормового столу, спосіб видалення гною, фіксація тварин, перенаселення, родильне відділення і методи вентиляції.

Перехід на безприв'язне утримання

У період 1994-1998 рр. на безприв'язне утримання перейшли 156 із 244 господарств вибірки (64%). Такі кардинальні зміни пояснюються тим, що фермери усвідомили: безприв'язне утримання значно зменшує затрати праці, покращує комфорт корів та збільшує

продуктивність ферми. Valde та ін. (1997) зробили висновок, що безприв'язне утримання стає бажанішим, порівняно з прив'язним, бо тварини менше хворіють та мають менше проблем із відтворенням. На фермах, що перейшли на безприв'язне утримання, спостерігали зростання річних надоїв у середньому на 841 кг на одну корову, порівняно з прив'язаними тваринами. Результати більш раннього дослідження (Norgrell та ін., 1981) свідчать, що після переходу на безприв'язне утримання надої спочатку падали і лише через два роки відновлювалися. Stahl та ін. (1999) дійшли висновку, що виробники досягли збільшення виробництва і покращення продуктивності праці впродовж п'яти років після переходу на безприв'язне утримання. Загалом, як свідчать результати цього дослідження, середні надої корів із виключно безприв'язним утриманням на 938 кг вищі за надої корів на прив'язі. Частково таку різницю в продуктивності можна пояснити управлінськими якостями власників. Виробники, які використовують тільки прив'язне утримання, — це, скоріш за все, традиційні, менші, родинні ферми, де застосовують менше нових технологій. Вік корівників також має значення, оскільки ферми з прив'язним утриманням, як правило, старіші, ніж ті, де тварин не прив'язують.

Ферми, що перейшли на безприв'язне утримання, залишилися задоволені його впливом на продуктивність тварин. 91% фермерів відзначив, що корів годувати зручніше, бо індивідуальну годівлю замінили гру-

повою; 81% фермерів визнав, що коровам стало значно комфортніше; 74% констатували: у корів поменшало пошкоджень суглобів, 71% — пошкоджень дійок, 57% — корови стали чистішими, 57% — тварин стало легше переміщувати, 53% — вони стали краще їсти, 48% — стало здоровішим вим'я, 40% — стало легше давати раду з гноєм. Невисокий останній показник пояснюється тим, що часто фермери прибирали гній трактором, а це збільшувало трудові затрати, порівняно із прив'язним утриманням.

Нове будівництво чи реконструкція старих корівників?

Більшість (66%) виробників, які стали об'єктом дослідження, використовували виключно нові корівники з безприв'язним утриманням. Решта — або реконструйовані корівники з безприв'язним утриманням (10%), або як нові, так і перероблені корівники з безприв'язним утриманням (23%). Середні надої 1998-го року в цих трьох групах не відрізнялися. Проте зростання середніх надоїв із 1994-го було вище у господарств із реконструйованими корівниками. Це свідчить про те, що, коли реконструкцію зроблено правильно, продуктивність корів буде такою ж, як у нових корівниках. Виробники, які переробляли приміщення, не так істотно збільшили поголів'я та вклали удвічі менше інвестицій з розрахунку на одне стійло-місце, ніж

ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ КОРІВНИКІВ ПІД КЛЮЧ



molochka.com

- офіційний
представник

ZIMMERMANN
Stalltechnik GmbH

Проектування молочних комплексів.
Будівництво і реконструкція корівників.
Великий досвід (від 30 до 3200
дійних корів).
Німецькі стандарти. Помірні ціни.
Сервісне обслуговування.

- стійлове обладнання, лежачки
- кормові решітки, хедлоки
- вентиляційні штори і полікарбонатові вікна
- скреперні установки, електронасоси
- світло-вентиляційні гребні
- системи поїлок, з/без обігріву
- великі вентилятори, розприскувачі
- матраци для корів і резинове покриття
- різні варіанти воріт, брезентові ворота
- системи інтенсивного освітлення
- обладнання для лагун
- міксери для рідкого гною
- станки для обробки копит

виробники двох інших категорій. Звичайно, найкращі відгуки — з боку фермерів з новими корівниками. Вони більше задоволені комфортом і чистотою корів, управлінням гноєм, можливістю переміщувати тварин та зручністю їх годівлі, ніж власники реконструйованих приміщень. Це пояснюється тим, що виробники, які збудували нові корівники, не пристосовувалися до вад існуючих ферм. До того ж, на 75% новобудів застосовували метод годівлі, що передбачає роздачу корму в самому корівнику, а значить, вони висловили більше задоволення від зручності годівлі. Однак, обираючи ту чи іншу технологію, всі ці зручності потрібно розглядати крізь призму необхідних інвестицій.

Тип безприв'язного корівника

Досліджені молочні ферми визначилися щодо будівництва корівників у таких пропорціях: чотирирядні — 39%, трирядні — 25%, шестирядні — 23% та дворядні — 7%. Недоліки три- та шестирядних корівників, порівняно з дво- та чотирирядними, — більший тепловий стрес і зменшена зона годівлі (Smith та ін., 1996). Проте будівельні витрати на такі споруди зазвичай менші. У три- та шестирядних приміщеннях корови із трьох рядів (а не із двох) використовують два гнійних проходи, що збільшує їх скупчення та може обмежувати доступ до води й корму. Шестирядний корівник найширший і в ньому відведено на 20% менше простору на голову, ніж у чотирирядному. Як наслідок, вентиляція може погіршитися, оскільки майже той самий об'єм доступного повітря припадає на значно більшу кількість корів (MidwestPlanService, 1997).

Серед нових корівників із безприв'язним утриманням середній надій 1998-го року був вищий у корів, що утримуються в чотирирядних (10639 кг), ніж у дворядних, на 15% (9290 кг), трирядних — на 10% (9660 кг) і шестирядних — на 6% (10014 кг). Якщо взяти до уваги розташування кормового столу, то перевага чотирирядних приміщень іще більша. Результати свідчать, що 1998-го середні надої молока були вищі при утриманні в чотирирядних корівниках (10725 кг), ніж у трирядних, на 11% (9697 кг) чи шестирядних — на 9% (9858 кг). Раніше, до розширення діяльності (з 1994-го року), значної різниці в середніх надоях між цими групами господарств не спостерігалось.



При цьому в шестирядних корівниках на одного працівника (50-годинний робочий тиждень) припадає 47 корів, тоді як у дво- та трирядних — тільки по 35 і 38 корів відповідно. Витрати на будівництво з розрахунку на стійло-місце виявилися вищими для чотири- та шестирядних, ніж для дво- та трирядних корівників, оскільки вузчі приміщення дешевше збудувати, а коли кормовий стіл розташований надворі, їх розміри можна ще зменшити.

Тип підстилки

При безприв'язному утриманні основа стійла та підстилка повинні забезпечувати комфортне лежання на чистій та сухій поверхні (MidwestPlanService, 1997; Stowell, 2000). Ферми, які стали об'єктом дослідження, найчастіше користувалися піском (59%) та матрацами (28%). Пісок часто використовують для підстилки, оскільки він неорганічний, добре висихає, допомагає зчепленню ратиць у проходах, є менш сприятливим середовищем для розвитку мікроорганізмів, що спричиняють мастит. На підстилці з піску корови менше пошкоджують суглоби. Матраци забезпечують належну м'якість для корови, та й експлуатаційні затрати на підстилку часто нижчі. Щоб тримати матраци сухими, необхідно додатково підсипати тирсу, соломі, стеблам кукурудзи, подрібнений газетний папір або інший органічний матеріал.

Результати дослідження свідчать, що середній рівень надоїв не залежить від того, використовується для підстилки пісок чи матраци. Smith та ін. (1997) також виявили, що підстилка при безприв'язному утриманні не впливає на якість молока. Rodenburg та ін. (2000) встановили, що при використанні матраців корови більше часу проводили лежачи в стійлах, ніж при використанні піску, зате суглоби менше травмувалися при використанні піску. Britten (1994) виявив, що найменший комфорт у тварин, а також складнощі з гноєвидаленням мають місце при використанні для підстилки неорганічних матеріалів.

Ферми, які обрали для підстилки матраци, також, як правило, будували нові чотири- або шестирядні корівники з кормовим столом посередині та з автоматизованими системами прибирання гною. Матраци зменшують потребу в ручній праці та знижують експлуатаційні витрати на належну підстилку, проте визначення річних затрат на використання різних типів підстилки потребує додаткового вивчення.

Дослідження також дозволило проаналізувати, як відбувається перехід на використання іншої підстилки. Найчастіше фермери переводили тварин із соломи на пісок або з соломи на матраци. Обидві групи фермерів відзначили значне покращення комфорту корів, зменшення пошкоджень суглобів та дійок, підвищення чистоти та скорочення витрат на підстилку. Фермери, які перевели корів на пісок, відзначили, що вим'я стало значно здоровіше, а тварини краще їдять. Фермери ж, котрі обрали матраци, зауважили покращення управління гноєм — це, ймовірно, за все, пов'язано з тим, що матраци потребують значно меншого підсипання.

Розташування кормового столу

Господарства, вивчені дослідниками, використовували три варіанти розташування кормового столу: всередині корівника (64%), назовні біля його стіни (18%) та окремо від корівника — за такого варіанту корови спершу повинні вийти з приміщення для годівлі в окремому місці (8%). Серед усіх корівників із безприв'язним утриманням виробники, котрі годували тварин у приміщенні, отримали 1998-го року найвищі надої, порівняно з виробниками, які робили це ззовні. Smith та ін. (1997) також встановили, що на півдні США череди, які отримували корм у корівнику або під накритим дахом, мали вищі надої, ніж ті, що годувались надворі. Можливим поясненням цього може бути те, що коли немає даху і корови їдять просто неба, корм більше пошкоджується з огляду на погоду.

Гноєвидалення

Важливість правильного управління гноєм зростає разом із зростанням чисельності стада. Часте та ретельне прибирання гною необхідне, щоб тримати корів чистими. Чисті корови менше хворіють на мастит і потребують менше часу для підготовки в доїльному залі. Виробники нерідко змушені обирати між прибиранням трактором, що потребує багато роботи, та автоматичними системами прибирання гною (скреперні установки, ґратчаста підлога, системи змиву), для чого потрібні більші інвестиції. Загальні витрати та час, необхідний на прибирання гною автоматичними системами, часто нижчі, ніж коли щодня прибирати трактором. У досліджуваних господарствах гній прибирали за допомогою трактора — 80%, скреперних установок — 11%, ґратчастої підлоги — 7% та систем змиву — 2%. Це свідчить про те, що більшість виробників обрала варіант, який потребує менше капіталовкладень.

Автоматичні скреперні установки зменшували потребу в працівниках приблизно на 20%. Загалом виробники, котрі використовували автоматичні системи прибирання гною, були набагато більше задоволені результатом, ніж ті, котрі прибирали трактором. Ймовірно, фермери спершу обирали прибирання трактором, щоб знизити початкові інвестиції, але потім потреба більшої кількості працівників та складніше управління негативно позначилися на ефективності праці.

Для всіх корівників будівництво ґратчастої підлоги було значно затратнішим із розрахунку на одне стійло-місце, ніж використання скреперних установок чи прибирання трактором. Miller (1998) порівняв затрати на будівництво та використання ґратчастої підлоги з відповідними затратами на скреперні установки й виявив, що хоч інвестиції в підлогу на 13,6% вищі, ніж у скреперні установки, 10-річні затрати з розрахунку на одну корову менші аж на 68,3%. При цьому в розрахунках не враховували те, як та чи інша система управління гноєм впливає на здоров'я тварин.

Фіксація корів

Належна робота з тваринами вимагає їх сортування та фіксацію для діагностики вагітності, лікування і т.д.

Самофіксуючі кормові ґрати (так звані хедлоки) дають змогу ловити та відпускати всіх корів, які стоять уздовж кормового столу. Під час цього дослідження його автори порівнювали ферми, де використовувалися хедлоки, з фермами, де використовують системи пальпаційних рейок у поєднанні з іншими системами (станки, робота з тваринами в доїльному залі, відбір тварин при поверненні з доїльної зали до корівника, фіксація тварин у загоні чи стійлі). Хедлоки потребують інвестицій у самофіксуючі механізми, ідеально по одному для кожної корови в хліві. Bolinger та ін. (1997) виявив, що фіксація тварин за допомогою хедлоків (за умови, що корови зафіксовані не більш ніж на чотири години за один раз), на надої та мастит не впливає. Загалом результати дослідження свідчать про відсутність значних відхилень у надоях, продуктивності праці, зручності при використанні того чи іншого типу фіксації тварин.

Родильне відділення

Для належного управління сучасним молочним стадом необхідно належним чином забезпечити родильне відділення для утримання та роботи з коровами під час отелення, щоб зменшити стрес і контролювати можливість передачі хвороб. Окрема дезінфікована площа є ключовим моментом для успішної новотільної корови та програми заміщення корів. Основні альтернативи, використовувані господарствами — об'єктами цього дослідження, — це індивідуальні загони отелення чи групові загони на глибокій підстилці. Дослідження ферм Пенсільванії (Heinrichs та ін., 1987) засвідчили, що менше 25% ферм мали родильні загони будь-якого типу, і багато з них були в неналежному стані. У 76% господарств із безприв'язним утриманням, що стали об'єктом цього дослідження, більшість або всі тварини народжували в індивідуальних загонах або в групах на глибокій підстилці. Індивідуальні родильні загони вимагають більших затрат на будівництво і потребують більше ручної праці.

Фермери в тих господарствах, де використовували індивідуальні родильні загони, залишилися більш задоволеними здоров'ям телят, ніж там, де застосовували групові загони. Це збігається з результатами попередніх досліджень, які свідчать, що смертність телят менша





тоді, коли корови отелюються в окремих стійлах-боксах, порівняно з отеленням у групових родильних загонах (Sprecher та ін., 1986). Телята, народжені на груповій підстилці, зазнають впливу більшої концентрації хвороботворних організмів, ніж народжені в індивідуальних загонах. Дезінфекцію між отеленнями також частіше виконують у індивідуальних загонах. Загалом учені вважають, що застосування загонів для отелення забезпечує здоровіше середовище. Проте фермери досліджуваних господарств не помітили відмінностей у здоров'ї корів. Ферми, де використовували групову глибоку підстилку, потребували менше людської праці. Однак керівники як перших, так і других ферм були однаково задоволені роботою своїх працівників.

Перенаселення

Перенаселення корівника — це типове рішення для збільшення поголів'я без збільшення інвестицій у приміщення. Можливі проблеми з комфортом корів, зменшення поїдання сухої речовини і зниження надоїв відбивають охоту до таких експериментів у багатьох виробників. Проте Friend та ін. (1977) виявили, що корівник може бути перенаселеним до 30% без негативного впливу на виробництво чи поведінку корів. У свою чергу Batchelder (2000) довів, що в перенаселеному корівнику менше корів отримують належне годування після доїння і менше жують жуйку. Менший час жування спричиняв збільшення випадків ацидозу і кульгавості. Результати британського дослідження (Leonard та інші, 1996) свідчать, що в перенаселених корівниках більше корів можуть страждати на кульгавість, бо вони менше лежать.

У досліджених господарствах рівень заселення корівників розраховували через добуток фактичної кількості корів та фактичної кількості стійло-місць. Стада поділили на категорії залежно від перенаселення: неповне заселення (менше 100%), заселення (на 100%) і перенаселення — на 1-10%, на 11-20%, на 21-30%, понад 30%. Дослідження не виявило значного впливу перенаселення на споживання сухої речовини, середні надої та на комфорт корів.

Інвестиції з розрахунку на одне стійло-місце були однаковими для всіх категорій перенаселення. Проте

інвестиції з розрахунку на одну корову зменшувались у міру зростання переповненості і були найменшими для корівників, перенаселених на 21-30%. Для всіх корівників із безприв'язним утриманням середній рівень заселення був 111% для чотирирядних корівників та 104% — для шестирядних.

Методи вентиляції

Більшість (57%) господарств не використовувала вентилятори або розприскувачі, 24% використовували тільки вентилятори, 7% — тільки розприскувачі, 11% — як вентилятори, так і розприскувачі. Для належного утримання корів необхідно забезпечити рух повітря. Належна вентиляція особливо важлива в літній час. Додаткові охолоджувальні вентилятори призначені для створення руху повітря над коровами для швидшої втрати тепла. Розприскувачі також часто використовують для зменшення впливу на корів екстремальних температур. Спека перешкоджає тваринам реалізовувати свій генетичний потенціал. У результаті дослідження корів у Флориді (Strickland та ін., 1988) було виявлено, що в корівниках із вентиляторами та розприскувачами корови краще споживали суху речовину і давали більше молока, ніж там, де влітку не було додаткового провітрювання.

У досліджених господарствах середні надої були вищими там, де використовували вентилятори чи розприскувачі, або і те й те одночасно. Однак при цьому будь-які довгострокові наслідки теплового стресу на корів, такі як знижений рівень запліднюваності, ослаблений імунітет або частіші захворювання на мастит, в рамках цього дослідження не вивчалися.

Висновки

Виробники, що перевели корів із прив'язного утримання на безприв'язне, залишилися задоволеними своїм вибором. Високої продуктивності можна досягнути як у нових, так і в реконструйованих корівниках, проте виробники більше задоволені новими приміщеннями. Чотирирядні та шестирядні корівники загалом продуктивніші, ніж дво- та трирядні. Годівля всередині корівника дає змогу досягнути вищих результатів, ніж інші типи годівлі. Серед нових корівників із безприв'язним утриманням для чотирирядних характерний вищий рівень перенаселення та вищий рівень середніх надоїв, порівняно з шестирядними. Не виявлено різниці в середніх надоях між фермами, де використовують для підстилки пісок чи матраци. Пісок забезпечує більший комфорт, зате матраци зручніші у використанні і в управлінні гноєм, потребують менших експлуатаційних затрат. Скреперні установки, ґратчаста підлога та системи змиву дозволяють значно полегшити видалення гною, порівняно з використанням трактора. Індивідуальні загони для отелення покращують здоров'я телят. Негативного впливу перенаселення корівників на виробництво молока не виявлено. Додаткова вентиляція дозволяє покращити виробництво молока, але робить корів бруднішими.





На допомогу шукачеві роботи, або «Продати себе» за найвигіднішою ціною

Ірина Панібратець, керівник проекту кадрового консалтингу компанії «Дикун глобал консалт»

Стрімкий розвиток аграрного сектора держави змушує замислитися над тими змінами, що відбуваються на ринку сільськогосподарських кадрів. Багато які HR-служби й керівники агрохолдингів нарікають на нестачу кваліфікованого персоналу. І з цим важко не погодитись, ми й самі неодноразово звертали увагу наших аграріїв на необхідність самостійно ростити кадри, додатково навчати й розвивати своїх фахівців.

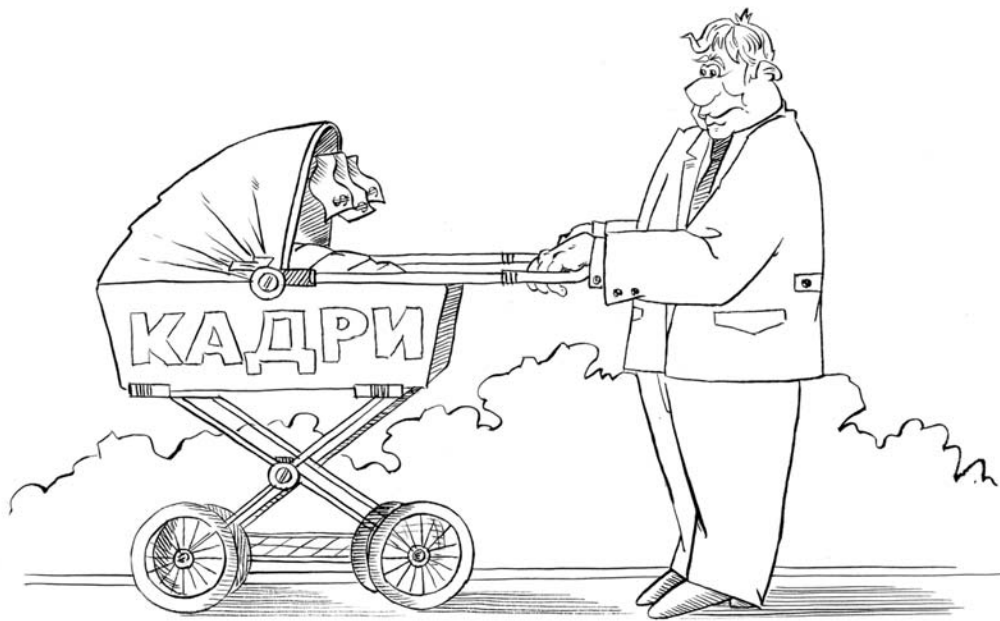
Шукаючи й добираючи персонал для агрохолдингів, спілкуючись із менеджерами та керівниками різних рівнів і кваліфікації, я часто зіштовхуюся з однією й тією ж ситуацією: хороший спеціаліст не може «продати себе» і провести переговори з потенційним роботодавцем.

Тож у цій статті хотілося б трохи розказати про позиціонування на ринку праці, про те, як поводитись

на співбесіді й зайняти найбільш вигідну позицію в переговорах, а також звернути увагу потенційних претендентів на важливі дрібниці, котрі впливають на розвиток кар'єри.

Чому в АПК такі труднощі з кадрами? Частково проблема з агроперсоналом утворилася у зв'язку з неготовністю самих спеціалістів перебудовуватись і розвиватись разом із галуззю. Це підкреслило кадровий дефіцит у цій сфері діяльності, і, як наслідок, почастишали випадки прямого хедхантингу (англійське «head hunting» — дослівно «полювання на голову»).

Таке «полювання», як правило, використовується під час пошуку керівників вищої ланки (топ-менеджерів), ключових і рідкісних спеціалістів — як за рівнем професіоналізму, так і за фахом.



Часте переманювання й «полювання на голови» в агроринку зіграли злий жарт із формуванням кадрового потенціалу. До існуючого кадрового дефіциту агросектор одержав фахівців, упевнених у своїй затребуваності. Звідси амбіційність, а іноді не зовсім адекватне позиціонування себе на ринку праці.

Фахівці, які претендують на високі позиції, часом проявляють надмірну самовпевненість під час переговорів. Поводяться зверхньо й неохоче відповідають на запитання. Часто це свідчить про завищену самооцінку, яка проявляється в істотній переоцінці своїх професійних та особистих якостей. Як наслідок, формується негативна думка про цього спеціаліста на ринку праці.

Експерти в HR стверджують: щоб бути успішним, треба постійно розвиватися й прагнути бути потрібним для всієї галузі, а не тільки для окремо взятої компанії — це дасть нові можливості й додаткові варіанти вибору, якщо ви все-таки вирішите змінити місце роботи.

Деякі спеціалісти паралельно з основною роботою займаються іншими проектами, консультуванням або викладанням. Така додаткова діяльність сприяє формуванню вашого іміджу й допомагає розвитку основної кар'єри: ви залишаєтесь затребуваним, демонструєте компетентність, підтримуєте професіоналізм й маєте додатковий заробіток. Замисліться над цим, почніть одержувати нові знання й удосконалюватись у своїй професії.

Розгляньмо детальніше кілька основних етапів переговорів, якщо раптом ви опинились на ринку праці. І не має значення, перебуваєте ви в активному пошуку роботи чи вам пропонують розглянути якусь вакансію, — однаково важливо вміти сформулювати про себе позитивне враження й зарекомендувати з професійної точки зору.

Велике значення мають не тільки знання і досвід, а й навички самопрезентації. Мало бути професіоналом у своїй галузі — треба вміти це довести. Одним з важливих етапів є знайомство та успішне проходження співбесіди: саме тоді складається перше враження

і приймається рішення, чи проходить потенційний кандидат на наступний етап відбору в компанію. Враховуючи специфіку галузі й неможливість оперативно організувати зустріч, перше знайомство часто відбувається в телефонному режимі. Відкритість у спілкуванні й готовність до переговорів не тільки дозволяє інтерв'юєрові сформувати про вас хорошу думку, а й дасть можливість вам одержати потрібну інформацію про компанію та ситуацію на ринку.

Як у світі великого бізнесу про людину в першу чергу говорить її візитка, так і в світі пошуку роботи перше враження про кандидата формує резюме — документ, який описує попередній досвід роботи й досягнення претендента. Цим фактом дуже нехтують в агросекторі. Слід пам'ятати про зовнішнє оформлення такого документа. На жаль, поширені ситуації, коли хороший спеціаліст не має шансів потрапити на співбесіду через погано складене й оформлене резюме. Структурована інформація і його загальний читабельний вигляд допоможе не тільки швидко ознайомитися з вашим досвідом і навичками, а й справити хороше враження на потенційного роботодавця, демонструючи вашу організованість, системність і ретельність у роботі.

Значно важливішим, безумовно, є зміст цього документа. Деякі фахівці ніколи не складали резюме і не знають стандартів його оформлення. Класичний варіант, коли після особистої і контактної інформації ви скажете про освіту (повні назви навчальних закладів із зазначенням факультету і спеціалізації, а також дати навчання), а вже потім опишете досвід роботи. В разі наявності додаткової освіти, проходження тренінгів або практик за кордоном, обов'язково напишіть про це після даних про основне місце навчання. Трудову діяльність необхідно описувати починаючи з останнього місця роботи: інформація про компанії, де ви працювали, з зазначенням посад і описом ваших функціональних обов'язків. У кінці можете сказати про свої основні знання й навички, набуті в процесі трудової діяльності, а також особисті риси, вам при-



таманні. Якщо у вас нема досвіду роботи або ж він мінімальний, розпишіть детальніше свої досягнення та функціональні обов'язки. Завдяки більшому обсягові інформації про особисті та професійні якості такі резюме мають вигравніший вигляд. Не варто складати дуже великі, громіздкі резюме. Пам'ятайте, все має бути в міру.

Отож, перше враження сформовано, резюме написано, попередня співбесіда закінчилась позитивно і вас запросили на зустріч до потенційного роботодавця. Про що важливо знати і як підготуватися до співбесіди — може, найважливішою у вашому житті, бо ніколи не знаєш, які сюрпризи нам приготувала доля.

До зустрічі з роботодавцем слід ретельно підготуватись. Постарайтесь якомога більше дізнатись про фірму, в яку вас запросили на співбесіду. Відповіді на стандартні запитання щодо зарплати, відпустки і режиму роботи краще одержати заздалегідь у людини, яка запрошує вас. Якщо ви заговорите про це на співбесіді, то може скластися не дуже гарне враження про вашу систему пріоритетів. Під час інтерв'ю набагато доречніші запитання про зміст роботи, межі відповідальності, перспективи підвищення кваліфікації, колектив, діяльність вашого попередника. Чим більше про фірму та її особливості ви дізнаєтесь заздалегідь, тим вищі ваші шанси. Пам'ятайте золоте правило: «Попереджений — значить, озброєний».

Не забувайте про вплив стереотипів: зустрічають по одязі. Чоловікам краще приходити на співбесіду в костюмі, але це правило не є обов'язковим в агросекторі. Коли ви прийшли на співбесіду щодо вакансії ветеринара чи агронома компанії, потенційного роботодавця може насторожити костюм з білою сорочкою. Головне, щоб зовнішній вигляд був охайний, відповідав основним правилам дрес-коду й вашій посаді. Вибір одягу в жінок простіший, оптимальний варіант — строгий костюм або досить консервативне плаття.

Не спізнуйтеся, приходьте хвилин за десять до призначеного часу. Для цього точніше дізнайтесь дорогу,

розрахуйте час з урахуванням годин «пик». Коли ж ви все-таки запізнюєтесь, подзвоніть і попередьте про свою затримку, а при зустрічі неодмінно вибачтесь, коротко вказавши причину. Ні в якому разі не затівайте плутані й нудні пояснення.

Під час співбесіди слід дотримуватися чіткої структури інтерв'ю, це однаково важливо для обох сторін. Ваші відповіді мають бути прямими (відповідаєте безпосередньо на поставлене запитання) і точними (залишайтеся у рамках обговорюваної теми). Надто довгі й розлогі відповіді не додадуть інформативності бесіді і справлять не найкраще враження на роботодавця. Також слід пам'ятати, що надмірна потайність насторожує й викликає певні сумніви, котрі згодом перевіряються рекомендаціями з попередніх місць роботи.

Важливо правильно оцінити тривалість інтерв'ю й дотримуватися заздалегідь обумовленого часу. Це допоможе вам правильно визначити ступінь детальності своїх відповідей і зразу ж покаже інтерв'юєру, що ви звикли цінувати і чужий, і свій час.

Тримайтесь спокійно і з почуттям власної гідності, співбесіда — зустріч двох рівноправних сторін, які збираються укласти взаємовигідну угоду. Не забудьте в кінці чітко домовитися про те, коли і як ви дізнаєтесь про результати зустрічі. Закінчуючи інтерв'ю, подякуйте співрозмовникові за зустріч і виявлену увагу. Не забувайте, що навіть коли з якоїсь причини ця компанія вас не влаштовує, варто залишити про себе найсприятливіше враження, бо це згодом може позначитись на вашій репутації.

Будь-яка співбесіда — неоціненний досвід, можливість поліпшити свої навички самопрезентації, виробити впевнену поведінку під час розмови, встановити контакти, які можуть згодитись у майбутньому, точніше оцінити свою «вартість» на ринку праці, розширити світогляд тощо. Ходіть на всі інтерв'ю в компанії й кадрові агентства, куди вас запрошують. Пам'ятайте: кожна співбесіда — це ще один шанс і ще одна можливість.





Підвищення стійкості корів до захворювань завдяки збалансованій годівлі

Герт-Ян Геррітс, комерційний та технічний директор ТОВ «Цехаве корм Лтд.»

Потужне і безперервне виробництво молока починається зі здорової корови. Необхідною умовою виробництва є збалансована годівля, в основі якої лежить задоволення потреб високопродуктивних тварин, у поєднанні з професіональним менеджментом. Нині добиватися цього стає дедалі важче, оскільки суспільство все наполегливіше вимагає обмеження застосування у молочному скотарстві антибіотиків. Саме тому виробники дедалі активніше цікавляться кормовими добавками, що підвищують імунітет тварин. До вітамінів та мінералів, що відіграють надзвичайно важливу роль у підтриманні здоров'я вимені, належать вітамін Е, селен та цинк, які тварини мають отримувати в достатній кількості (табл. 1, 2, 3).

Цинк

Цинк — кофактор у більш ніж 300 ферментах організму, які необхідні для загоєння та відновлення тканин. Саме тому він відіграє важливу роль для підтримання поверхневого шару шкіри вимені в належному стані. Він життєво необхідний для запобігання бактеріальним інфекціям. Оскільки цинк використовується кількома системами організму, то його брак може негативно вплинути передовсім на ріст, відтворення та імунітет.

Цинк також відіграє важливу роль у утворенні кератину. Кератин утворює захисний шар у каналцях дійок і формує щось на зразок воскової пробки, яка закриває каналці після доїння. Це знижує ризик потрапляння

Таблиця 1. Функції цинку, селену та вітаміну Е в організмі та симптоми у випадку їх нестачі чи передозування

Цинк	
Функція	Міститься у багатьох ферментах, необхідних для росту та імунітету
Брак	Зниження стійкості до хвороб, втрата молока, зниження темпів росту
Надлишок	Заміщення інших мінералів, розлади травлення, порушення росту
Селен	
Функція	Антиоксидант
Брак	Зниження стійкості до хвороб, затримка плаценти, порушення росту
Надлишок	Зниження стійкості до хвороб, порушення росту тканин (ратиці/волосяний покрив)
Вітамін Е	
Функція	Антиоксидант, підтримка клітинного метаболізму
Брак	Зниження стійкості до хвороб, сповільнення процесів відновлення клітин
Надлишок	Підвищений ризик інфікування вимені

бактерій у дійку. Проте після кожного доїння втрачається близько 25–35% кератину. Це означає, що організм має виробляти його щодня. Якщо у корови брак цинку, відновлення пробки сповільнюється, а дійки після доїння довше залишаються беззахисними перед бактеріями. Дослідження свідчать, що брак цинку в організмі молочної корови дуже швидко призводить до зниження надоїв унаслідок того, що корова стає вразливішою до інфекцій вимені.

Селен

Як і вітамін Е, селен — це антиоксидант, який впливає на організм на клітинному рівні. Він міститься у ферменті глутатіон-пероксидазі, який, у свою чергу, бере

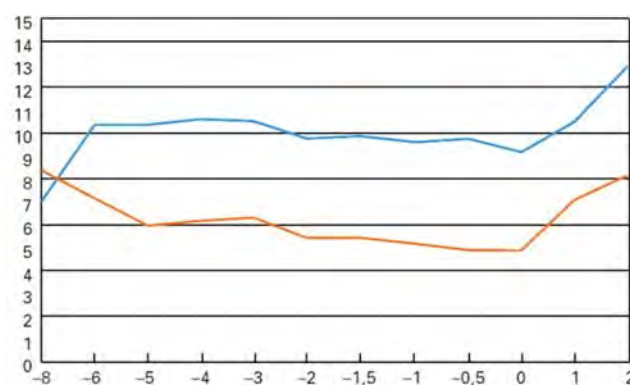
участь в очищенні клітин організму від токсичного перекису водню. В результаті брак селену може призвести до окисного стресу, а відтак — до пошкодження ДНК, порушення іонного метаболізму в клітинах та до зниження якості клітинної мембрани. Все це потім призводить до погіршення функціонування клітин. Брак селену може негативно вплинути на стійкість до хвороб. Найімовірніше це пов'язано зі скороченням виробництва антитіл і ослабленою реакцією білих кров'яних тілець на інфекцію.

Вітамін Е

Вітамін Е — жиророзчинний вітамін, який міститься в клітинних мембранах. Це потужний антиоксидант,

Таблиця 2. Мінімальна щоденна норма споживання цинку і селену на одну корову (стандарт Нідерландів)

Цинк	
Сухостійний період	246 мг
Корови з молочною продуктивністю 20 кг/день	490 мг
Корови з молочною продуктивністю 40 кг/день	763 мг
Селен	
Сухостійний період	1,44 мг
Корови з молочною продуктивністю 20 кг/день	2,72 мг
Корови з молочною продуктивністю 40 кг/день	4,22 мг

**Рис. 1.** Зміни вмісту вітаміну Е в сироватці крові під час отелення (блакитна крива — з додатковим вмістом вітаміну Е, помаранчева крива — без додаткового вмісту вітаміну Е)

Джерело: Bouwstra R., 2007

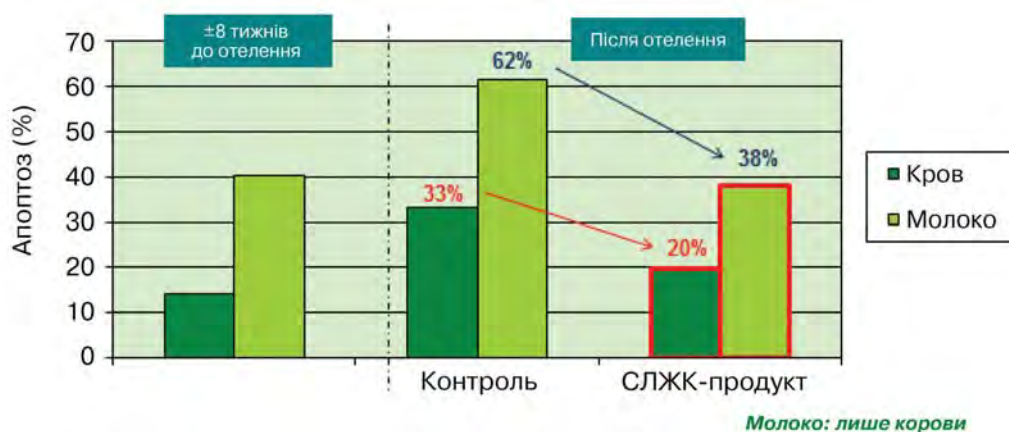


Рис. 2. Вплив середньоланцюгових жирних кислот на вміст апоптотичних нейтрофілів у молоці й крові до і після отелення.



який відповідає за захист усіх клітин організму від вільних радикалів. Вільні радикали насправді є побічними продуктами обміну енергії і шкідливі для всіх клітин. Вони також утворюються під час імунної реакції.

Крім того, вітамін Е є антиоксидантом і відіграє важливу роль у підтримці імунної системи, відновленні ДНК та багатьох інших процесах обміну речовин. Він присутній у кількох типах клітин, але переважно зустрічається в імунних клітинах, оскільки захищає організм від радикалів, що утворюються в процесі знищення патогенів білими кров'яними тільцями.

У крові великої рогатої худоби вміст вітаміну Е перед отеленням завжди знижується (рис. 1). У корів з низьким базовим вмістом цього вітаміну таке природне зниження неминуче призведе до його дефіциту, за яким обов'язково прийдуть проблеми, пов'язані з ослабленням стійкості до хвороб. Такої втрати імунітету не уникнути, але вона пов'язана не тільки з різким зменшенням вітаміну Е. Вміст цинку та селену під час отелення також різко зменшується. До певної міри ці

процеси можна пояснити більшою потребою організму в вітамінах та мінералах для виробництва молозива, що ускладнюється також і відчутним зменшенням рівня споживання корму безпосередньо перед отеленням.

Таблиця 3. Мінімальна денна доза вітаміну Е на корову

Сухостійний період	1000–2000 ІО
Лактаційний період	500–1000 ІО

Середньоланцюгові жирні кислоти

Недавні дослідження, які зробив доктор С. Піперз (S. Piepers) з університету Гента, свідчать, що життєздатність (якість) нейтрофілів у період отелення поліпшується, якщо додати до раціону суміш специфічних середньоланцюгових жирних кислот (СЛЖК). У нетелей і корів при отеленні спостерігається зниження імунітету, в результаті чого зростає ризик маститу. Мета дослідження — з'ясувати, чи можуть середньоланцюгові жирні кислоти запобігти цьому класичному «провалові» імунітету. Якість нейтрофілів у крові й молоці визначали через вимірювання частки апоптотичних (мертвих або вмираючих) клітин. Високий відсоток апоптозу є свідченням низької якості нейтрофілів. Це дослідження засвідчило, що корови, яким додатково згодовували середньоланцюгові жирні кислоти, мають менше апоптотичних клітин (рис. 2), а це означає кращу якість нейтрофілів і, в свою чергу, — кращу захисну реакцію на бактерії, що потрапляють в організм.

На основі згаданих досліджень було створено асортимент продуктів, у яких поєднуються середньоланцюгові жирні кислоти з вітаміном Е, селеном та цинком. Мікроелементи використовують переважно в органічній формі, що сприяє їх поглинанню. Середньоланцюгові жирні кислоти позитивно впливають на здоров'я вимені та допомагають уникнути зниження імунітету корів під час отелення. Таким чином ми поліпшуємо здоров'я стада і зменшуємо використання антибіотиків.



ВЕСЬ КОМПЛЕКС КОРМОЗАГОТІВЕЛЬНОЇ ТЕХНІКИ



Косарки



Самозавантаж. платформи для рулонів



Візки для підбору та перевезення тюків



Граблі-валкоутворювачі



Кормозмішувачі самохідні



Кормозмішувачі-видувачі соломи



Валкоутворювачі



Телескопічні навантажувачі



Кормороздавачі самохідні



Прес-підбирачі рулонні



Пакувальники



Прес-підбирачі тюкові



Кормороздавальники PENTA

Київ: (044) 531-14-74,
536 14 14;

Харків: (050) 331-83-32;

Кіровоград: (050) 330-17-86;

Чернігів / Суми: (095) 272-32-37;

Херсон / Запоріжжя: (050) 381-07-55;

E-mail: aico@aico.com.ua

Web-сайт: www.aico.com.ua



Мікотоксини у молочних корів: загроза коровам, фермерам і споживачам!

Віталій Лохов, генеральний директор ТОВ «БІОМІН Україна»
Інес Родрігес, компанія «БІОМІН», Австрія

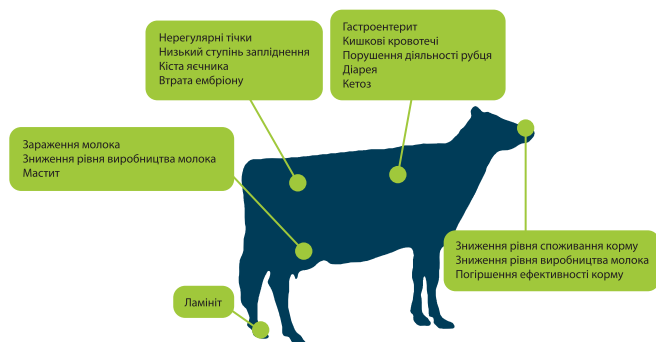
Основним завданням господарів молочних ферм є оптимізація процесу виробництва молока і збереження прибутковості в довгостроковій перспективі. А це так непросто, особливо з огляду на нестабільність ринку продуктів харчування, ціни на молоко, зміни уподобань покупців та інших стримувальних факторів. Працівники молочної промисловості докладають серйозні зусилля для того, щоб забезпечити здоров'я і продуктивність своїх корів, а це, знову ж таки, не завжди легке завдання. Токсичні речовини природного походження, які заражають кормову сировину, котра може згубно позначитись на здоров'ї та продуктивності тварин, становлять собою постійно присутню загрозу.

Той факт, що мікотоксини пригнічують імунну систему і впливають на нормальне функціонування основних органів, включаючи рубець, кишковий тракт, печінку, нирки, репродуктивну й нервову системи тощо, широко відбито в різноманітних публікаціях. В умовах молочної ферми зараження мікотоксинами підвищує частоту виникнення й таких хвороб, як зміщений сичуг, кетоз, затримка відділення плаценти, метрит, мастит і ожиріння печінки. Хвороби, спричинені мікотоксинами, рідко виліковуються або ж залишаються невиліковними з допомогою ветеринарної терапії, що стає причиною зростаючих втрат у тому разі, коли застосовуються лише ветеринарні методи боротьби з ними. Більш того, корекції раціону та зміна практик управління господарством (розподіл по групах, переведення корів в інші місця, розподіл стійл для тварин) не є ефективними заходами, хоч вони й можуть стати факторами, які визначають схильність до мікотоксикозів. На початковій стадії такі мікотоксини, як афлатоксини і трихотецени, впливають на імунну систему (кількість клітин-макрофагів, лімфоцитів та еритроцитів), погіршуючи відповідну реакцію організму тварини на зараження. При вищому ступені за-

раження мікотоксини впливають на рубець (знижуючи концентрацію мікроорганізмів і погіршуючи рівень рухливості в рубці) та функції інших органів (шлунково-кишкового тракту, печінки, нирок, репродуктивної системи, нервової тканини тощо); це може проявлятися в вигляді кетозу, синдрому жирної печінки, зниження рівня споживання сухого корму, зниження надоїв молока, а також у погіршенні реакції організму тварин на лікування.

Ще одним аспектом, який слід узяти до уваги, є збільшення кількості випадків виникнення кульгавості у тварин на молочних фермах, заражених мікотоксинами. Сама по собі кульгавість, яка виникає на фермах, уже тягне за собою істотні фінансові втрати внаслідок зменшення виробництва молока, порушення репродуктивних показників, збільшення селекційного вибракування та підвищення ветеринарних витрат. У дослідженні, проведеному 2005-го року (Özsoy S, et al., 2005), було встановлено взаємозв'язок між зараженням корму афлатоксинами, кульгавістю (субклінічним ламінітом – ревматичним запаленням ратиць) і порушенням фертильності (кістою яєчника).

Для тварин із повністю розвинутою передшлунковою системою рідина, яка міститься в рубці, становить собою детоксифікуючий бар'єр відносно таких мікотоксинів, як охратоксин А, зеараленон, токсин Т-2, діацетоксисцирпенол та дезоксиніваленон; в цій рідині найпростіші живі організми набагато активніші, ніж бактерії. Через те часто вважають, що жуйні тварини захищені від шкідливого впливу мікотоксинів саме завдяки дії мікроорганізмів, які населяють рубець. Однак щоб не допустити недооцінки шкідливого впливу мікотоксинів на жуйних тварин, інші аспекти також слід брати до уваги. По-перше, в деяких із таких токсичних речовин, а саме в афлатоксину й зеараленону, метаболічні субпродукти мають такий само, якщо не більший, рівень токсичності, як і оригінальні моле-



Рисунк 1. Вплив мікотоксинів на молочних корів.

кули. По-друге, слід також пам'ятати про те, що мікотоксини негативно впливають на внутрішнє середовище рубця і його активність ще до того, як вплив цих мікотоксинів позначиться на самих тваринах. Погіршення рухливості в рубці, порушення перетравлюваності сухої речовини, крохмалю та волокон, розчинних у кислому детергенті (ADF), а також погіршення росту мікробів — ось лише деякі з симптомів, які спостерігаються у тварин, котрі споживають раціони, заражені мікотоксинами.

Афлатоксини

Ранні ознаки токсичного впливу афлатоксинів включають у себе зниження рівня споживання корму, після чого відзначається схуднення і зменшення показників приросту живої ваги. Крім того, часто спостерігається погіршення конверсії корму, збільшення чутливості до стресів і незадовільні репродуктивні показники. Телята чутливіші до впливу мікотоксинів, ніж старші тварини. Хронічний афлатоксикоз характерний такими симптомами: хирявість, анорексія, сухість і лущення шкіри на морді у тварини, пролапс прямої кишки, пошкодження печінки, збільшення вмісту різних складових елементів у крові, а також набряк черевної порожнини. У молочних корів, які споживали корми, заражені афлатоксинами, можуть істотно знизитись надої. Практично будь-який рівень вмісту в раціоні кормових рослин, заражених афлатоксинами, може стати причиною пошкодження печінки, особливо в молодих тварин. Результати гістопатологічних досліджень вказують на наявність холангієктазії (розширення жовчних протоків), втрату гепатоцелюлярного глікогену, жирову дегенерацію (ліпідну дистрофію), розростання фіброblastів, а також присутність навколосудинних (периваскулярних) набряків — усі ці патології помітні саме в печінці. Наукові праці свідчать, що, потрапляючи в рубцеву рідину, афлатоксини, при концентрації від 1 до 10 $\mu\text{g}/\text{мл}$, розпадаються лише малою мірою (менше 10%) (Yiannikouris et al., 2002). Також було відзначено метаболічну трансформацію в афлатоксикол — надзвичайно токсичну речовину, похідну від афлатоксину B1. Низький рівень запліднюваності, кіста яєчників і маткові інфекції було зафіксовано в молочних тварин, які споживали раціони, заражені афлатоксинами.

У випадку з афлатоксинами слід враховувати не тільки небезпеку зниження продуктивності, а й загальний вплив на здоров'я тварини. Інститут прикладних досліджень ракових захворювань (IARC) відносить афлатоксини до класу канцерогенних речовин. Також не можна ігнорувати можливість перенесення залишків афлатоксину в молоко, оскільки по всьому світу діють законодавчі акти, які обмежують максимально допустимий рівень вмісту AfM1 — молочного метаболіту афлатоксину B1 — в молоці (а саме: 0,5 част./млрд. в США і 0,05 част./млрд. в Європейському Союзі). Афлатоксин M1 виникає в молоці через кілька годин після проникнення афлатоксину в організм тварини і повертається до початкового без-

печного рівня впродовж двох-трьох днів після виключення з раціону зараженого корму.

Дезоксиніваленол

Дезоксиніваленол (вомітоксин, DON) — це плісеневий токсин, продукований бактеріальним штамом *Fusarium*. Дія цього токсину асоціюється зі зниженням рівня споживання корму, хирявістю, зменшенням приросту живої ваги, а також погіршенням показників продуктивності. Інші симптоми: діарея, викидні, кровотечі, гематологічні зміни і стан нервового напруження у тварини. Механізм впливу дезоксиніваленолу на молочну худобу ще не прояснено до кінця, проте клінічні дослідження свідчать про взаємозв'язок між споживанням DON і погіршенням продуктивності. Отже, дезоксиніваленол може бути ознакою низькоякісного, зараженого мікотоксинами корму, споживаного враженим стадом. Результати інших польових досліджень допомагають підтвердити взаємозв'язок між дезоксиніваленолом і поганою продуктивністю в стадах молочної худоби; таке погіршення також пов'язувалось зі зниженням рівня споживання корму в молочній худобі, котра не перебуває в періоді лактації.

Токсин T-2

Токсин T-2 становить собою вельми потужний трихотецен типу A, продукований грибами *Fusarium*. У молочної худоби він асоціюється з гастроентеритом, кишковими кровотечами і навіть смертю. Дія токсину T-2 також пов'язується з відмовою від їжі та пошкодженнями шлунково-кишкового тракту, кривавим проносом, низьким рівнем споживання корму, зниженням надоїв, а також відсутністю періодів еструсу (тічки). Результати спостережень за стадами молочної худоби, які перебували під впливом токсину T-2, при рівнях вмісту останнього від 300 до 500 част./млрд. в раціонах, показали, що цей токсин є причиною зниження виробництва молока, утруднює звикання першотільних корів до лактаційних раціонів, викликає діарею та кишкове подразнення, а також збільшує селекційне вибракування і смертність.

Зеараленон

Зеараленон (ZEA) — це естрогенний метаболіт кількох видів грибка *Fusarium*, який, за свідченнями дослідників, виникає в силосі, кукурудзі та інших зернових, таких, як соя, пшениця, ячмінь, овес, сорго, у насінні кунжуту, а також у сіні, в багатьох регіонах світу. З точки зору хімічного складу, зеараленон схожий на естрогенний гормон естрадіол, що дозволяє йому приєднатися до клітинних рецепторів, тим самим спричиняючи естрогенні ефекти, а також патологічний еструс. Відомо, що в рубці понад 90% спожитого зеараленону трансформується в α -зеараленол (який у 10 разів естрогенніший) і меншою мірою — в β -зеараленол (менш токсичний). Наприклад, на од-

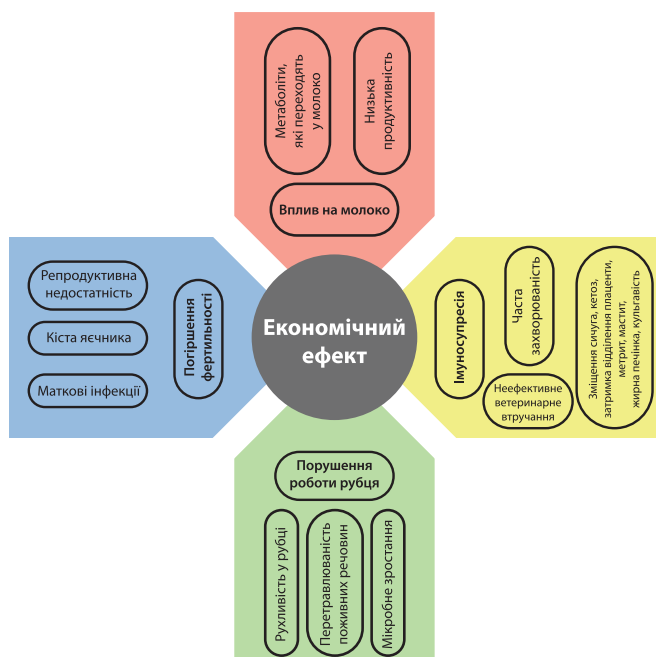


Рисунок 2. Вплив мікотоксинів на молочне тваринництво.

ній з молочних ферм в Англії, де використовувалось низькоякісне сіно, було відзначено зростання індексу штучного запліднювання (AI) від рівня 1,2 до 4. Під час іншого практичного дослідження у тварин, які споживали сіно і силос (котрі дали позитивні результати при перевірці на зараження зеараленоном), спостерігалось порушення слизової оболонки піхви, повторне штучне запліднювання, збільшення рівня селекційного відбракування внаслідок безпліддя й утруднений вияв тічки.

Фумонізени

Фумонізени в основному продукуються мікроорганізмами *Fusarium verticillioides* (синонім: *moniliforme*), а також *Fusarium proliferatum*, і трапляються переважно в кукурудзі й кормах на її основі. Молочні корови (голштинська і джерсейська породи), які споживали раціони, заражені фумонізинами на рівні 100 част./млрд., протягом періоду приблизно семи днів до першого отелення і 70 днів після нього продемонстрували зниження рівня виробництва молока (погіршення надоїв на 6 кг молока від однієї корови за день), що в основному пояснювалося скороченням рівня споживання корму. У випадках виявлення вищого рівня концентрації сироваткових ферментів було відзначено хвороби печінки.

Охратоксини

Охратоксин А становить собою нефротоксичний мікотоксин, який формується штамми *Aspergillus* і *Penicillium* spp. Результати експериментального огляду телят у віці 30 днів, котрі протягом чотирьох тижнів щодня вживали 0,1-0,5 мг охратоксину А на 1 кг живої ваги, продемонстрували поліурію, загальну депресію, зниження приросту ваги, низький рівень відносної густини сечі, а також зневоднення.

Під час розтину були явно помітні м'які ознаки ентериту й сіре забарвлення нирок. Результати гістопатологічного дослідження показали легку форму тубулярної дистрофії з надлишками еозинофільних та гіалінових речовин, що означало відкладення протеїну в каналцях і капсулах Боумена. У подальшому було відзначено епітеліальний некроз проксимальних каналців та інтерстиціальний фіброз. Охратоксин А було також виявлено в поєднанні з цитриніном — метаболічним продуктом, продуктованим тими ж грибами, в концентрації 1-2 мг/кг корму (88% сухої речовини).

Економічний ефект

У науковій літературі можна зустріти суперечливі дані стосовно токсичності мікотоксинів. Проте таку інформацію слід сприймати з урахуванням того, що тваринництво є надзвичайно динамічним процесом з безліччю взаємодіючих факторів. Мікотоксини самі по собі становлять серйозну проблему. Присутність інших токсинів, незбалансоване харчування, незадовільні санітарні умови, важкі погодні умови та/або патологічні проблеми в стаді — всі ці чинники, поряд із впливом мікотоксинів, можуть посилити негативний вплив останніх. Економічний ефект є наслідком різноманітного впливу, котрий мікотоксини справляють на тварин, як це схематично показано на рис. 2.

Висновки

Присутність мікотоксинів у кормах може тяжко позначитись на діяльності геть усіх тваринників. Результатом використання зернових з високим умістом мікотоксинів у кормах для тварин може стати зниження продуктивності, а в деяких випадках і втрата кінцевого продукту виробництва. Високопродуктивна молочна худоба — це тварини, які найбільше зазнають впливу мікотоксинів. Питання важливості використання якісної кормової сировини може стати для тваринників питанням про різницю між прибутком і збитком. Ефективне зниження рівнів умісту мікотоксинів у кормах часто є вирішальним фактором при досягненні найкращих результатів виробництва.

Дані, наведені в цій публікації, свідчать про те, що велика кількість мікотоксинів погіршує стан здоров'я і продуктивність молочної худоби. Також не варто ігнорувати можливість потрапляння залишків мікотоксинів в молоко, яке кожен з нас споживає. При мікотоксикозах перед нами постає питання не лише економічного порятунку господарства, але й захисту здоров'я споживачів молочної продукції.

Зі слів науковців та з практичного досвіду молочних господарств, відмінним профілактичним та захисним засобом є комплексні деактиватори мікотоксинів. Вчасне застосування деактиватора забезпечить економічну стабільність та розвиток господарства, а також щиру подяку від споживачів за безцінний внесок в здорове майбутнє країни.

Naturally ahead

≡ **Biomin** [®] ≡

Контроль над
ризиком зараження
мікотоксинами

До 2 кг більше...

... молока — результат годівлі
тварин раціоном, в якому мікотоксини
під контролем.

Мікотоксини негативно впливають на надої
та загальний стан здоров'я Ваших тварин.

Мікофікс[®] - це правильний вибір
серед кормових добавок для контролю
над ризиком зараження мікотоксинами.

ТОВ БІОМІН Україна
вул. Щекавицька, 30/39, оф. 167
04071, м. Київ, Україна
Тел.: +380 44 360 18 81
+380 44 496 17 63
Факс: +380 44 207 12 10
e-mail: office.ukraine@biomin.net
www.biomin.net

Результати дослідів та іншу корисну інформацію
Ви знайдете на сайті:

www.mycofix.biomin.net

Сорго – перспективна культура в умовах зміни клімату

Олександр Зозуля, керівник відділу технічного маркетингу ТОВ «Сингента»

Глобальне потепління, зміна клімату, зменшення вологості торкнулося й України. Усе частіше на території нашої держави бувають засухи, до того ж вони можуть виникати у будь-яку пору року. Середньорічний рівень температури підвищився: теплішими стали зими та й настають вони пізніше ніж зазвичай, а весни, навпаки, – раніше. От і цього року початок грудня не потішив нас зимовою погодою.

Такі кліматичні зміни привели до того, що вирощування низки традиційних для України культур стає більш ризикованим. Особливо це стосується південних та східних областей країни. Усе частіше сільгоспвиробники шукають альтернативу таким традиційним культурам, як кукурудза та ячмінь, бо вже дуже часто погодні умови не дають змоги отримати прийнятний урожай, а капіталовкладення у їх вирощування збільшуються з року в рік. Ми навіть можемо отримати хороші сходи, але в найкритичніший період вегетації починає панувати посушлива погода, яка зводить нанівець усі наші зусилля.

Виникає цілком логічне запитання — чим можна доповнити сівозмину, щоб зменшити ризики неврожаю в умовах зниженого вмісту води чи посухи? Як альтернативу можна використати сорго — рослину, яку здавна вирощували в країнах із сухим кліматом. Це пояснюється тим, що культура значно стійкіша до посухи порівняно з іншими сільськогосподарськими рослинами (табл. 1).



Фото 1. Посів зернового сорго у Дніпропетровській обл.

Для формування одиниці врожаю сорго потрібно в два рази менше води, ніж, наприклад, ячменю чи кукурудзи. Ця культура менше випаровує рідини і менше потребує її для формування врожаю. Таким чином, при нормі опадів 440 мм/рік урожай сорго був удвічі більшим, ніж інших культур. Тому можна сказати з упевненістю, що одержання більш високого врожаю в умовах посухи менш ризиковане у разі вирощування сорго, ніж у разі вирощування кукурудзи чи ячменю.

Таблиця 1. Водопостачання та урожайність польових культур

Культура	Коефіцієнт водоспоживання (KW) для формування абсолютно сухої біомаси (без обрясніння)	Співвідношення маси корисного врожаю до маси соломи	Стандартна вологість зерна, %	Урожайність, ц/га
Пшениця озима	375	1:1,5	14	40,9
Ячмінь	350	1:2,5	14	31,3
Кукурудза	475	1:1,22	14	38,4
Просо	230	1:2	14	55,6
Гречка	450	1:2	14	28,4
Сорго	200	1:2	14	64,0



Фото 2. Сорго-кукурудзяний посів (Полтавська обл.)

Виникає запитання, а з якою метою можна використати сорго? Так от, і цей момент є надзвичайно цікавим, тому що за своїми якостями сорго не поступається традиційним культурам. З нього виготовляють борошно, придатне для випікання певних сортів хліба, крупу, яку визнають як дієтичний продукт. А вихід спирту із зерна сорго найвищий серед усіх зернових культур. Крім того, є гібриди з підвищеним вмістом цукрів у зеленій масі, з якої можна отримати дуже солодкий сироп для використання в кондитерській промисловості. Чим не альтернатива цукровим бурякам, яких не виростиш на півдні або сході України. І цей список можна продовжити.

Завданням цієї статті є висвітлення можливості використання сорго як кормової культури. Соргові культури широко застосовують для годівлі тварин: зернофураж, зелений корм, сінаж, трав'яне борошно, гранули тощо.

Зернове сорго є хорошим концентрованим кормом для великої рогатої худоби, свиней, птиці, овець, коней, кролів і навіть риби. Що важливо, якщо проаналі-

зувати хімічний склад, то білків у зерні сорго більше, ніж, наприклад, в кукурудзі. При відгодівлі тварин сорго може повністю замінити кукурудзу, ячмінь, або ж його можна використати для поліпшення поживності кормосумішей (табл. 2).

Зерно сорго має значно більший вміст мікроелементів: калію в ньому в 4 рази, а кальцію в 1,5 рази більше, ніж у кукурудзі (табл. 3, ст. 64).

Зерно сорго добре засвоюється тваринами (свині, велика рогата худоба), завдяки чому можна досягти високого приросту. Особливо поживними є суміш кукурудзи та сорго. При використанні соргового комбікорму в птахівництві несучість курей підвищувалась на 10%.

Ще один спосіб використання сорго – це отримання силосу. Слід лише зазначити, що на відміну від кукурудзи для отримання зерна та силосу сорго використовують різні гібриди. Із зернових гібридів не можна одержати силос і, навпаки, з гібридів силосного напрямку не можна розраховувати на отримання зерна. Силос, заготовлений із силосних гібридів, не містить ціанамідів. Селекцію цих сортів було спрямовано на відсутність ціанамідів при отриманні великої вегетативної маси.

Для збалансування кормових характеристик силосу зазвичай використовують сумішеві посіви кукурудзи та сорго у співвідношенні 1:1 (фото 2). Урожай силосу (сорго-кукурудзяного чи сорго) може перевищувати 1200-1300 ц/га. Навіть в умовах посухи врожайність силосної маси становить 400-800 ц/га (фото 3, ст. 64).

Як засвідчили дослідження зразків сорго-кукурудзяного силосу, заготовленого двома молочними господарствами у Черкаській та Полтавській областях у 2010 р., показники його поживності є доволі високими (табл. 4, ст. 65). Якщо врахувати, що урожайність суміші у 2-3 рази вища, ніж чисто кукурудзяного посіву, а рівень витрат практично однаковий, то стає цілком зрозуміло, що сорго – чудова культура для створення кормової бази для тваринництва за посушливих умов.

Таблиця 2. Поживність зерна сорго і кукурудзи

Речовина	Сорго голозерне		Кукурудза	
	Хімічний склад	Перетравність	Хімічний склад	Перетравність
Вода	13,00	–	13,00	–
Зола	1,40	–	1,83	–
Органічні речовини, %	85,68	88,90	85,70	89,20
Білок, %	11,01	65,80	10,80	76,00
Жир, %	3,50	73,30	4,00	86,00
Клітковина, %	2,00	55,80	2,30	69,00
Вміст в 100 кг кормів:				
кормових одиниць	127,60		134,60	
перетравного білка, %	7,37		8,21	

ДОСВІД ГОСПОДАРСТВА

**ТОВ «Росія»,
Волноваський р-н, Донецька обл.**

Дійне стадо – 1500 корів, середній річний надій на корову – 5500 кг

2009 р. – посіяли сорго SS 506 на площі 500 га за змішаною схемою 1 рядок кукурудзи + 1 рядок сорго; середня урожайність становила 330 ц/га, максимальна – 410 ц/га; урожайність кукурудзи на силос – 120-150 ц/га.

2010 р. – посіяли сорго чистим посівом на площі 700 га, середня врожайність становила 450 ц/га, максимальна – 550 ц/га; основні проблеми під час збирання – вилягання культури.

2011 р. – на площі 810 га посаджено суміш за схемою 1 рядок кукурудзи + 1 рядок сорго; основна проблема – боротьба з тлею; середня урожайність 330 ц/га, максимальна – 490 ц/га; урожайність кукурудзи на силос – 200 ц/га.

Отже, вирощуючи сорго можна отримати найрізноманітніші корми з високими поживними якостями. Ця культура дає стабільно високі врожаї навіть в умовах недостатнього зволоження, що робить її гідною альтернативою рослинам, які менш життєздатні в подібних умовах.

Але слід пам'ятати, що сорго досить світлолюбна рослина короткого дня. Вона важко переносить затінення. До того ж, у перший період розвитку, який триває близько 1,5 місяця, сорго росте доволі повільно й зовсім не переносить забур'яненості. Увесь цей час рослині не повинно бути конкуренції з боку бур'янів. У зв'язку з такими особливостями біології сорго, його захист від бур'янів є основоположним фактором у технології вирощування культури. Основним елементом боротьби з бур'янами має стати використання ґрунтових гербіцидів, які забезпечують проростання насіння без конкуренції за світло з боку інших рослин упродовж найкритичнішого періоду розвитку (1,5-2 місяці). До недавня існувала проблема: ґрунтові гербіциди пригнічували ростки сорго. Її вдалось здолати завдяки вико-



Фото 3. Надійне дозрівання сорго в умовах посухи (Донецька обл.)

ристанню спеціального антидоту (д. р. флуксофенім), він забезпечив стійкість сорго до дії S-металохлору, що входить до складу деяких гербіцидів, дозволених для використання в Україні. Таким чином, проблему застосування гербіцидів було вирішено. Хочемо ще раз наголосити, що насіння сорго обов'язково потрібно обробляти антидотом, що блокує дію S-металохлору. Не слід експериментувати з використанням гербіцидів без застосування антидоту тому, що досвід в країнах вирощування сорго засвідчує: нехтування цим правилом може призвести до значного зниження врожайності і навіть загибелі посівів. Ґрунтові гербіциди краще застосовувати до посіву, заробляючи в ґрунт на глибину до 5 см. Це зменшить здув препарату вітром разом з пилом. Пам'ятайте, що при обприскуванні ґрунт змочується всього на 0,1-0,2 мм, тому вітрова ерозія здуває не тільки родючий шар ґрунту, але й гербіцид, який знаходиться в ньому. При правильному обробітку ґрунту й дотриманні правил внесення препаратів, ґрунтові гербіциди досить надійно захищають сорго від бур'янів протягом 8 тижнів.

Також слід мати на увазі, що сорго може зазнавати значних пошкоджень від шкідників, особливо попелиці та совок. Надійний захист від бур'янів та шкідників є обов'язковим, без цього одержати врожай сорго дуже проблематично, тому саме на цьому елементі технології зроблено особливий акцент.

Загалом слід ще раз підкреслити, що введення в сівозміну сорго дає змогу знизити ризики недоотримання врожаю в умовах недостатньої вологості та мати надійну кормову базу для тваринництва.

Таблиця 3. Вміст поживних речовин у сорго, кукурудзі та ячмені

Культура	Вміст макро- і мікроелементів								
	%				мг на 1 кг				
	кальцій	фосфор	калій	магній	мідь	йод	марганець	молібден	цинк
Сорго	0,117	0,297	1,072	0,126	2,960	0,080	28,400	0,600	2,600
Кукурудза	0,078	0,300	0,279	0,094	0,187	0,014	1,070	0,091	19,500
Ячмінь	0,161	0,396	0,607	0,103	3,423	0,220	22,250	0,410	21,400

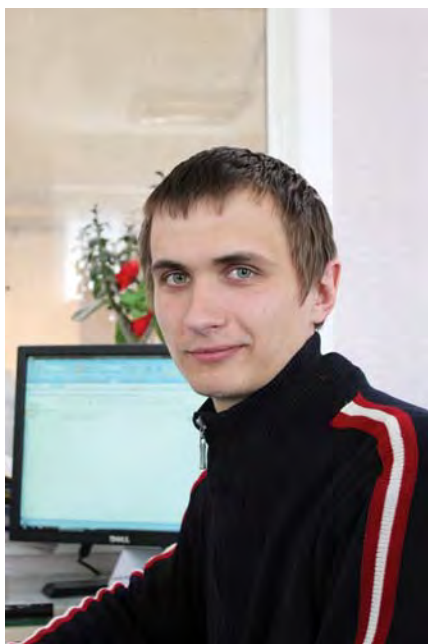
Таблиця 4. Хімічний склад сорго-кукурудзяного силосу натуральної вологості

Показник	Вміст	Показник	Вміст
Черкаська область, 2010 р.			
Суша речовина, г/кг	341,50	Кальцій, г/кг	1,60
Сирий протеїн, г/кг	31,50	Фосфор, г/кг	1,20
Сира клітковина, г/кг	91,70	БЕР, г/кг	190,90
Структурна сира клітковина, г/кг	68,80	Обмінна енергія, МДж/кг	3,24
Сирий жир, г/кг	10,20	Чиста енергія лактації, МДж/кг	1,89
Сира зола, г/кг	17,20		
Полтавська область, 2010 р.			
Суша речовина, г/кг	280,60	Кальцій, г/кг	1,23
Сирий протеїн, г/кг	21,00	Фосфор, г/кг	0,44
Сира клітковина, г/кг	86,90	БЕР, г/кг	151,10
Структурна сира клітковина, г/кг	65,00	Обмінна енергія, МДж/кг	2,55
Сирий жир, г/кг	3,90	Чиста енергія лактації, МДж/кг	1,49
Сира зола, г/кг	17,70		



Технологія диктує правила гри

Сергій Ясевін, зоотехнік, керівник блоку доїння СТОВ «Промінь», аспірант кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва Миколаївського державного аграрного університету



Доїння — чи не найважливіша процедура на будь-якій молочно-товарній фермі. Для того щоб отримати від корів максимум високоякісного молока, недостатньо мати лише тварин, обладнання та обслуговуючий персонал. Потрібно правильно організувати роботу доїльної зали, контроль за виконанням операцій та оцінку ефективності роботи.

Доїльну залу типу «карусель» на 40 місць у СТОВ «Промінь» встановили восени 2006 року. Відтоді вона безперебійно працює. Роботу молочного блоку організували в три зміни по 8 год., з яких 4–4,5 год. займає доїння, 3,5–4 год. — миття обладнання і виконання додаткових завдань, а також обід. Зміни, а значить і доїння, починаються, відповідно, о 5:00, 13:00, 21:00. Щозміни видоюємо від 930 до 960 корів, або 230–240 голів за годину (5,7–6,0 обертів установки за годину). А проектна потужність — 1200 голів за зміну. Отож маємо певний резерв для збільшення поголів'я.

Колесо установки робить один оберт за 9 хв. Цього більш ніж достатньо, щоб підготувати і повністю видоїти корів. Вісімдесят відсотків тварин видоюють за 4–5 хв., двадцять — за 6–8 хв. Однак у стаді є тварини з дуже високою молоковіддачею: за одну хвилину вони дають п'ять кілограмів молока. Загальний показник молоковіддачі на фермі 2,5–2,7 кг/хв.

Автоматизоване доїння має низку переваг, що дозволяють швидко, з урахуванням індивідуальних особливостей кожної корови й без шкоди для її здоров'я отримувати якісне молоко. Наприклад, доїльна установка налаштована на автоматичне відключення апаратів при зменшенні швидкості відтоку молока до 0,6 кг/хв. До речі, це один із чинників, який дає змогу уникнути передоювання, але разом із тим повністю видоїти молоко. Автоматика визначає і вирівнює частоту пульсації й рівень вакууму (навіть якщо повітря десь просочується) для кожної корови індивідуально, залежно від швидкості потоку молока. Також є функція масажування. Якщо корова не віддає молоко більше хвилини, апарати починають «підстрибувати», імітуючи рухи теляти, і таким чином стимулюють виділення окситоцину й, відповідно, молоковіддачу.

Дуже важливо правильно підбирати для корів бугаїв-плідників, звертаючи увагу на такі показники селекційного індексу, як будова вимені, його прикріплення, щоб отримати корів, краще пристосованих до машинного доїння. Також потрібно вчасно перевіряти стан молочних залоз і вибраковувати корів, непридатних до автоматизованого доїння.

Хто за що відповідає

Щоб отримати максимальну кількість молока, при цьому дбаючи

про здоров'я вимені, слід дотримуватися певних правил.

У кожній зміні працює чотири доярки, слюсар і скотар. Робота кожного суворо регламентована. Без цього не обійтися, адже доїльна установка «карусель» — це конвеєр, де кожен працівник виконує свої специфічні операції. Обов'язки працівників не перетинаються і не дублюються, особливо це стосується доярок.

Наприклад, перша з них стоїть на вході корів у «карусель». Її основна робота — змочування дійок бактерицидним розчином і, одразу по тому, здоювання однієї-двох цівок молока з кожної дійки. Якщо є ознаки клінічного маститу, корову одразу позначають, прикріпивши спеціальний браслет на задню ногу. Він сигналізує, що тварину потрібно видоїти в окремий бак, надати їй першу допомогу (ввести в сосковий канал бактерицидний засіб), відокремити в секцію для маститних корів і зробити відповідні записи про проблему в інформаційному листку. Крім того обов'язок першої доярки — стежити за впускними воротами. Колесо «каруселі» постійно обертається і дуже важливо, щоб корова потрапила на доїльне місце і ніщо її не затисло, адже якщо так станеться, спрацює вимикач і установка зупиниться. Також ця доярка додатково має доїльні апарати.

Друга доярка витирає дійки одноразовими серветками, щоб вони були чисті й сухі. Робота вважається виконаною вірно, якщо на серветці немає залишків бруду, залишки консерванту допускаються (фото 1).

Третя доярка підключає доїльні апарати. Загалом від першого дотику до дійок до підключення доїльних апаратів минає 60–90 сек.

Четверта доярка стежить за повнотою видоювання корів і кон-

сервує дійки. Інколи трапляється, що тварина збиває апарат і не повністю видоюється. Для таких випадків є інформаційне табло, на якому щоразу за «нестандартних» ситуацій з'являється попередження, де спочатку вказується номер стійла, потім номер тварини, а вже потім — коментар чи зауваження: наприклад, «скидання апарата». Попередження не обов'язково свідчить, що корова залишилась невидоєною. Інколи тварини, відчуваючи завершення молоковіддачі, скидають апарати. Тому доярка повинна відреагувати на попередження і проконтролювати повноту видоювання.

Хто перший

Усі корови на фермі поділено на технологічні групи залежно від статусу лактації. Першими потрапляють на доїння новотільні. У тому є сенс. Це група корів, яким потрібна особлива увага і з якими доводиться проводити найбільше маніпуляцій. Отож цілком логічно, що саме



Фото 1. Дійки мають бути чисті й сухі; робота вважається виконаною вірно, якщо на серветці немає залишків бруду, залишки консерванту допускаються.

з ними починає працювати персонал, який заступає на зміну. Працівники сповнені сил, не втомлені. У перші три дні після отелення корів доять у бачки, щоб молозиво не потрапило в загальний танк. Крім того, якщо корови не повністю від-

дають молоко, їм потрібно промасажувати вим'я.

Потім доїмо корів основної групи (20-200 днів лактації). І хоча йдеться про роботу в доїльній залі, не можу не звернути увагу на такий управлінський момент, як форму-

ВСЕ ГОВОРЯТ О КАЧЕСТВЕ, А МЫ ЕГО ДЕЛАЕМ!

tonutti group – ВСЕГДА НАДЕЖНЫЙ ПАРТНЁР В БИЗНЕСЕ

Innovative farming since 1864

Колёсно-пальцевые грабли
Millenium V20



Пресс-подборщик
Columbia R 12/2000



tonutti
SINCE 1864

WOLAGRI
SPECIALIST IN QUALITY

STURTI

Официальный представитель Tonutti Group
на территории Украины:

ООО «Аграрная индустриальная компания»



(044) 536-14-14
531-14-74



Мarmix миксер-кормораздатчик
прицепной



Dobermann миксер-кормораздатчик
самоходный



ДОСЬЄ-ПІДПРИЄМСТВО

СТОВ «Промінь»

с. Вовводське, Арбузинський р-н, Миколаївська обл.

Дійне стадо, голів	1140
Порода	українська чорно-ряба, українська червоно-ряба, голштинська чорно-ряба
Молоко та доїння	
Надій на фуражну корову за 10 місяців 2011 р., кг	7468
Вміст жиру, відсоток	3,69
Вміст білка, відсоток	3,29
Кількість соматичних клітин, тис./см ³	< 180
Кількість доїнь на день	3
Доїльна зала	«карусель» на 40 місць (Milkline)
Кількість обертів зали на годину	5,5-6,0

вання технологічних груп. Корів переводять із групи в групу залежно від статусу лактації. Однак визначальним фактором все ж залишається продуктивність. Тож без індивідуального підходу до кожної тварини не обійтися. Наприклад, якщо корова на 200-й день лактації дає більше 30 кг молока, ми не переводимо її до менш продуктивної технологічної групи, бо там раціон

не такий поживний, у ньому майже вдвічі менше комбікормів, а від тварини потрібно взяти якнайбільше. Якщо ж на 180-й день лактації корова дає менше 25 кг молока, нам слід перевести її в групу другої половини лактації. У всіх без винятку випадках оцінюємо бал угодюваності тварин, і навіть коли корова на 180-й день доїння дає більше 30 кг, а бал угодюваності високий (біль-

ше 3,75), її все одно потрібно перевести у групу з менш поживним раціоном. Якщо цього не зробити, на початку наступної лактації ми наражатимемо корів на небезпеку (синдром жирної печінки, кетоз).

Після основної групи на доїння потрапляють корови завершальної стадії лактації — від 200 днів до запуску, а вже потім проблемні і хворі тварини (кульгаві, новотільні, які отримують антибіотики, маститні).

Останніми доять маститних корів, щоб уникнути передачі інфекції. Крім того, ветлікар одразу після доїння може пролікувати тварин, зробити розтирання чи масаж. Обов'язком усіх доярок (залежно від зайнятості та в міру необхідності) є допомога лікареві. Доярки вручну, щоб не пошкодити дійки, до останньої краплини видоюють молоко, бо тільки тоді лікування буде ефективним.

Золоті правила управління

Усі технологічні групи корів поділено на секції (100 голів) і пронумеровано. У секції № 1 завжди будуть новотільні корови, у 3-й, 4-й, 5-й, 6-й, 7-й і 8-й — усі інші дійні корови залежно від статусу лактації: чим більше число, тим більше днів лактації.

Тричі на день доїмо корів у порядку зростання тривалості лактації — в жодному випадку це правило не порушуємо. Остання в черзі на доїння секція № 2 (три підсекції по 30 голів), яка складається із хворих і проблемних тварин. Завдяки цьому витримуємо однакові інтервали між доїннями, корови не зазнають стресу, немає збоїв обліку, не порушується робота ветлікарів та техніків штучного запліднювання.

Ще одне золоте правило — суворе регламентація послідовності дій доярок і щоденне бездоганне її виконання кожною зміною.

Загалом слід пам'ятати, що саме технологія диктує правила гри і визначає всі дії працівників. Вони, в свою чергу, повинні суворо дотримуватися прописаної для кожного процесу послідовності дій. Конвеєрне виробництво молока не залишає місця для роздумів і вибору — робити так чи інакше. Робити потрібно завжди лише так і не інакше.

Таблиця 1. Інформація про результати доїння по змінах за 1-5 вересня 2011 р.

				01.09.2011	02.09.2011	03.09.2011	04.09.2011	05.09.2011
1-а зміна (05:00-13:00)	Старший зміни			Насипайко Н.	Насипайко Н.	Насипайко Н.	Насипайко Н.	Насипайко Н.
2-а зміна (13:00-21:00)	Старший зміни			Ільїна Н.	Ільїна Н.	Ільїна Н.	Ільїна Н.	Ільїна Н.
3-я зміна (21:00-05:00)	Старший зміни			Шевченко Т.	Шевченко Т.	Шевченко Т.	Шевченко Т.	Шевченко Т.
Час доїння, години	Середнє значення	План	Відсоток до плану					
1-а зміна (05:00-13:00)	4:10	4:00	96%	4:02	4:11	4:20	4:20	4:00
2-а зміна (13:00-21:00)	4:08	4:00	97%	4:10	4:06	4:03	4:14	4:10
3-я зміна (21:00-05:00)	3:53	4:00	103%	3:50	3:53	3:52	3:59	3:54
Видоєно корів за зміну	Середнє значення	План	Відсоток до плану					
1-а зміна (05:00-13:00)	937	1000	94%	928	934	936	941	944
2-а зміна (13:00-21:00)	937	1000	94%	928	934	936	941	944
3-я зміна (21:00-05:00)	937	1000	94%	928	934	936	941	944
Швидкість доїння, голів на годину	Середнє значення	План	Відсоток до плану					
1-а зміна (05:00-13:00)	225	240	94%	230	223	216	217	236
2-а зміна (13:00-21:00)	226	240	94%	223	228	231	222	227
3-я зміна (21:00-05:00)	241	240	100%	242	241	242	236	242
Обертів колеса за годину	Середнє значення	План	Відсоток до плану					
1-а зміна (05:00-13:00)	5,6	6,0	94%	5,8	5,6	5,4	5,4	5,9
2-а зміна (13:00-21:00)	5,7	6,0	95%	5,6	5,7	5,8	5,6	5,7
3-я зміна (21:00-05:00)	6,1	6,0	102%	6,1	6,0	6,1	5,9	6,1
Швидкість молоковіддачі, кілограмів за хвилину	Середнє значення	План	Відсоток до плану					
1-а зміна (05:00-13:00)	2,6	2,5	104%	2,7	2,6	2,7	2,6	2,5
2-а зміна (13:00-21:00)	2,5	2,5	100%	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5
3-я зміна (21:00-05:00)	2,5	2,5	100%	2,5	2,7	2,7	2,5	2,5



Адреналін – наш найбільший ворог

Під час доїння важливо не тільки щораз виконувати певні операції у відповідній послідовності, а й створити для тварин атмосферу комфорту. У доїльній залі неприпустимо підвищувати голос, категорично заборонено бити корів. Потрібно зробити все необхідне, щоб уникнути стресових ситуацій. Адреналін — це наш найбільший ворог, він не дає досягти максимальної віддачі молока та повністю видоїти тварин.

Мотивація

Важливий чинник підвищення ефективності роботи в доїльній залі — мотивація працівників. Основний показник, за яким дояркам нараховують зарплату, є швидкість молоковіддачі. За норму швидкості молоковіддачі беремо показник 2,3 кг/хв., чим більше, тим краще і,

навпаки, чим менше, тим гірше. Наприклад, якщо середній показник молоковіддачі 2,3 кг/хв., доярка отримує 102 грн. за зміну, 2,4 кг — 108 грн., 2,5 — 112 грн., 2,2 — 95 грн., 2,1 — 85 грн. Здавалося б, різниця між 108 і 102 незначна, але впродовж місяця набігає немала сума. Доярки розуміють: чим краще вони спрацюють, тим більше отримають.

Ще один важливий показник якості отриманого молока — кількість соматичних клітин. Під час роботи в доїльній залі він залежить від того, наскільки ретельно ми обробляємо дійки і як доїмо (небезпека передоювання або невидоювання). Звичайно, причини маститу можуть бути і за межами доїльної зали, але якщо вчасно виявити хворобу, надати першу допомогу, відокремити тварину, вона швидко одужає. Однак це боротьба з тим, що вже сталося. Тому краще проблему попередити. Те, як ми витираємо дійки, наносимо дезінфікуючий і

консервуючий засіб тощо, впливає на субклінічний мастит і, відповідно, на кількість соматичних клітин у молоці.

Що стосується кількості соматичних клітин, тут також розробили мотиваційні механізми. За меншу кількість соматичних клітин передбачена премія. Граничним показником є значення 200 тис./см³ і якщо якість молока гірша, доплата не нараховується. За 180-200 тис./см³ кожна доярка за зміну отримає додатково 10 грн., 140-180 тис./см³ — 20 грн., 100-140 тис./см³ — 40 грн.

Поруч із доїльною залю маємо спеціальний стенд, де щодня оновлюємо інформацію про результати роботи кожної зміни й оцінюємо їхню роботу (табл. 1).

Важливо не тільки декларувати мотиваційні механізми, а й дотримуватись обіцянок — тоді доярки будуть певні, що чим вища якість молока, тим більша зарплата, і вона залежить лише від них.



2012

С Новым годом!

Дорогие коллеги, партнеры, грузыя!

От всей души поздравляем вас с наступающим Новым, 2012 годом и радостными шумными новогодними праздниками!

Мы выражаем вам искреннюю признательность и благодарность за ваше трудолюбие, соучастие в совместных проектах и успешную реализацию наших партнерских соглашений. Спасибо вам за неоценимый опыт сотрудничества, который мы вместе приобрели в уходящем году!

Желаем, чтобы Новый год был богат на встречи с интересными людьми, чтобы задуманные благие дела и проекты получили свое развитие и принесли положительные результаты. Желаем духовного и душевного обогащения, развития профессиональных качеств и навыков, новых интересных идей! Будьте счастливы и здоровы, берегите себя и своих близких!

С уважением, коллектив «Агравис АГ»

Концерну Agravis 150 лет!

Agravis - выбор профессионалов!



Доверие, заслуженное делом!

2012

Вирощування ремонтного молодняку

Федір Рошка, головний ветеринарний лікар ТОВ «Вітчизна»



Сьогодні всі управлінці та спеціалісти, які працюють на молочнотоварних фермах і комплексах, розуміють: отримання здорового, життєздатного молодняку великої рогатої худоби — чи не найважливіший фактор успішного вирощування й утримання високопродуктивної здорової тварини.

З березня цього року на нашій молочнотоварній фермі ми застосовуємо науково обґрунтовану і практично апробовану в багатьох країнах технологію випоювання телят і раннього розвитку рубця. Використовуючи її, ми ретельно дотримуємось основних правил прийому й обробки новонароджених тварин, їх годівлі та утримання. Результати не забарилися: за останні півроку в нас не було випадків падежу телят, вони добре набирають вагу і розвиваються (табл. 1). Саме тому ми вирішили поділитися досвідом вирощування молодняку в перші два місяці життя.

Таблиця 1. Середньодобові прирости телят (молочний період), вік, вага і зріст у крижах при відлученні

Місяць	Середньодобовий приріст (молочний період), кг	Вік при відлученні, дні	Вага при відлученні, кг	Зріст у крижах, см
Березень	0,8	46	61	83
Квітень	0,8	46	63	84
Травень	0,8	46	66	85
Червень	0,8	46	62	83
Липень	0,7	46	61	83
Серпень	0,8	46	64	84
Вересень	0,8	46	62	83
Жовтень	0,8	46	63	85

Піклуватися про імунітет телят ще до народження

Учені вже давно з'ясували, що плацента у корів має селективну властивість пропускати одні речовини й затримувати інші. Зокрема антитіла. Вони не можуть проникати через плацентарну стінку й потрапляти від матері до плода.

Теля може отримати антитіла матері лише з молозивом. Воно є джерелом пасивного імунітету, тому що містить імуноглобуліни, які захищають теля від інфекційних захворювань доти, доки його власна імунна система не почне функціонувати повноцінно.

Однією з передумов отримання якісного молозива є відповідна програма вакцинації сухостійних корів (табл. 2), яку нам вдається виконувати в повному обсязі та без збоїв завдяки автоматизованій програмі обліку й управління дійним стадом, організації роботи на фермі в тижневому ритмі, а також завдяки наявності технологічних карт виконання усіх процедур. Крім того, автоматизована програма обліку й управління дає змогу суттєво зекономити час, бо якщо раніше складання списку корів для вакцинації вимагало 2 год., то нині достатньо 15 хв.

Вчасно випоїти якісне молозиво

При народженні шлунок теляти складається з тих самих відділів, що й у дорослої тварини, але його травна система недорозвинена. Ензимів, які потрібні теляті для нормального травлення кормів, його шлунок виробляє ще недостатньо і вони малоактивні. Саме ця фізіологічна особливість у перші години життя забезпечує швидку абсорбцію імуноглобулінів молозива з тонкого

Таблиця 2. Програма вакцинації сухостійних корів

Назва заходу	Термін тільності, дні
Вакцинація проти вірусних хвороб	222-228
Вакцинація проти колібактеріозу, рота-корона вірусів телят	229-235
Ревакцинація проти вірусних хвороб	243-249
Ревакцинація проти колібактеріозу, рота-корона вірусів телят	250-256

кишечника у кров теляти без перетравлення.

Вчасне випоювання молозивом у перші години життя має велике значення ще й тому, що запобігає заселенню кишечника патогенними бактеріями.

Розуміючи, що кількість, якість та час згодовування молозива є вирішальними факторами, які впливають на захворюваність, а також у зв'язку з тим, що у деяких тварин у першу годину життя відсутній смоктальний рефлекс, ми вирішили випоювати новонароджених телят молозивом за допомогою стравохідного зонда.

Обов'язковими умовами для випоювання новонароджених телят через зонд є:

- наявність якісного (не нижче 60 г/л) і чистого молозива. Вміст імуноглобулінів у ньому визначаємо за допомогою колострета: цей прилад показує відносну густину, яка співвідноситься з концентрацією антитіл. Чистоти молозива досягаємо завдяки тому, що правильно готуємо вим'я до доїння, а також дотримуємося санітарних норм під час роботи з молозивом;

- наявність банку молозива;
- навчання персоналу;
- розробка схеми грошової мотивації працівників родильного відділення;
- чітке і точне виконання протоколу першого напування молозивом.

Отже, як тільки теля з'являється на світ, його забирають від матері. Однак якщо корова проявляє цікавість до новонародженого, дозволяємо їй його облизати: десяти-п'ятнадцяти хвилин достатньо. Це корисно для корови, тому що тоді вона швидше відновлюється. Для теляти — це стимулюючий масаж. Якщо ж корова байдужа до новонародженого дитинчати, працівники родильного відділення мають попідкуватися про тварину — вони розтирають її жмутом соломи, щоб нормалізувати кровообіг і дихання. Потім теля переводять у спеціальний продезинфікований бокс, де встановлено інфрачервоні лампи. Тут теля обсихає, працівники обов'язково обробляють його пуповину 5-відсотковим розчином йоду. І тут його вперше випоюють молозивом.



досє-підприємство

ТОВ «Вітчизна», член Асоціації виробників молока України (АВМ)
с. Шпотівка, Конотопський р-н, Сумська обл.

Чисельність стада, голів	1654
Дійне стадо, голів	657
Порода	українська червоно-ряба молочна
Молоко і доїння	
Надій на фуражну корову за 10 місяців 2011 р., кг	6050
Вміст жиру, відсоток	3,7
Вміст білка, відсоток	3,26
Кількість соматичних клітин, тис./см ³	100
Бактеріальна забрудненість, тис./см ³	50-70
Кількість доїнь на день	три
Доїльне обладнання	«паралель-каскад» 2x20 (DeLaval); «паралель» 1x4 для роздою новотільних корів
Здоров'я	
Довговічність корови, кількість лактацій	5 лактацій
Основні проблеми зі здоров'ям	профілактика ендометриту, маститу
Розчистка ратиць	двічі на рік
Вирощування молодяку	
Вигодовування телят, вид рідкого корму	молозиво, незбиране молоко
Вік при відлученні	46 днів (вага 60 кг, висота в корені хвоста 83 см)
Вік телиць при першому запліднюванні	14 місяців (вага 380 кг, висота в крижах 1,27-1,3 м)
Вік первісток	24-25 місяців
Облік та управління	
Автоматизована програма обліку та управління стадом	UniformAgri, ALPRO™



Упродовж перших 40-60 хв. після народження теля отримує через стравохідний зонд першу порцію молозива, яка становить 10-12% його ваги. З огляду на те, що новонароджені телята важать у середньому 35-40 кг, згодовуємо 3 л молозива. Це дуже зручно з технологічної точки зору, бо контейнер зонду вміщує саме таку кількість молозива.

Важливим моментом, про який обов'язково слід згадати, є те, що під час згодовування молозива через зонд у майже 70% телят упродовж першої години після випоювання відходить первородний кал. При випоюванні через соску це відбувається через 10-12 годин, а то й через добу. Що це означає? Тільки те, що молозиво вистилає кишковий тракт, видавлюючи меконій. Таким чином зникає перешкода для проникання імуноглобулінів через стінки кишечника безпосередньо в кров теляти. Звільнення від меконію і є ознакою того, що ми чинимо правильно і дозволяємо теляті абсорбувати максимальну кількість імуноглобулінів у потрібний час — тоді, коли стінки кишечника не закриті й здатні абсорбувати великі молекули антитіл.

Коли теля обсохло й отримало першу порцію молозива, його переводять до індивідуальної клітки, де воно пробуде перших 60 днів свого життя. Наступну порцію молозива теля обов'язково отримає не пізніше ніж через 8 год. після народження — теж 3 л. Слід наголосити, що перші дві порції молозива — це перевірене на вміст імуноглобулінів і, як правило, розморожене молозиво (перше доїння корови після отелення).

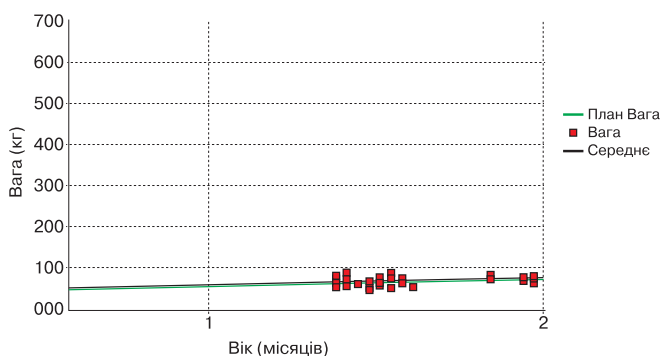


Рисунок 1. Мета і реальні показники розвитку телят віком 1-2 місяці.

А вже потому телят випоюємо сумішшю молозива і молока від новотільних корів. У секції для таких корів для цього є доїльна зала-міні. Перші 20 днів після отелення корови утримуються окремо від усього дійного стада, а здоєне від них молозиво і молоко (починаючи з третього після отелення доїння) потрапляє до загального резервуару, з якого випоюємо телят молочного віку.

Дотримуємося такої схеми годівлі телят:

- день 1-5: 2 л молока тричі на день, гранульований комбікорм і вода;
- день 5-46: 2 л молока двічі на день, гранульований комбікорм і вода;
- день 46-60: гранульований комбікорм і вода.

На 46-й день ми відлучаємо телят — починається так званий перехідний період. Він триває 14 днів. У цей час теля все ще перебуває в індивідуальній клітці та отримує лише стартерний комбікорм і воду. Відлучення теляти від молока — стресовий момент у його житті. Тому дуже важливо, щоб тварини утримувались окремо: це допомагає нам стежити за тим, як вони поїдають комбікорм, а ветеринарам — спостерігати за станом їхнього здоров'я, вчасно реагуючи в разі потреби.

Визначальним критерієм для відлучення є не стільки вік, скільки вага і зріст теляти в крижах. Втім, коли теля розвивається нормально, то до 60-денного віку воно досягає ваги 65 кг і зросту 83 см (рис. 1).

Комбікорм і вода

З четвертого дня життя телята мають вільний доступ до гранульованого предстартерного комбікорму (23% білка) та води. Воду міняємо щоразу під час випоювання. За годину до згодовування молока воду виливаємо — це і профілактика диспепсії, і своєрідний управлінський хід, щоб змусити робітника поміняти воду на чисту.

Коли телят відлучаємо від молока (46-й день життя), кожне з них з'їдає 1 кг комбікорму на добу, а на 60-й день — вже 1,3-1,6 кг. Лише тоді переводимо телят на дрібногруппове утримання по 10 голів, доки тварини не сягнуть 7-місячного віку. Кожного разу, коли робимо зміни в раціоні, зважуємо телят, щоб відстежити, як тварини на них реагують.

У міру того, як тварини дорослішають, відсоток білка в їх раціоні зменшується і змінюється співвідношення зерна та грубих кормів:

- день 60-90 — вміст білка в раціоні 21% і співвідношення зерно/силос люцерновий 85/15;
- день 90-120 — вміст білка 19%, співвідношення зерна і силосу люцернового 60/40;
- день 120-150 — 17% білка, співвідношення зерна і силосу люцернового 50/50;
- день 150-180 — так само;
- 6-12 місяців — 16% білка, співвідношення зерна і грубого корму 50/50;
- 12-14 місяців — 15% білка в раціоні.

Із третього місяця життя телята отримують високоякісний силос, а з сьомого — загальний раціон.

Вакцинація телят

Щоб попередити розвиток вірусних захворювань, в результаті яких затримується розвиток тварин, знижуються прирости і, що найгірше, теля може загинути, з 28-денного віку тварин вакцинуємо (табл. 3). Така схема забезпечує надійний захист аж до 8-10-місячного віку. Також вакцинуємо телят проти трихофітії.

Таблиця 3. Схема вакцинації телят

Назва заходів	Вік телят, дні
Вакцинація проти вірусних хвороб	28-34
Вакцинація проти трихофітії	35-41
Ревакцинація проти вірусних хвороб	49-55
Ревакцинація проти трихофітії	

Висновки

Для того, щоб отримати здоровий і життєздатний молодняк, слід дотримуватися кількох основних принципів:

1. Системна вакцинація сухостійних корів проти шлунково-кишкових і респіраторних захворювань. Вона сприяє виробленню організмом матері антитіл, які з молозивом передаються теляті й допомагають їм набутти пасивного імунітету.

2. У першу годину життя теля слід випоїти якісним молозивом за допомогою стравохідного зонду. Повторне випоювання має відбутися впродовж наступних 8 годин.

3. Системна вакцинація телят.

4. Дотримання ветеринарно-санітарних норм і правил утримання та догляду за молодняком великої рогатої худоби.

Підбиваючи підсумки, хотів би зазначити, що в ТОВ «Вітчизна» ми суворо дотримуємось усіх перерахованих вище правил і тому маємо стовідсоткову збереженість телят.

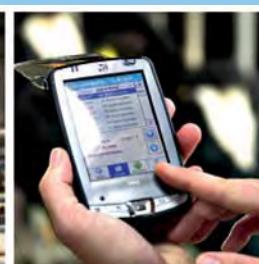


Як ефективно управляти молочною фермою?

Uniform-Agri

Сучасна програма обліку та управління дійним стадом, яка допомагає щоденно заощаджувати час та гроші.

- Простота у використанні
- Сумісність з усіма доїльними залами
- Робота з усіма групами ВРХ
- Під'єднання до кормового комп'ютера
- Формування оптимального раціону
- Щоденний моніторинг виробництва молока на кожну корову
- Контроль показників відтворення
- Моніторинг стану здоров'я тварин
- Формування власних звітів (продуктивність, здоров'я, відтворення)
- «Щоденник» – нагадування, які дії потрібно виконати і з якими групами тварин
- Кваліфікована та оперативна служба підтримки



Представництво в Україні:

Моб: 096 5177376

Тел/факс: 04744 36985

Інтернет: www.agro-oblik.com

Система добровільного доїння

Довідка

Наукові розробки щодо створення автоматизованих систем доїння було розпочато наприкінці 70-х років минулого століття. Лише 15 років потому перший комерційний дояр (робот) з'явився на ринку. Під кінець 2010 р. у світі вже нараховували більш ніж 17 тис. роботів. Беручи до уваги зростання популярності автоматизованого доїння і, відповідно, темпів продажу, до кінця нинішнього року їх кількість у світі становитиме 20 тис.

Наразі найроботизованішою частиною світу залишається Європа. Із самого початку роботів-доярів позиціонували як рішення для невеликих господарств: один робот розрахований на 60–65 корів, тобто на середньостатистичну європейську ферму. Нині найбільша кількість роботів-доярів зосереджена у Данії, слідом за нею йдуть Голландія, Німеччина, Франція, Швеція. Зазвичай на фермі встановлювали один-два роботи і до 2009 р. ферма з чотирма автоматизованими системами вважалась найбільшою, проте останнім часом ситуація кардинально змінилась. Три роки тому в Данії почала функціонувати ферма, де було встановлено 8 роботів з перспективою збільшення до дванадцяти. Влітку 2011 р. у Німеччині введено в експлуатацію ферму з 17 роботами. Популярні

роботи також і в Ізраїлі, однак ферми там невеличкі – 2–3 роботи, максимум 4–8.

Найбільша у світі роботизована ферма – «Мейсон Діксон Фармз» – наразі є у США, де у процесі доїння молока задіяно 20 роботів. У США роботи не такі поширені, як у Європі, там переважають великі комплекси на 2–5 тис. корів з доїльними залами промислового типу (зазвичай «паралель»).

У Росії найперші роботи з'явилися у Вологодській області в 2007 р., а до кінця поточного року на території федерації їх має бути дев'яносто п'ять. Їх встановлюють і на фермах сімейного типу, і на великих молочних комплексах (СГП ім. Рахімова, Татарстан, 16 роботів-доярів на одному виробничому майданчику з 4 корпусів, заплановано монтаж ще 16 роботів).

Найбільш роботизованою країною на теренах колишнього СРСР є Білорусь, де працює більш ніж 120 роботів.

Щодо виробників обладнання, то на ринку нині домінують 7 основних гравців: Lely (Нідерланди, 48–50% ринку), DeLaval (Швеція, 44–45% ринку), GEA Farm Technologies (Німеччина), SAC (Данія), Insentec – Galaxy Starline (Нідерланди), BouMatic (США), Fullwood (Великобританія).

В Україні на сьогодні роботів-доярів немає, але є кілька господарств, які планують їх придбати.

Нещодавно нам вдалося поспілкуватись з Олексієм Петровим, менеджером по роботі з ключовими клієнтами ЗАТ «ДеЛаваль» (Росія). Він розповів про досвід використання роботів-доярів у Росії.



У чому особливості автоматизованого доїння порівняно з іншими системами?

Найперше, що вирізняє автоматизоване доїння серед інших його видів, – максимальний комфорт і мінімальний стрес для тварини. Йдеться про зручність доїння та пересування, тому що комфортні умови перебування тварин у корівнику створюють не роботи, а інше устаткування. За такої організації виробництва корови добровільно йдуть доїтися. На фермах із доїльними залами корів зазвичай підганяють, завдаючи їм стресу, і зрозуміло, що все це позначається на здоров'ї й продуктивності тварин. Отже на фермі, де використовують систему добровільного доїння, корів зайвий раз ніхто не турбує, вони перебувають в одному й тому ж ритмі усе своє життя. Тварина поїла, відпочила, напилась води, подоїлась – і так триває до того моменту, доки її не переведуть до сухостійної групи. Після отелення вона знову потрапить до своєї групи чисельністю 60–65 корів, де існує певна ієрархія, і їй не доведеться звикати до інших тварин. Варто зазначити, що у роботизованих корівни-

ках стрес для тварин є мінімальним. Якщо вам доведеться побувати в такому корівнику, ви одразу помітите, як спокійно поведуть себе тварини, їх не лякає поява сторонніх, вони з цікавістю вас розглядатимуть — незаперечна ознака того, що оточення є дуже комфортним.

Ще однією важливою особливістю є якість молока. Усі російські ферми, де встановлено доїльні роботи, постачають на переробку молоко лише найвищого ґатунку.

Також хочу звернути особливу увагу і на такий момент, як людський фактор. Це, до речі, один з найвагоміших аргументів під час прийняття рішення щодо придбання автоматизованої системи доїння. Саме людський фактор став причиною появи роботів-доярів у Росії. У нашого першого замовника господарство було розташоване неподалік від міста, і він не міг знайти персонал для доїння корів — хороших доярок мало та й усі вони похилого віку, недобросовісні нікому не потрібні, а молодь взагалі відмовляється працювати. Виходом із ситуації стало придбання робота, де людський фактор повністю відсутній. Автомат працює упродовж доби у робочі й у вихідні дні, у будні та в свята. Для нього не має значення світанок це чи пізня ніч — він завжди точно виконує усі запрограмовані операції, що має велике значення для тварин. На роботизованому виробництві задіяно менше працівників: одна людина може впоратися з 4 роботами.

Є ще один момент, який свідчить на користь роботів і який стає для багатьох виробників ключовим. Останнім часом ми отримали докази того, що у разі роботизованого доїння тривалість продуктивного життя тварин збільшується в середньому на 1,3 лактації. Якщо на комплексах із доїльними залами корів використовують в середньому 2,5 лактації, то у разі застосування автоматизованого доїння ми можемо розраховувати на 3,8-4 лактації. Це є результатом безстресового утримання і правильного годування.

Однак слід зазначити, що робот не вирішить усіх питань і проблем на фермі. Якщо умовно розділити роботу із дійним стадом на доїння, годівлю і менеджмент, то робот «знімає» лише питання доїння, а питання годування і управління залишаються відкритими. Ними доведеться займатися персоналу.

Як позначається автоматизоване доїння на здоров'ї стада, маємо на увазі мастит, ця хвороба чи не найбільше дошкуляє виробникам молока?

На ринку представлено багато роботів-доярів, які багато в чому схожі й водночас мають свої властивості. Та коли йдеться про особливості доїння і про ймовірне виникнення маститу, мені зручніше розповідати про VMS (Voluntary Milking System — система добровільного доїння) з блоком управління стадом, адже я на ній знаюсь найкраще. Отож однією з переваг цієї системи є те, що кожна чверть вимені видоюється окремо. Одразу після закінчення доїння чверть стакан знімається. За такого підходу проблем із передоюванням чи недоюванням не існує, водночас у жодній чверті вимені молока не залишається — усе максимально комфортно для корови. Якщо до усього зазначеного додати ще й такий фактор, як правильна обробка вимені до та після доїння (цим також займається машина, вона «не забу-

ває» виконувати усі процедури правильно й у відповідній послідовності!), то ні про який мастит не йтиметься. Назагал, при роботизованому доїнні варто «як слід постаратись», аби у корів виник мастит.

Чи може постраждати здатність тварин до відтворення при автоматизованому доїнні?

Відтворювальна здатність не страждає з тієї причини, що корова максимально комфортно почувається і зазнає мінімального стресу. Водночас кожна тварина одержує відповідний до її продуктивності раціон (індивідуальне збалансування годівлі завдяки кормостанціям). Правильно збалансована годівля кожної тварини, комфортне утримання і безстресове доїння дають змогу отримувати хороші результати щодо запліднюваності на фермах з доїльними роботами.

Постійний моніторинг продуктивності, періоду лактації й індивідуальний підхід до збалансування раціону дають змогу задовольнити потреби у поживних речовинах корів у пік та на завершальному етапі лактації, не допускаючи ожиріння тварин. І це дуже важливо, адже на відміну від ферм із доїльними залами, де корів потрібно групувати залежно від стадії лактації й продуктивності, у нашому випадку і високо- і низькопродуктивні тварини (тобто усі лактуючі) перебувають в одній групі. Окремо утримують лише сухостійних корів.

Як робот визначає неякісне молоко?

Робот-дояр може розпізнати неякісне молоко, тобто таке, яке не повинно потрапити до загального танка. Наприклад, якщо корова новотільна, то ми програмуємо машину на збирання молозива, якщо є підозра на мастит, то робот це визначає автоматично. Звичайно він не ставить діагноз, але його показники стануть у нагоді ветеринарному лікарю, тому що молоко з кожної чверті перевіряється на електропровідність і наявність крові. До того ж він буде бити на сполох лише тоді, коли електропровідність занадто відрізнятиметься від показників у інших чвертях. Таким чином, молоко з проблемної ділки автоматично відділяється в окремий резервуар і



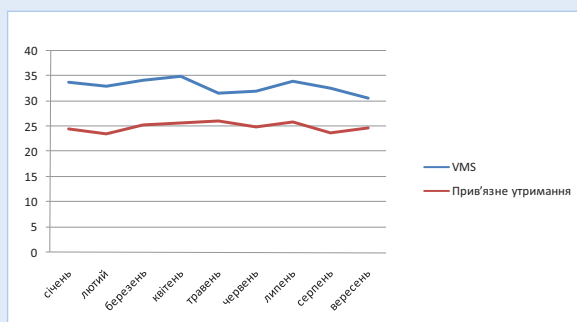
Приклад втілення VMS в Росії.
Племзавод «Красногвардійський» (Ленінградська обл.)

Приклади втілення системи доброві

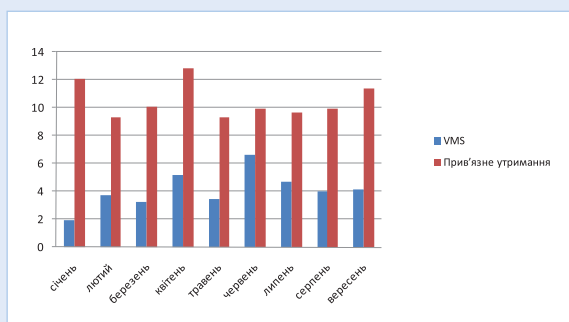
Племзавод «Красногвардійський» (Ленінградська обл.)
2 роботи-дояри введено в дію 13 січня 2009 р.

Показник	Дата		
	13.01.2009	19.01.2009	27.01.2009
Кількість дійних корів, голів	50	48	47
Валовий надій на добу, кг	838	1200	1460
Надій на корову на добу, кг	24	28	31
Кількість доїнь на корову на добу	1,8	2,5	2,9
Надій за одне доїння, кг	9,3	10,1	11,5
Тривалість доїння, хв	15:06	12:08	9:05
Швидкість молоковіддачі, кг/хв	0,8	1,2	1,6
Вміст соматичних клітин, тис./см ³	250	248	107
Бактеріальне забруднення, тис./см ³		10	18

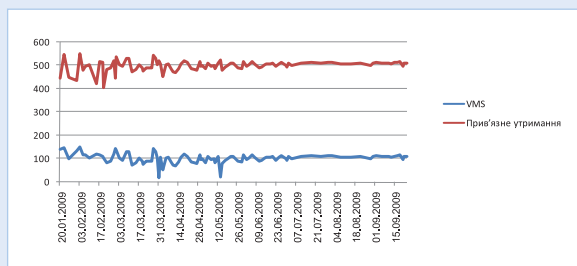
**Середньодобовий надій,
січень-вересень 2009 р., кг**



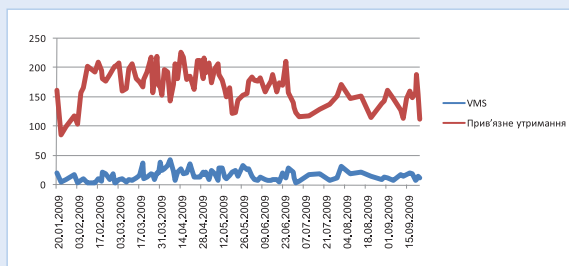
**Захворювання корів на мастит,
січень-вересень 2009 р.**



**Вміст соматичних клітин,
січень-вересень 2009 р., тис./см³**



**Бактеріальне забруднення молока,
січень-вересень 2009 р., тис./см³**



За перший рік доїння на VMS продуктивність первісток склала 8918 кг, повновікових корів – 9437 кг. Порівняно з ровесницями на неавтоматизованій лінійній системі доїння отримали додатково відповідно 300 кг (+3%) і 580 кг (+7%). Пік надою – 33 кг після 30-го дня лактації.

За 3 роки експлуатації вибракунання складає 15% на рік.

Середній термін продуктивного життя корів на фермі 2,2 лактації, на VMS (з моменту запуску) – 3,24, продуктивність за останню лактацію – 10208 кг (+2261 (28%) порівняно з лінійним доїнням).

Швидкість молоковіддачі на VMS – 3,64 кг/хв.

Захворювання корів на мастит – до запуску комплексу 15% по стаду, на сьогодні – 0,1%.

Якість молока:

2009 р. – 14,1% «супереліта», 36,3% «еліта»

2010 р. – 39% «супереліта», 32,7% «еліта»

11 місяців 2011 р. – 63,5% «супереліта», 29% «еліта»

грудень 2011 р. – 96% «супереліта», 4% «еліта»

льного доїння в Російській Федерації

Племзавод-колгосп ім. 50-річчя СРСР, Вологодська обл.			
Статті витрат	Собівартість виробництва 100 кг молока (2010 р.), руб.		
	Прив'язне утримання	Доїльна зала	Система добровільного доїння
Людино-години	1,81	0,70	0,45
Заробітна плата	223,49	82,48	65,35
Кормова одиниця	0,73	0,83	0,72
Корми	430,47	468,67	400,22
Доставка кормів	5,18	5,66	4,79
Амортизація	2,07	12,35	113,68
Амортизація корівника	58,76	109,45	103,56
Поточний ремонт	10,45	8,40	3,28
Запасні частини	19,76	15,59	6,12
Послуги інших організацій	2,79	1,33	47,01
Медикаменти	19,63	19,38	15,57
Супутні	3,32	3,99	4,11
Автотранспорт	14,55	9,02	11,64
Електропостачання	56,36	31,76	41,97
Послуги МТФ	7,80	2,68	3,11
Падіж	0,72	–	–
Машинно-тракторний парк	69,31	56,63	54,16
Запліднювання	3,19	4,31	2,54
Підстилка	0,17	–	0,94
Миючі засоби	9,53	7,56	8,29
Реактиви	1,87	1,08	2,30
Малоцінні швидкозношувані предмети	2,72	1,30	2,09
Водопостачання	4,51	6,39	3,08
Інше	0,71	0,24	0,53
Серветки	0,31	0,14	0,21
Накладні	65,42	58,72	61,50
Разом	1013,09	907,13	956,05
Побічна продукція	2,66	4,17	3,37
Всього	1010,43	902,96	952,68



робот попереджає, що у певної корови є підозра на мастит. Можна запрограмувати, щоб попередження одразу надходило до ветеринарного лікаря, який, ввівши відповідну інформацію про тварину до системи, дасть розпорядження роботу одразу після доїння помістити корову до санітарної зони, щоб потім не довелося витратити час на пошук «підозрюваної». Тварина чекатиме на лікаря у ветеринарній зоні, де він встановить остаточний діагноз і призначить лікування. Молоко з антибіотиками упродовж запрограмованого періоду доїння (4-5 днів) буде надходити до окремої місткості.

Важливим є те, що під час лікування при кожному наступному доїнні ми маємо змогу контролювати його ефективність. Якщо ж параметри не змінюються, тоді слід призначити новий курс.

Чи існують обмеження з використання автоматизованих систем доїння?

Один робот розрахований на 60-65 корів з продуктивністю понад 12 тис. кг молока на рік (2,4 т молока на добу). Однак він може обслуговувати й одну корову. Наприклад, в Азербайджані наш робот доїть 20 корів, що ж стосується загальної кількості дійних корів і розмірів ферми, то обмежень як таких не існує. Сьогодні можна розмірковувати про роботизований комплекс на 5 тис. голів, але на практиці такого ще не було.

Якщо вести мову про окремих тварин, то звичайно є й такі корови, які за деякими параметрами не підходять для автоматизованого доїння. Наприклад, дійки розміщені дуже близько одна від одної і через це система їх не розпізнає. Найчастіше таке можна спостерігати у молодих тварин, але через деякий час вим'я набуває потрібної форми й після того тварину може доїти робот. Іноді виникають проблеми з високопродуктивними тваринами, коли у них формується дуже велике вим'я і на 4-5 стадії лактації опускається дуже низько.

Відома інформація про те, що є тварини, яких не можна привчити заходити до доїльного робота, і від них доводиться відмовлятися. Але особисто мені на території Росії ще не доводилося стикатися з такою проблемою. На великих комплексах завжди існує альтернативна система доїння, наприклад в СПГ ім. Рахімова, це

доїльна зала в пологовому відділенні. Загалом корови, яких раніше доїли на різному обладнанні, а також первістки без особливих проблем за тиждень-другий при звичаються до роботів.

Порода має значення?

Насправді різниці немає. У Росії на фермах, де використовують роботів, зустрічаються корови різних порід. Роботи для усіх однакові, але дійкова гума різна — для тонких і для грубих дійок. Тобто перед тим, як планувати придбання автоматизованої системи доїння, потрібно точно знати, яку породу використовуватимете, відповідно до цього підбиратимуться доїльні стакани.

Які можуть бути переваги і фактори ризику під час використання роботів-доярів в Україні?

До переваг я б перш за все відніс якість молока та його кількість. У якості молока зацікавлені переробні заводи, тому господарства з автоматизованими системами доїння матимуть у цьому сенсі переваги. Крім того, роботизоване доїння допомагає максимально реалізувати потенціал продуктивності тварини, звичайно за умови правильної годівлі та управління.

У роботів є серйозний мінус — вони дорого коштують і початкові інвестиції в автоматизоване доїння порівняно з доїльною залою чи лінійною установкою є суттєвими. Проте, якщо взяти комплекс на 500 голів, то різниця не буде аж занадто великою, тому що роботи розташовані в корівнику і немає потреби споруджувати окремий доїльний блок. Однак, ціна одразу відлякує багатьох виробників, хоча в результаті це є економічно вигідно. Було підраховано, що в Росії на 4-й рік після встановлення роботів собівартість виробництва молока була найнижчою порівняно з іншими системами, до того ж коштує воно найдорожче завдяки стабільно високій якості. Період окупності нового роботизованого комплексу з продуктивністю не менш ніж 8 тис. кг на корову у Росії може становити менше 8 років. На мою думку, ціни на молоко та інвестиції в будівництво й устаткування в Росії й Україні є співставними.

Під час планування комплексів з роботами, якщо ви таки на це зважились, потрібно дуже виважено підходити до справи. Стартові інвестиції великі й нам потрібно їх якнайшвидше повернути та ще й отримати прибуток. Тому тут місця для компромісу не залишається. Слід дотримуватись технології виробництва від а до я. Це ж стосується й планування корівника, умов утримання корів, організації руху тварин по корівниках і групах, годівлі й управління. Все це дуже важливі питання й усі вони в комплексі повинні дати результат, про який ми мріємо.

Розмову записала Олена Мельник



Свобода вибору

Система добровільного доїння VMS



Щоденне втілення Ваших рішень

Система добровільного доїння VMS компанії ДеЛаваль – це повноцінний автоматизований комплекс технологій, який дозволяє отримувати молоко найгуманнішим та фізіологічним для корови способом.

Система добровільного доїння VMS дозволяє господарству знизити витрати на оплату праці, знижуючи потребу в кількості працівників. Мінімізація «людського фактору» та бездоганне обслуговування корів в установці VMS позитивно позначається на рівні надойів, якості молока, а в тривалій перспективі – кількості лактацій поголів'я. Тваринницький комплекс, оснащений системою добровільного доїння VMS, не потребує будівництва доїльного цеха.

Використовуйте компетенцію, знання та 120-річний досвід компанії ДеЛаваль для максимально ефективного досягнення Ваших бізнес-цілей.

Як отримати максимум з фуражу

Сільвія Ендрю, технічний менеджер з годівлі жуйних тварин, Європейська філія компанії «Оллтек»

Якщо ви запитате у фахівця з годівлі молочних корів, який складник раціону він, при можливості, збільшив би, найімовірніше він відповість: «Енергію». Це тому, що дефіцит енергії в період ранньої лактації корів неминучий. Особливо з урахуванням того, що він ослаблює імунітет тварин та їх здатність до відтворення.

Якщо ж ви запитате, чому він просто не додасть більше енергії, він, скоріш за все, пояснить, що не може додати більше зерна або інших джерел енергії до раціону корів, не зменшивши кількість фуражу, адже це може призвести до ацидозу.

Справді, одне з найскладніших завдань під час годівлі молочних корів — забезпечити потреби тварин у поживних речовинах для підтримки продуктивності, здоров'я та відтворення і разом з тим забезпечити достатню кількість клітковини, щоб стимулювати румінацію й підтримувати оптимальну роботу рубця. Це, у свою чергу, передбачає згодовування великої кількості зерна чи концентратів та великої кількості фуражу, який, на жаль, не містить стільки енергії й білка, як концентрати.

Вирішуючи це суперечливе завдання, потрібно прийняти правильне

рішення: скільки залишити фуражу, щоб відвернути ацидоз. Проблему використання великих порцій фуражу і досягнення високої поживності раціону допомагають вирішити продукти, які ми називаємо джерелами небілкового азоту. Ці джерела характеризуються контрольованим вивільненням сечовини в рубці, а крива їхнього розщеплення подібна до розщеплення такого рослинного джерела білка, як соєвий шрот. Оскільки це висококонцентровані джерела азоту (41% відповідає 256% еквівалентного білка), то 100 г продукту містять таку ж кількість білка, як і 800 г соєвого шроту з аналогічним механізмом розщеплення.

Завдяки джерелам небілкового азоту ми маємо можливість звільнити місце для додаткового фуражу. Більший вміст грубих кормів у раціоні, безумовно, є корисним для рубця. Однак слід пам'ятати, що фракція клітковини повинна ферментуватися в рубці таким чином, щоб її поживна цінність була використана для поліпшення продуктивності молочних корів.

Однією з найбільш змінних фракцій корму, з точки зору перетравності, є клітковина. Її перетравність може коливатися від 40% у грубих кормах дуже низької якості до 85% у високоякісно-

му фуражі. Ці відмінності пов'язані зі стиглістю культур, що заготовляються, і типом клітковини (важкозасвоювана клітковина, розчинна у кислоті клітковина і розчинний в кислоті лігнін). Разом із тим, активність мікрофлори рубця також відіграє значну роль. Важливим чинником для розвитку бактерій рубця є кількість білка. Зокрема, целюлолітичні бактерії потребують небілкового азоту чи аміаку. Для ефективної ферментації клітковини в рубці надзвичайно важливо забезпечити саме ці бактерії необхідними джерелами азоту.

Також потрібно піклуватися про те, щоб азот був у раціоні корови постійно, тому що бактерії рубця можуть використовувати тільки максимальну кількість азоту за одиницю часу. Бактерії можуть упоратися з надлишком, але не з дефіцитом поживних речовин. Коли азоту забагато, він перетвориться на сечовину. Але коли його мало, це може миттю негативно позначитися на рості целюлолітичних бактерій. Використання альтернативних джерел азоту дозволяє досягти відносно постійного вмісту аміаку в рубці (рис. 1).

Під час дослідження, що проводилось у коледжі університету Харпера Адамса (Великобританія), у раціоні дійних корів збільшили вміст кукурудзяного силосу, частково замінивши соєвий і рапсовий шрот небілковим азотом. При цьому постійно спостерігали ефективність використання азоту та енергії.

Ефективність використання азоту була кращою в корів, які отримували добавку небілкового азоту, що означає: бактерії рубця у корів дослідної групи використовували азот ефективніше, порівняно з контрольною групою, бо він вивільнявся стабільно і впродовж тривалого часу.

Крім збільшення ефективності використання азоту, значно покращилася ефективність використання енергії, значення якої майже сягнуло одиниці.

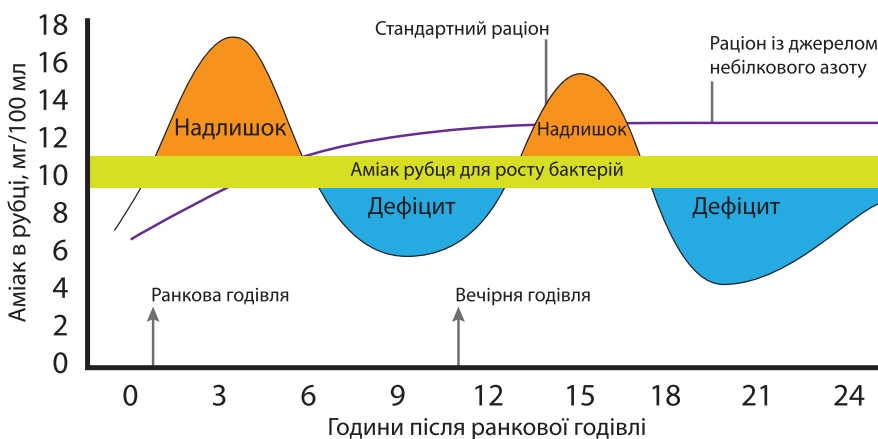


Рисунок 1. Концентрація аміаку в рубці

Таблиця 1. Ефективність використання азоту й енергії в контрольній та дослідній групах під час використання небілкового азоту

	Контрольна група	Дослідна група	Похибка
Азот			
Споживання, г/день	619	581	<0,001
Виділення азоту з молоком, г/день	165	162	0,427
Ефективність використання азоту	0,267	0,281	0,002
Енергія			
Споживання обмінної енергії, МДж/день	275	264	0,067
Виділення обмінної енергії, МДж/день	251	262	0,155
Ефективність використання обмінної енергії	0,914	0,997	<0,001



Фото 1. Результати промивання гною в групі контролю



Фото 2. Результати промивання гною в дослідній групі

Це означає, що вся спожита енергія майже повністю була використана на виробництво молока та приріст ваги тіла, а це свідчить про ідеальну ферментацію в рубці (табл. 1).

Ефективність використання небілкового азоту помітна і на виробництві. 2009-го року в Польщі вчені Краківського університету провели подібне дослідження на великотварній фермі. Додавання небілкового азоту до раціону дійних корів за описаною вище схемою допомогло підвищити надої на 1,6 кг/день, при цьому бал угоднованості не змінився.

Під час промивання гною виявили, що кількість неперетравлених великих часток зменшилася (фото 1 і 2). Це свідчить про краще використання енергії раціону, особливо фуражу, що сприяє отриманню додаткового молока чи збільшенню приростів залежно від стадії лактації.

Можливість підвищити ефективність використання азоту за рахунок додавання його небілкового варіанту розширює межі використання білка: якщо азот із небілкових джерел ефективніше використовується бактеріями рубця і перетворюється на додаткову мікробну біомасу, чому б не використати це для зменшення загального вмісту азоту в раціоні?

Така методика ефективно працює тоді, коли бракує ресурсів або ж просто для зниження викидів азоту в довкілля, а отже, і зменшення його забруднення.

Дослідники з університету штату Пенсільванія (США) також клопоталися тим, як зменшити вміст сирового білка в раціоні дійних корів із 16 до 15,5% за рахунок додаткового джерела небілкового азоту й збільшення вмісту фуражу. Небілковим азотом дослідники частково замінили термічно оброблені соєвий і ріпаківий шрот. Такі зміни в раціоні дозволили підвищити ефективність використання азоту з 28,8 до 30,8% у дослідній групі корів, порівняно з контрольною. Також їм вдалося збільшити добовий надій із 40,5 кг до 41,6 кг, а вгодваність залишилася без змін.

У результаті досліджень вдалося підвищити дохід від використання кормів на 0,42 євро в день (середньо-європейські ціни на корми та молоко), що підтверджує той факт, що використання небілкового азоту може значно покращити молочну продуктивність, посприяти охороні навколишнього середовища і бути економічно доцільним.

Отже, нетрадиційні джерела азоту можуть допомогти вирішити щоденні завдання в годівлі дійних корів: створення більш здорових раціонів за рахунок збільшення кількості фуражу без зниження поживності кормосуміші і, зрештою, без зниження продуктивності. При цьому для виробників відкриваються нові можливості досягти більшої ефективності використання азоту.



**ПОКРАЩУЄ
ВИКОРИСТАННЯ
АЗОТУ В ОРГАНІЗМІ,
ПРОДУКТИВНІСТЬ
ТВАРИН ТА
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ
ВИРОБНИЦТВА.**



ДП "ОЛТЕК-УКРАЇНА"
вул. Іллінська, 8
04070, Київ, Україна
Тел.: (044) 494-40-81
Факс: (044) 494-40-82
www.alltech.com/ukraine

«Сирні голови» із Клівленда

Сполучені Штати Америки — лідер промислових країн світу. Кожен її штат унікальний. Наприклад, Вісконсін називають «молочною фермою Америки» — бо він славиться сирами. Тут виробляють 40% усього американського сиру. Його мешканців жартома називають «сирні голови» (cheeseheads). Серед американців навіть побутує стереотип, що, мовляв, Вісконсін — це штат, де нема нічого, крім корів. На березі мальовничого озера Мічіган, яке радше нагадує море, є невеличке містечко Клівленд. Саме тут мешкає дружна родина Клессіг, яка втілила в життя мрію п'яти поколінь.

Коротка історія великої родини

Історія ферми Саксон Хомстед (Saxon Homestead) починається з 1850 року. Подружня пара, Фредерік та Елізабет Клессіг (вихідці з Німеччини), придбали 73 га цілини в окрузі Манітовок (штат Вісконсін, США). Впродовж 20 років батько вирощував пшеницю та її продажем забезпечував життя великої родини: дружини та дев'ятох дітей. Згодом з'явилася ідея зайнятися молочарством. Корів пасли на пасовищах. Щоб молоко не псувалося, родина почала виготовляти сир. Збудували невеличку сироварню, де щодня переробляли 2700 кг молока.

З часом технологія та обладнання застаріли, виробництво сиру почало втрачати свою рентабельність. Переходячи у спадок із покоління в покоління, бізнес став суто молочарським. Нащадки примножували стадо, скуповували землі під пасовища. Однак у 2006-му знову стала актуальною ідея мати власну сироварню.

Із лану до столу

24 серпня 2007 р. першу цистерну з молоком доставили на новозбудовану сироварню і заповнили першу сирну ванну. А вже через три роки два зразки сирів родини Клессіг здобули перше і друге місця на Американській конференції сироварів.

Неперевершеного смаку та аромату їхньому сиру додає те, як вва-

жають самі господарі, що корів пасуть на соковитих луках, вони чують пташиний спів і по-справжньому щасливі. Саме тому молоко має незвичайний смак, який передається і сирам.

Для того, щоб перетворити молоко на сир, потрібно зробити не один крок. На фермі молоко негайно охолоджують і в цистернах доставляють на сироварню. Щодня о шостій годині ранку на переробку привозять від 2,5 до 4,5 тис. кг молока. Його одразу переливають у прийомний бак, де охолоджують до 4-5°C. Це молоко потрібно використати впродовж 24 годин.

Перед тим, як залити молоко в сирну ванну, його нагрівають, але не пастеризують. Також на сироварні Саксон Хомстед Крімері (Saxon Homestead Creamery) молоко не сепарують і не нормалізують щодо жиру — вершки повністю використовують для приготування сиру.

Потім молоко заливають до сирної ванни, добре перемішують, додають закваску (бактерії, які перетворюють лактозу, що міститься в молоці, на молочну кислоту, необхідну для приготування сиру) та сичужний фермент. Через певний час молочну суміш перевіряють на правильність згортання (коагуляцію) та розрізають на згустки, щоб відокремити сироватку. Згустки перемішують упродовж 10-20 хвилин, відокремлюють 30% сироватки і

повторно нагрівають, щоб стабілізувати чи сповільнити скисання та прискорити виділення сироватки. Саме на цьому етапі відбувається утворення сирного зерна. Потім сирне зерно кладуть у блок, де відбувається самопресування. Великі згустки розрізають на частки, закладають у форми для сиру та ставлять під прес, щоб видалити рештки вологи, сформувати замкнуту головку сиру та врегулювати мікробіологічний процес. Саме тут майбутній сир упродовж декількох годин набуває своєї форми. Після цього його охолоджують та занурюють у ропу (солоний розчин), де формується кірка. Коли сир солять, у нього створюються певні смакові переваги, регулюються мікробіологічні та біохімічні процеси. Через певний час сир виймають із ропи, обсушують і вкривають парафіном чи плівкою. Сир певний час відстоюється — так би мовити, дозріває. Потім його пакують у фірмову упаковку та відправляють на полиці магазинів.

До речі, вихід готової продукції дорівнює 11%, тобто із 100 кг молока виходить 11 кг сиру. Його жирність — від 40 до 50% залежно від сорту.

На сироварні дотримуються високих санітарних норм. Кожне виробниче приміщення, усе обладнання, навіть прийомний майданчик, ретельно мийуть та дезінфікують. А працівник, перед тим як



зайти до виробничого приміщення, має змочити ноги у дезінфікуючому розчині.

На сироварні працює сім чоловік: троє — члени родини, решта — наймані працівники.

Сири Клессігів мають певне маркування: родинне прізвище та листя, що майорить на вітрі. Це символізує любов сім'ї до природи.

Одна родина. Одна ферма. Одне стадо

Як згадувалося раніше, Саксон Хомстед — ферма сімейного типу, керівництво нею передається від батька до сина уже п'ять поколінь. На фермі працюють усі члени родини.

Їм належить 490 га пасовищ, на 75 га вирощують кукурудзу на силос та люцерну. Догляд за пасовищем також потребує особливої уваги. Кожні вісім років їх пересівають люцерною, горохом, кострицею лучною та іншими травами. Щороку, в липні та серпні, одразу після збору сіна, на пасовища вносять рідкий гній — на 1 га його потрібно приблизно 60 500 літрів. Головний корм корови — це трава на пасовищі. Крім того, на полях розташовані контейнери з мінералами.

Більшу частину року корови проводять на пасовищах, тут вони отримують основну частину грубих кормів. Взимку їх переводять у корівники, де годують заготовленим кормом. Головна особливість у тому, що кормовий стіл (у вигляді ринви) міститься ззовні корівника. Туди корм доставляється зі змішувача трактором. Всіх корів годують кормосумішшю.

Ще одна особливість — відтворення. Майже всіх корів (98%) штучно запліднюють під час природної охоти. На синхронізацію ставлять лише невеликий відсоток корів (5% стада). Щороку у грудні в стадо запускають чистопородного бугая по-



ДОСЬЄ-ПІДПРИЄМСТВО	
Ферма Саксон Хомстед (Saxon Homestead Farm)	
м. Клівленд, штат Вісконсін, США	
Площа с.-г. угідь, га	500
Чисельність стада, голів	1200
Дійне стадо, голів	500
Порода	помісь голштинської та джерсейської порід
Молоко та доїння	
Середній річний надій на корову, кг	8636
Вміст жиру, %	4,5
Вміст білка, %	3,4
Кількість соматичних клітин, тис./см ³	<175
Бактеріальна забрудненість, тис./см ³	<10
Кількість доїнь на день	2
Доїльне обладнання	«ялинка» 2 x 14
Відтворення	
Використання спермодоз на 1 запліднення	2,1
Здоров'я	
Довговічність корови, лактації	3,5
Розчистка ратиць	один раз на рік
Вирощування молодняку	
Випоювання телят, вид рідкого корму	замінник незбираного молока
Вік при відлученні, дні	45
Рівень смертності, %	<2
Вік телиць при першому заплідненні, місяці	15
Вік телиць при першому отеленні, місяці	24
Раціон дійної корови	
Трав'яний сінаж, кг	11,0
Кукурудзяний силос, кг	9,0
Зерносуміш, кг	9,0
Люцерновий сінаж, кг	8,0
Пивна дробина волога, кг	8,0
Сіно, кг	0,9

роди джерсей. Минулого року таким чином спарували 13 корів.

На фермі вже тривалий час утримують корів помісі голштинської та джерсейської порід. Такий вибір зумовлений високою продуктивністю голштинів та високою жирністю молока джерсейів. Також є певні переваги в екстер'єрі: таке схрещення дає телятам міцні ноги, завдяки



чому ратиці розчищають лише раз на рік. Випадки кулявості також трапляються досить рідко, корови щодня проходять не менше трьох кілометрів.

Нині на фермі налічується 450 дійних корів, 450 голів ремонтного молодняку та 200 бичків на відгодівлі. Ремонт стада проводять самостійно. З 1997 року стадо закрито, щоб уникнути хвороб, оскільки більшість корів, яких продають на ринку, не пристосовані до випасного утримання. А корови ферми Саксон Хомстед майже з самого народження перебувають на відкритому повітрі, а тому гарно адаптовані до несприятливої погоди.

Альона Піпенко



Протидії інноваціям і способи їх нейтралізації

Опір нововведенням такий само природний, як і різноманітний. В будь-якій організації є ті, хто не зацікавлений у змінах, хто прагне зберегти існуюче становище. Більш того, він у чомусь корисний, як буває корисна обережність. Але коли цей опір доводиться долати, скористайтесь колекцією варіантів ухилення від новачій, разом із контрзаперченнями, які на практиці спрацьовували краще за інші.

Автор: Аркадій Ілліч Пригожин, професор, президент Національного інституту сертифікованих консультантів, директор Школи консультантів з управління Академії народного господарства при Уряді Російської Федерації.

Ми приходимо в організації зі своїми знаннями, методами, установками, і майже завжди певні групи співробітників зустрічають нас із тривогою і протидією. Однак їх ми сприймаємо як якихось язичників, відсталіх і неосвічених, котрих слід просвітити, окультурити, повернути у свою віру. Можна зрозуміти тих, хто не хоче цієї гонки, хто цінує сьогоднішнє і від майбутнього жде не тільки хороше. Є в них своя

працота. Та доводиться визнати й інше: ми живемо в світі самоздійснюваних процесів, де інноваційність притаманна за природою речей. Опиратися цим процесам марно і небезпечно для всіх. Так улаштовано цей світ.

Ви, звісно, не могли не зустрічати різні варіанти ухилення від змін. В будь-якій організації є ті, хто не зацікавлений у змінах, хто прагне

зберегти існуюче становище. Причини формування такої позиційності в організаціях можуть бути такими.

1. Звичайна інерція. В цьому разі доводиться роз'яснювати людям неминучість змін і марність протидії їм. Колись-то вони починають розуміти, що їм доведеться йти на додаткове напруження для освоєння нового. Вони не стають вашими

союзниками. Але перестають відштовхувати новацію.

2. Конфлікт інтересів. Він означає, що певні групи втрачають щось істотне внаслідок можливого нововведення (статус, заробітки, перспективи просування тощо). Тут доводиться думати над мотивацією, над стимулами, які б спонукали цих працівників змінити своє ставлення до новацій. Виходить не завжди. І тоді керівництву фірми доводиться йти на реорганізацію, переміщення працівників і т.д.

Ці причини спротиву, як правило, невидимі і в поведінці проявляються в імітаційній формі. А саме: зовні висловлюється згода і навіть підтримка цілей нововведення, але з різноманітними застереженнями. Ці застереження і є блокіратори реальних інноваційних процесів. Є такий модус висловлень: «Так, але...» — ця фразеологічна конструкція найважча, найнебезпечніша форма протидії інноваційній діяльності.

Ми назбирали цілу колекцію варіантів словесного ухиляння від нововведень. Вона включає дюжину типових заперечень за схемою «Так, але...». Їх перераховано нижче, разом із контрзапереченнями, котрі на практиці спрацьовували краще за інші.

1. «Це в нас уже є (було)». Оponent наводить вам деякі досить умовні схожості між існуючим становищем і вашою пропозицією, і тоді ви мусите доводити ілюзорність схожості першого і другого. Звичайні вигукі: «Ви правильно пропонуєте, але хіба у нас не так?» Свіжий приклад: з групою працівників фірми ми розробили систему роботи зі скаргами. Комерційний директор зачитує наші пропозиції вголос, коментуючи кожну з них у такому приблизно стилі: «Одержання невисловлених скарг через опитування? Ми так і робимо. От на тому тижні ми з генеральним поїхали на дві бази і ще в магазин і прямо підходили до оптових, роздрібних покупців і питали: «Що вас не влаштовує? Чого б ви хотіли?» Що, ми робимо це несистемно?

Чому ж? Системно, регулярно!» І говориться подібне іноді з жорстким напором.

Протиставити цьому можна такі тези: «Хоча щось із цього справді є, але вас це не влаштовує або влаштовує не повністю»; або інакше: «А те, що у вас є, не потребує поліпшення?» Іще варіант: «Давайте зіставимо разом з нами те, що є, і те, що пропонується, й детально з'ясуємо схожість та відмінність».

2. «У нас це не вийде». Оponent підтримує цінність вашої новації, демонстративно підкреслює її переваги, але відкидає її для своєї організації, посиляючись на місцеву специфіку: «Хорошу справу ви пропонуєте. Шкода, що це не підійде для наших умов». При цьому мається на увазі, що монополія на знання цієї специфіки саме в нього, що він знає про місцеві умови щось таке, чого не розумієте й не враховуєте ви. Тут явний натяк на вразливість погляду стороннього, на феномен чужинця.

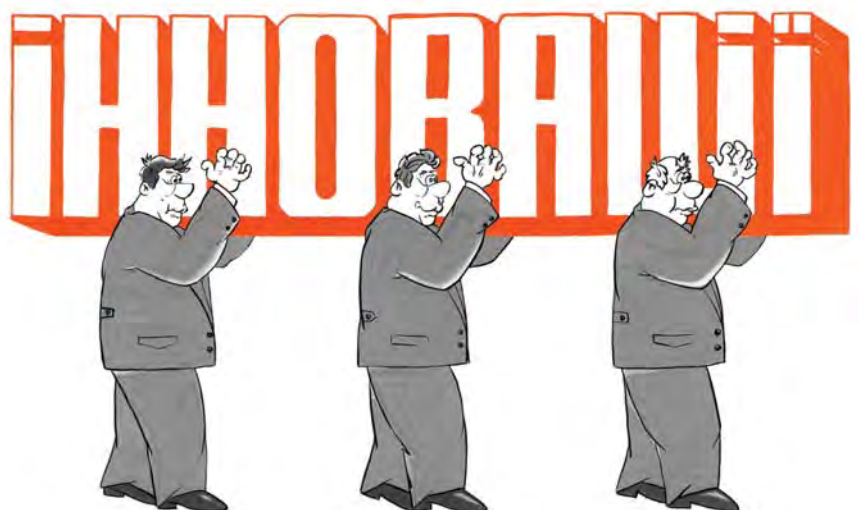
В цьому випадку можна застосувати контртезу: «Скрізь своя специфіка. Даремно ви себе недооцінюєте — і в інших своя специфіка, але в них це виходить», або зробимо наголос на сильні сторони організації: «Ви себе недооцінюєте, у вас теж усе вийде». Зробіть позитивний крок: «Звичайно, все, що ми пропонуємо, буде максимально прив'язано до ваших умов». За-

пропонувати співробітництво: «Не вийде, якщо ми це робитимемо без вас або ви без нас. Але разом ми це зробимо». Можна уточнити: «А що є у вас такого, що завадить таким змінам, унеможливить їх? Розгляньмо конкретно». Чи ще жорсткіше: «Кажете, що тут не вийдуть потрібні зміни? У вас що — стагнація?»

3. «Це не вирішує наших головних проблем». Ви опиняєтесь у становищі нерішучої людини, котра пропонує щось недосить серйозне. Цю тезу подають із деякою поблажливістю: «Ну що ви пропонуєте якісь дрібниці? У нас є важливіший клопіт — ним треба займатись».

Наші контртези: «Давайте діяти поетапно — дійдемо й до головного». «Вирішуючи окремі проблеми, ми знизимо гостроту головних». «Невже головна — вона ж єдина?» «Хтось із великих сказав: «Не вірте, що багато що залежить від дрібниць. Від них залежить усе». І ще один образ: «Ми не можемо вимкнути дощ, але ми можемо взяти парасольку...» І навіть так: «Коли болить голова, укол роблять зовсім в інше місце».

4. «Це потребує доробки». Дуже важке заперечення — тому що доробляти можна нескінченно. Вас можуть загнати в перфекціонізм. Контекст такий: «Справа взагалі-то варта уваги, але якось ви недбало, неретельно це представили, треба





конкретніше». Виходить, що робота ваша виконана неякісно, за що й одержуєте «батьківський» докір.

Париувати можна повною згодою: «Звичайно, у процесі реалізації цього проекту ми й дороблятимемо його з урахуванням вашої специфіки. Крім того, саме в ході реалізації ми виявимо точніше, що і як слід доробляти». А ось науковий довід: «Може, ви чули про принцип недопроекткування? Вважається, що чим точніше й детальніше пророблено проект, тим менше він реалізовуваний, бо неодмінно ввійде в протиріччя з конкретними умовами». І нарешті: «Якісна доробка можлива тільки за участі ваших працівників».

5. «Тут не все рівноцінно». Підступний довід — бо ж усе рівноцінним не буває, але ваш опонент розраховує саме на шматкове впровадження. Мовляв, є у вашій пропозиції резонні елементи — ми їх врахуємо, використаємо, однак є і важкі, сумнівні — від них відмовимось. І тоді вам треба буде доводити безсумнівно взаємозалежність усіх сторін вашого проекту, відводити аргумент про часткову корисність його.

У відповідь варто зайняти таку позицію: «Так, рівноцінне не все, як

і в усіх інших пропозиціях, — це закономірно. Проте ми виділили пріоритети, чи розходяться вони в чому-небудь з вашими пріоритетами?» А ось найголовніше: «Впроваджувати це частинами неефективно і навіть шкідливо. Формула кухонної солі NaCl, кожен елемент окремо — отрута, і тільки разом вони стають необхідним продуктом. Так само і з даною новацією. Її цінність у комплексності».

6. «Є й інші пропозиції». Приклад спритного ухиляння від змін: «Так, ваш проект цінний, але він не кращий за те, що нам пропонували інші...» Ви мимоволі опиняєтесь у становищі конкуренції з кимось, хто вам навіть невідомий. А на запитання: що саме ті, інші, пропонують? — відповідь одержуєте туманну, а то й ніякої. Боротися з тінню важко.

Слід діяти наступально: «Давай-те порівняємо, зважимо переваги й недоліки наших та інших пропозицій. Може, щось спробуємо об'єднати. Які критерії порівняння вам більше до вподоби?» Або ще рішучіше: «Це добре, коли є з чим порівняти. Днями ми запропонуємо вам процедуру порівняння і застосуємо її ще до кінця цього тижня».

7. «Це передчасно». Так висловлюються переконані стагнанти. Все та ж «батьківська» позиція, котра засовує вас в образ легковажного й недосвідченого: «Хороша пропозиція, свого часу треба буде розглянути її». Питати, коли «свій час» настане, — марна справа, відповідь буде не краща: «Побачимо...»

Тому краще відповісти не менш «батьківською» позицією: «Завтра можна спізнитись — ваші конкуренти вже це зрозуміли. Ви, мабуть, згодитеся, що копати криницю треба раніше, ніж захочеться пити». Чи науково: «Можливо, ви знаєте, що таке пасивний ризик? Він буває куди небезпечніший за активний».

8. «А які гарантії?...» Ця теза не така вже й сильна і зазвичай наводиться не зразу: «Так, це цікаво, може, й корисно. А чим ви можете гарантувати успіх? Добре б нам домовитися на березі, що ми припливем туди і без особливої напруги». Зрозуміло, ваші докази завжди будуть уразливі, тож краще від давання гарантії ухилитися. «А що ви вважатимете гарантіями? Які саме гарантії вас влаштовують?» Можна й сильніше: «Не вірте гарантіям — в такій справі переконливі гарантії неможливі». Ще сильніше: «Якщо на моєму місці вам хто-небудь спробує гарантувати повний успіх таких змін, постарайтеся з ним негайно розпрощатися — тільки безвідповідальна людина може пропонувати в такій справі гарантії».

9. «Це нам дуже дорого обійдеться». Ніби схоже на бухгалтерський підхід, але насправді маються на увазі в основному затрати часу та енергії. В контексті міститься побоювання, що різного роду затрати виявляться вищими за одержані переваги. Є невелика схожість з попереднім запереченням (див. п. 8). Здебільшого такі побоювання висловлює не сам перший керівник, а хто-небудь із його найближчого оточення.

Запропонувати можна такі відповіді. Аналогічно до: «Хіба освоєння інформаційних технологій вам

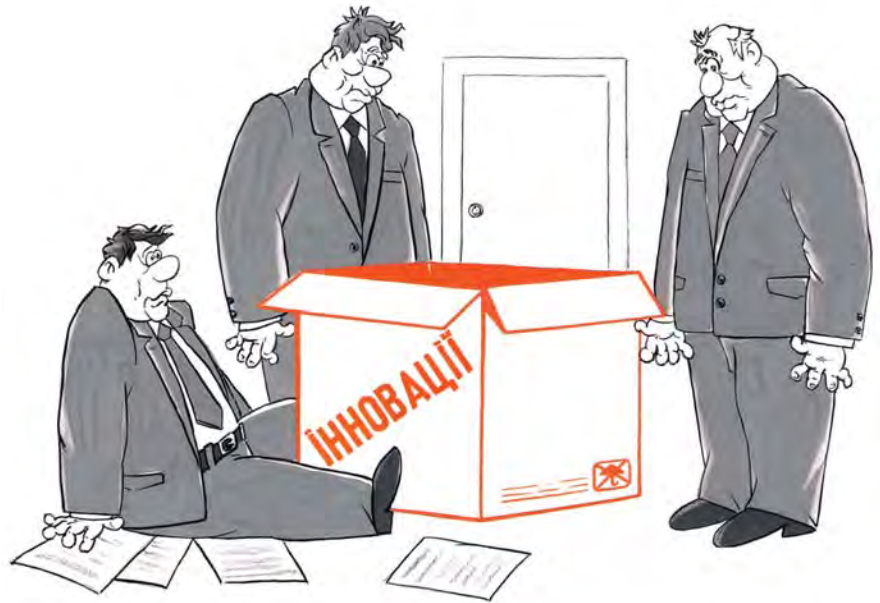
давалося легко і дешево? Скільки ви з ними морочились? Але ж ішли на це». Попереджувально: «Дорожче не робити — втрати можуть бути вищі від затрат». Розсудливо: «Давайте спершу подивимось, що це дасть, а потім — чого це варте».

10. «Тоді треба надто багато чого змінювати». Здебільшого за цим стоїть страх перед великим обсягом вторинних змін. Мовляв, одна зміна потягне за собою багато інших, і відбудеться дестабілізація всієї оргсистеми. Особливо цим відзначаються заслужені ветерани фірми, ті, хто стояв біля витоків справи, віддав їй багато сил, багато чого досяг, і зміни важким тягарем лягають на нього в першу чергу.

Наша позиція має бути шанобливою. Не завжди допустимо відповісти: «А може, справді пора багато що змінити? Й окремими заходами вже не обійтись?» Набагато конструктивніше звучить: «Поговорім-но про те, що саме відбуватиметься, — побудуймо сценарій змін і тоді побачимо, чи справді ми здіймемо небезпечний вал змін».

11. «Ми й так перевантажені». Люди і справді перевантажені поточною роботою. Мається на увазі: «Зробили б ви це так, щоб нас не відволікати». Йдемо назустріч: «Звичайно, частину робіт ми візьмемо на себе». Або так: «На яких умовах ви б захотіли включитися в цю роботу? Давайте обговоримо їх». Та ще краще так: «Наше завдання — якраз скоротити вашу зайву роботу, полегшити вашу працю». І вже наполегливо: «Ці зміни все одно стануться. Але якщо вони відбуватимуться без вашої участі — ви ж самі багато втратите і навіть одержите нові проблеми для себе».

12. «Скільки було починань, та всі закінчувалися нічим». Найважчий вид антиінноваційних реакцій. Швидше за все, він виникає тоді, коли попередні рішення супроводжувались багатьма обіцянками, галасом і сподіваннями, та через слабкість управлінської волі (точніше, її низьку якість) зупинялися на



півдорозі, перетворювалися на інноваційний «недобуд». І на момент початку цієї роботи в колективі визрів потужний антиінноваційний рефлекс: «Не спіши виконувати — скоро відмінять». Підняти людей на нові зміни, в черговий раз обладіяти їх — уже малоімовірно.

Відомо, що найактивніше проходить те нововведення, виконавці якого брали участь у його розробці. Тільки й цього мало. Тож спитаймо у співробітників: «Чому так відбувалось? Як треба вчинити, щоб зміни доводилися до кінця?» Обнадіяти: «Мабуть, зараз ви вперше працюєте зі спеціалістами з нововведення, які володіють інноваційними методами. Разом ми зможемо нарешті перервати цю порочну тенденцію. І тоді негативний досвід переведемо в позитивний».

Таким чином, опір нововведенням природний і різноманітний. Більш того, він у дечому корисний, як бувають корисні страх чи обережність. Але коли цей спротив доводиться долати, то можна назвати два підходи до мотивації керівників, співробітників на роботу з нововведеннями:

1. Алармістський підхід.

Загрози для тих осіб, чії особисті ризики найбільші:

- зниження, втрата керованості;
- меншає клієнтів;
- прогавлена вигода;
- конкуренти обходять;
- втрата репутації;
- зростає пасивний ризик (стагнація);
- звільняються цінні фахівці;
- зниження лояльності працівників;
- спад продажів;
- санкції держорганів;
- зрівняння з конкурентами;
- знижується безпека бізнесу.

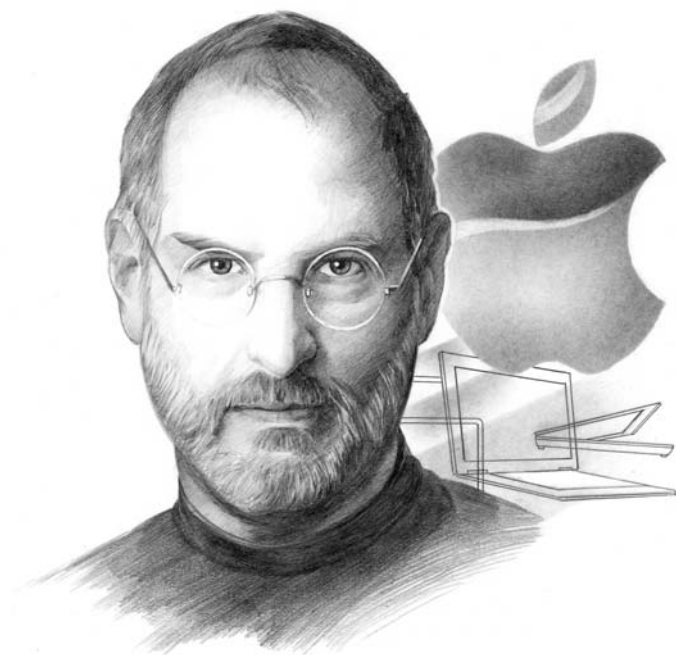
2. Позитивний підхід.

Переваги для тих само осіб:

- підвищення керованості;
- більшає клієнтів;
- додаткова вигода;
- конкуренти відстають;
- зміцнення репутації;
- прихід нових фахівців;
- підвищення лояльності працівників;
- зростання кількості продажів;
- відсутність санкцій держорганів;
- зрівняння з конкурентами;
- підвищується безпека бізнесу.

При цьому необхідно мати на увазі два правила:

1. Спиратися на групові інтереси: знайти або створити зацікавлених виконавців.
2. Чим більше виконавців бере участь у розробці новачків, тим вища їх здійснюваність.



5 жовтня пішов із життя Стів Джобс, засновник та багаторічний керівник відомої компанії «Епл», засновник компаній «Некст» і «Піксар». Він зробив ставку на комп'ютерні технології ще тоді, коли ними захоплювались лише ентузіасти. Достатньо сміливий, щоб думати по-іншому, достатньо мужній, щоб повірити в те, що можна змінити світ навколо, і достатньо талановитий, щоб це зробити, він зумів втілити свої мрії в реальність для мільйонів людей.

Стів Джобс так і не закінчив коледж, але в престижному Стенфордському університеті його слухали, затамувавши подих, а потім в Інтернеті його промову переглядали мільйони.

Залишайтеся голодними, залишайтеся нерозсудливими

Виступ Стіва Джобса перед випускниками Стенфордського університету

Для мене велика честь бути сьогодні з вами на випускному вечорі в одному з найкращих університетів світу. Зізнаюся, я так і не закінчив коледж — і ніколи не був ближче до випускного, ніж зараз. Я хочу розповісти вам три історії зі свого життя. Три історії, тільки й всього.

Перша історія – про з'єднання точок

Я покинув навчання в коледжі Рід (Reed college; м. Портленд, штат Орегон, США. — Ред.) через півроку після вступу. Але я продовжував ходити на лекції і жити в студмістечку ще 18 місяців, поки не кинув цю справу остаточно. Так чому я покинув навчання?

Ця історія почалася ще до мого народження. Моя біологічна мати, молода незаміжня аспірантка, вирішила віддати мене на всиновлення. Їй дуже хотілося, щоб мене всиновили люди з вищою освітою. І все було готово для того, щоб мене взяли на виховання в родину якогось юриста. Але перед самим моїм народженням юрист і його дружина раптом вирішили, що їм потрібна дівчинка, а не хлопчик. Моїм майбутнім прийомним батькам, які були наступними в черзі, зателефонували серед ночі й запитали: «У нас

є позапланова дитина. Хлопчик. Візьмете його?» І вони відповіли: «Звичайно!» Пізніше моя біологічна мати дізналася, що прийомна мати не закінчувала ніякого коледжу і що прийомний батько не закінчив навіть середньої школи. Вона відмовилася підписувати вже готові папери на всиновлення. Кілька місяців мої прийомні батьки вмовляли її, і їм це вдалося. Вони пообіцяли, що обов'язково віддадуть мене до коледжу. Так почалося моє життя.

Сімнадцять років по тому я таки пішов до коледжу. Через наївність я вибрав дуже дорогий коледж — майже як Стенфорд, і всі заощадження моїх небагатих батьків ішли на оплату мого навчання. Через півроку я зрозумів, що в навчанні немає ніякого сенсу: я не мав жодного уявлення ні про те, чим хочу займатися в житті, ні про те, як коледж може мені допомогти це зробити. Але при цьому витрачав на навчання все, що батьки зібрали за своє життя. Тому вирішив покинути навчання і сподіватися на те, що все стане на свої місця.

Тоді мені від цього було не по собі, але зараз, озирнувшись назад, розумію, що це було одне з найкращих рішень у моєму житті. Мене відрахували. Це означало, що більше не потрібно ходити на обов'язкові курси — і можна ходити тільки на те, що цікаво.

Звичайно, не все було так чудово, як хотілося. У мене не було кімнати в гуртожитку, ночувати доводилося на підлозі в кімнатах друзів. Я здавав пляшки з-під «Коли» по п'ять центів за штуку, щоб купувати їжу. Щонеділі ходив пішки за сім миль через усе місто, щоб раз на тиждень добре поїсти у кришнаїтів. Їжа там була чудова.

Багато чого з того, що я відкрив для себе в ті часи, підкоряючись своїй цікавості й інтуїції, згодом виявилось безцінним. Наведу один приклад. На той час коледж Рід пропонував найкращу в країні освіту в царині каліграфії. Будь-який плакат, будь-який напис на шафці будь-де в студентському містечку були чудово виписані від руки за всіма законами мистецтва каліграфії. Я був відрхований, мені не потрібно було відвідувати обов'язкові заняття, і я вирішив вивчати каліграфію. Я дізнався багато чого про гарнітури шрифтів («серіф», «сенса-серіф»), про зміни відстаней між різними поєднаннями літер — про все, що робить прекрасну типографіку прекрасною. У цих заняттях була якась краса, історія, тонкість мистецтва, недоступна науці... Мене це зачаровувало.

Тоді мені здавалося, що все це не має ні найменшого шансу на практичне застосування. Але за десять років, коли ми розробляли перший «Макінтош», усі мої знання з каліграфії повернулися до мене і стали в пригоді. «Макінтош» став першим комп'ютером із красивими шрифтами. Якби я не відвідував ці заняття в коледжі, ми б не змогли використовувати в «Маках» різні гарнітури, шрифти не були б пропорційними... А оскільки «Віндоуз» — це всього лише калька «Макінтоша», найімовірніше, цієї опції не було б у жодному комп'ютері в світі. Отже, якби я не кинув коледж і не пішов на курси каліграфії, в сучасних комп'ютерах, можливо, не було б тих чудових шрифтів, які в них є.

Звичайно, в коледжі я й не припускав, що в майбутньому всі точки зійдуться, але через десять років стало очевидно: вони не могли не зійтися. І, знову ж таки, неможливо поєднати точки, коли ти дивишся в майбутнє — їх можна поєднати, лише озираючись у минуле. Тому треба вірити, що в майбутньому точки якось зійдуться. Потрібно вірити в що-небудь: у Бога, долю, життя, карму, що завгодно. Віра в те, що з плином часу точки зійдуться, дасть вам мужність прислухатися до свого серця, навіть якщо серце зводить вас з протоптаної стежки. У цьому вся різниця.

Моя друга історія – про любов і втрати

Мені пощастило. Я рано знайшов свою улюблену справу. Мені було двадцять років, коли ми з Возом (Стів Возняк. — Ред.) заснували «Епл» у гаражі моїх батьків. Ми багато працювали, і за десять років наше «гаражне підприємство» стало компанією вартістю два мільярди доларів, зі штатом у понад шість тисяч осіб. За рік до цього ми випустили своє найкраще

творіння — «Макінтош», і мені щойно виповнилося тридцять. І тут мене звільнили.

Але як тебе можуть звільнити з компанії, яку ти сам заснував? Сталося таке. Компанія зростала, і ми найняли одного, на мій погляд, талановитого, чоловіка, щоб він управляв компанією разом зі мною. Рік або близько того все було в порядку. Але поступово ми розійшлися у баченні майбутнього, і в якийсь момент остаточно посварилися. Рада директорів на той момент стала на його бік. І в тридцять років мене з галасом звільнили. Все, чому я присвятив своє свідоме життя, зникло, я відчував себе спустошеним. Кілька місяців узагалі не знав, що робити. Мені здавалося, що я підвів попереднє покоління підприємців — вони передали мені естафетну паличку, а я її впустив. Я зустрічався з Девідом Паккардом (співзасновник компанії HP) і Бобом Нойсом (засновник компанії «Інтел») і намагався вибачитися за те, що все зіпсував. Мій провал був настільки публічним, що я навіть думав про те, щоб утекти з Долини (Силіконова долина — південна частина агломерату Сан-Франциско у США, де зосереджена велика кількість високотехнологічних компаній, що займаються розробкою і виробництвом комп'ютерів, особливо мікропроцесорів, програмного забезпечення, мобільного зв'язку, біотехнологій і т.ін. — Ред.).

Але потроху я почав приходити до тями. Відчував, що як і раніше люблю свою справу. Те, як усе склалося з «Епл», нічого в мені не змінило. Хоч мене і відсторонили від справи, та я все одно її любив. І вирішив почати все спочатку.

У той момент я, звичайно ж, не розумів, що звільнення з «Епл» — це найкраще, що могло зі мною трапитися. Важкий тягар успіху змінився почуттям легкості: я знову початківець, менше впевнений у всьому, що відбувається. З цього почуття почався один із найбільш творчих періодів у моєму житті. Впродовж наступних п'яти років я заснував компанії «Некст» і «Піксар» і закохався в прекрасну жінку, яка стала моєю дружиною. Студія «Піксар» випустила перший у світі комп'ютерний мультфільм — «Історія іграшок». Нині вона є найуспішнішою мультиплікаційною студією у світі. За чудовим збігом обставин, компанія «Епл» купила компанію «Некст», і я, таким чином, повернувся в «Епл». Технологія, яку ми розробили в «Некст», стала основою нинішнього відродження «Епл». А головне, у нас із Лорін чудова родина.

Упевнений, що нічого цього не сталося б, якби мене не звільнили з «Епл». Ліки були жажливими на смак, але, схоже, пацієнту вони були потрібні. Іноді життя буде бити вас по голові — не втрачайте віри. Перекопаний, що єдина річ, завдяки якій я продовжував йти вперед, — це те, що я любив свою справу. Потрібно знайти те, що ви любите, і це буде правильно як для роботи, так і для особистого життя. Робота займатиме багато місця у вашому житті, а тому єдиний спосіб

бути по-справжньому задоволеним життям — робити ту справу, яку вважаєш великою. А єдиний спосіб зробити велику справу — любити те, що ти робиш. Якщо ви ще не знайшли того, що любите, — продовжуйте шукати, не заспокоюйтесь. Як і з усіма сердечними справами, коли знайдете — зрозумієте: це — саме те. І як будь-які справжні стосунки, ці взаємини з роками тільки поліпшуватимуться. Так що шукайте. Не заспокоюйтесь.

Моя третя історія – про смерть

Коли мені було сімнадцять, я прочитав таку думку: «Проживай кожен день, як останній, тому що одного разу так і трапиться». Висловлювання справило на мене сильне враження, і відтоді, вже тридцять три роки, щоранку дивлюся в дзеркало і питаю себе: «Якби сьогодні був останній день мого життя, чи хотів би я робити те, що збираюся?» І кожного разу, коли відповідаю собі «ні» декілька днів підряд, розумію, що треба щось змінити.

Думка про те, що всі ми скоро помremo, найкраще допомагає мені приймати великі рішення в житті. Адже перед лицем смерті майже все втрачає сенс: думки оточуючих, амбіції, страх ганьби або провалу, — і залишається тільки те, що по-справжньому важливе. Пам'ятати про те, що помреш, — це найкращий відомий мені спосіб уникнути уявної пастки, яка змушує думати, що тобі є що втрачати. Ти вже голий. Тож немає жодних причин не прислухатися до свого серця.

Близько року тому мені поставили діагноз «рак». О пів на восьму ранку я пройшов сканування, яке чітко виявило пухлину в підшлунковій залозі. Я й не здогадувався, що в мене є підшлункова залоза. Лікарі сказали, що це майже напевно невиліковний вид раку і що жити мені залишилося від трьох до шести місяців.

Лікар порадив іти додому і впорядкувати свої справи, що мовою лікарів означає: «Підготуватися до смерті». Це означає зібратися і сказати своїм дітям усе те, що ти хотів їм сказати. Тобі здавалося, у тебе на це є наступні десять років, а виявилось — всього пара місяців. Це означає підготувати все так, щоб твоєї родині було якомога простіше з усім упоратися. Це означає — попрощатися з усіма.

Я жив із цим діагнозом цілий день. Увечері пройшов біопсію: мені ввели голку в підшлункову залозу і взяли кілька клітин із пухлини для аналізу. Я був під наркозом, але дружина, при цьому присутня, розповіла, що коли лікарі подивилися на зразки клітин під мікроскопом, вони почали плакати. Виявилось, що в мене дуже рідкісний вид раку, який лікується за допомогою хірургічної операції.

Мені зробили операцію і, слава Богу, я тепер у порядку.

Це було найближче зіткнення зі смертю в моєму житті і сподіваюся, впродовж наступних двадцяти років ближче стикатися з нею мені не доведеться. Переживши це, тепер можу сказати вам набагато впевненіше, ніж раніше, коли смерть була для мене корисною, але виключно абстрактною конструкцією.

Жодна людина не хоче помирати. Навіть ті люди, які бажають потрапити в рай, не хочуть помирати, щоб туди дістатися. І, все ж таки, смерть — це спільна для всіх нас кінцева зупинка. Далі ніхто не пройде.

Так воно і повинно бути, оскільки смерть, мабуть, — найкращий винахід життя. Для життя вона — агент змін. Вона розчищає старе, щоб дати місце новому. Зараз нове — це ви, але пройде небагато часу, і ви поступово станете тим старим, яке потрібно прибрати з дороги. Я прошу вибачення за драматизм, але так воно і є.

Ваш час обмежений, тож не гайте його на проживання чийогось чужого життя. І не потрапляйте в пастку догми — не живіть чужими думками. Не давайте галасові чужих думок заглушати власний внутрішній голос. І найголовніше — майте мужність прислухатися до свого серця і розуму. Вони якимось чином вже знають, ким ти повинен стати. Все інше — вторинне.

За часів моєї молодості випускався чудовий журнал «Каталог усього на світі». Він був однією з біблії мого покоління. Хлопець, якого звали Стюарт Бранд, видавав його в Менло-Парк.

Це було наприкінці 60-х, ще до комп'ютерів і комп'ютерної верстки, так що робилося все вручну, за допомогою друкарських машинок, ножиць і поляроїда. Це було щось на кшталт «Гугла» в паперовому вигляді, але за 35 років до його виникнення. Видання було ідеалістичним, повним чудових інструментів та ідей.

Стюарт і його команда зробили кілька номерів журналу, а коли той виконав свою місію, вирішили випустити фінальний.

Це було в середині 70-х, я тоді був вашого віку. На останній сторінці обкладинки журналу була фотографія сільської дороги, зроблена рано-вранці. Дороги, якою зазвичай подорожують автостопом любителі пригод. Під цією фотографією були слова: «Залишайся голодним. Залишайся нерозсудливим». Вони виходили з гри, і це було їхнє прощальне послання. Залишатися голодними. Залишатися нерозсудливими. Я завжди бажав цього для себе. І тепер, коли ви випускаєтеся з університету, щоб почати все по-новому, — я бажаю цього вам.

Залишайтеся голодними. Залишайтеся нерозсудливими.

Велике вам спасибі.



Щоквартальний журнал «Молоко і ферма»
Свідоцтво про реєстрацію KB 16660-5232P від 25.05.2010

ЖУРНАЛ ДЛЯ ТИХ, ХТО ПРАЦЮЄ В МОЛОЧНОМУ СКОТАРСТВІ



УВАГА! АКЦІЯ!
Підпишіться на «Молоко і ферма»
до 01 лютого 2012
та отримуйте знижку 45 грн!

Журнал «Молоко і ферма» виходить 6 разів на рік.

Ціна становить 345 грн./рік (57,5 грн./квартал). У вартість підписки входить доставка журналу.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС В КАТАЛОЗІ «УКРПОШТИ» 49565

Ф. СП-1

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ

АБОНЕМЕНТ на газету
Молоко і ферма журнал

49565

(індекс видання)

(найменування видання)

Кількість
комплектів

на 201__ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди

(поштовий індекс)

(адреса)

Кому

(прізвище, ініціали)

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

ПВ місце літер

на газету
журнал

49565

(індекс видання)

Молоко і ферма

(найменування видання)

Вартість

передплати

грн.

коп.

Кількість

переадресування

грн.

коп.

комплектів

на 201__ рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий
індекс

місто
село

область

код вулиці

район

вулиця

буд.

корп.

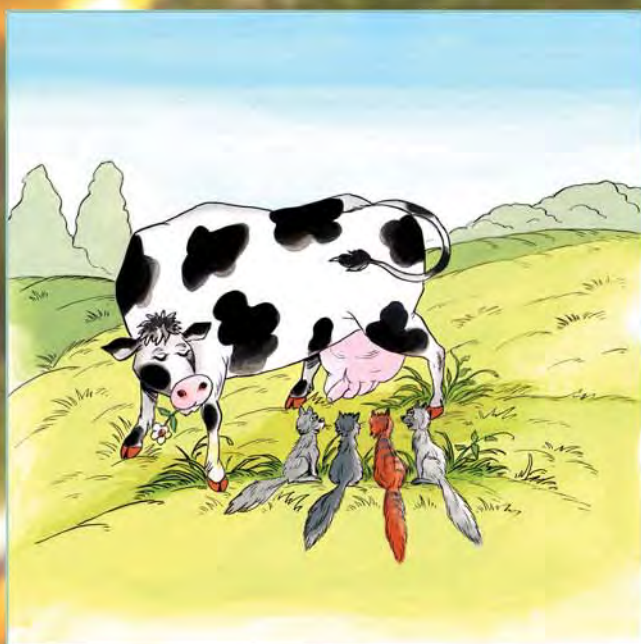
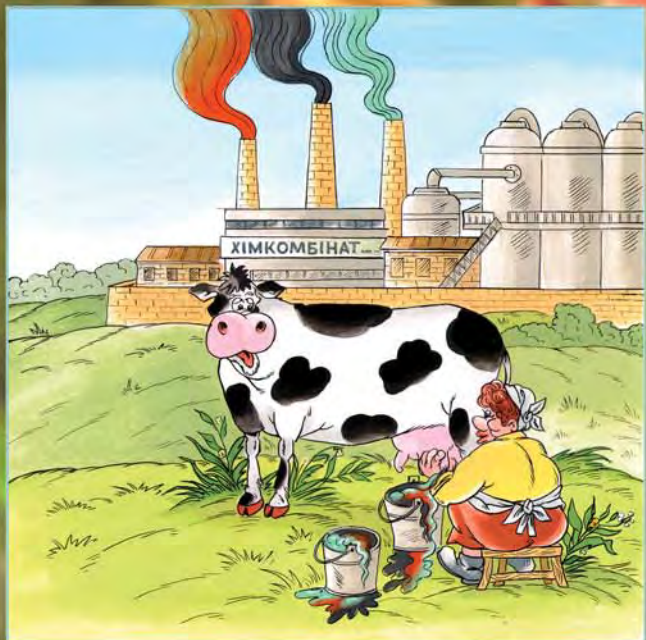
кв.

прізвище, ініціали

РЕДАКЦІЙНУ ПІДПИСКУ можна оформити надіславши заповнену анкету
по факсу **(04744) 3-06-61** або на e-mail **milk.and.farm@gmail.com**

ПІБ _____
Назва підприємства _____
Посада _____
Контактна особа _____
Телефон _____
e-mail або факс _____
Адреса доставки _____
Період передплати (квартали) _____
Кількість екземплярів _____
Дата _____

Підпис _____





П'ЯТИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ
**МОЛОЧНИЙ
КОНГРЕС**

28–29 лютого 2012, м. Київ, ДП «Український дім»

www.dairycongress.org

+38 067 470 1939

 **PÖTTINGER**

GEA Farm Technologies
Westfalia **Surge**

 **Biomín** 

CLAAS  **Altech**®



 **AGRAVIS**
RAIFFEISEN AG

 **KET**

АГРОТЕХНІКА **ПОДІЛЛЯ**  **Агроінмаш**
ОФІЦІЙНИЙ ДИЛЕР РОСТСІЛЬМАШ

LFA **LESAFFRE**
FEED ADDITIVES

Cehave

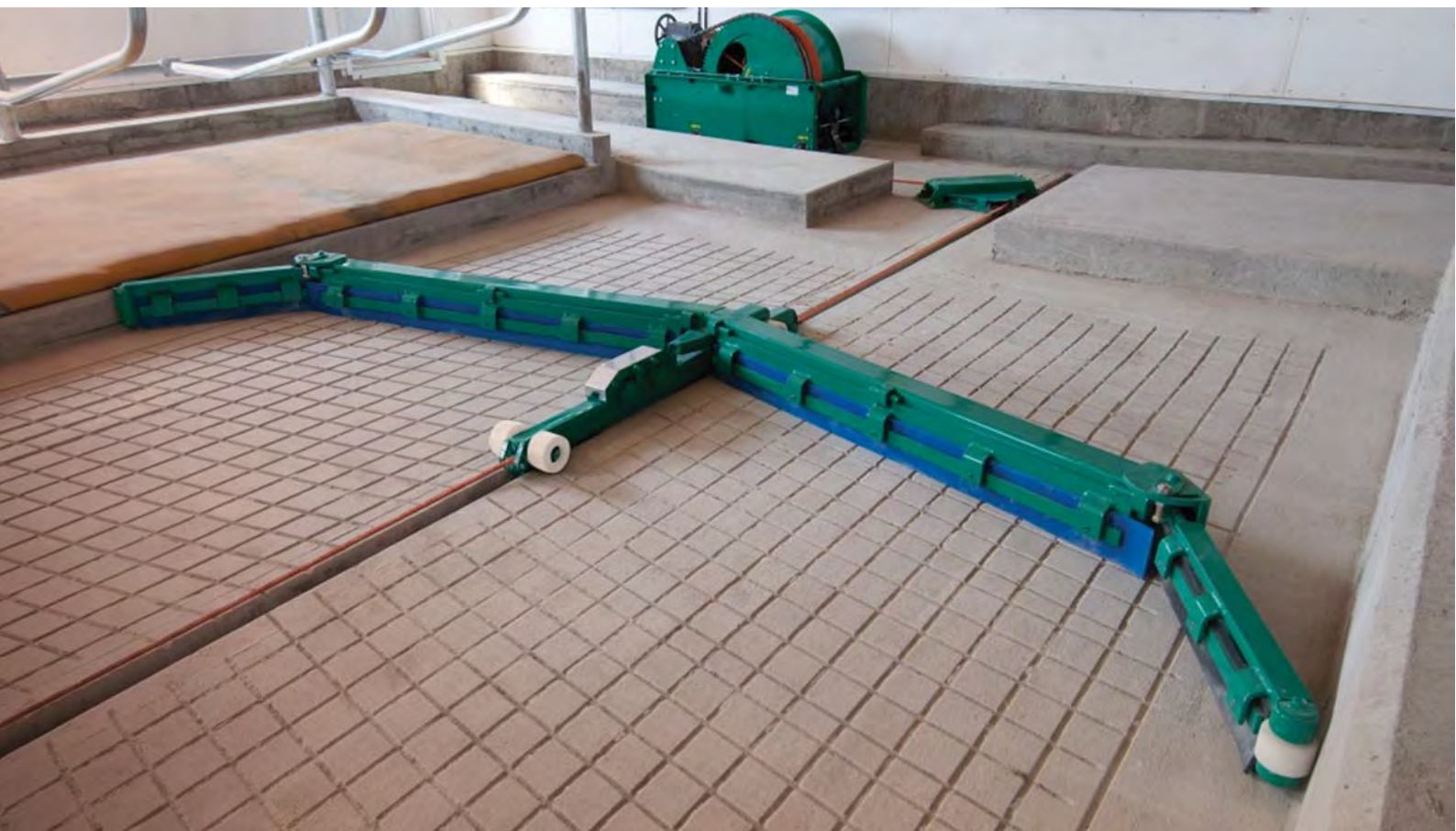


ROSTSELMASH
Агротехніка Професіоналів

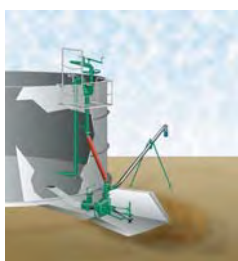


Ваш правильний вибір

Houle — обладнання для видалення гною



Продукти і системи для переробки рідкого гною



GEA Farm Technologies
Westfalia**Surge**

ТОВ «ГЕА Фарм Технолоджиз Україна»

09107, Україна, Київська область, м. Біла Церква, вул. Пролетарська, 17
тел./факс: +38 (04563) 9-21-07, 5-23-33
info-wsua@geagroup.com, www.westfalia.com, www.gea-farmtechnologies.com